

8220
cl,
p. f
in
rul m
in
a
s
P
u
m
le
ch
n

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 fileri.
Manuscripte nu se inape-
lază.

Unul din cei puțini.

De Octavian Goga.

Bătrînul ședea ghemuit în jețul din fața
lui. În jurul lui o întreagă baricadă de
me, manuscrite vechi, caiete de în-
mări, gravuri, file înegrite de-o slovă
mă. Toate purtând par'că urmele u-
degete nervoase, îngrămădite în nerin-
lă, ca pe un câmp de bătaie. În col-
mesii licărea lampa sfioasă sub abaju-
rezzi și razele ei se plimbau pe pereții
tusii cu cărți. Ochii îi luminau fața
strălucirea lor umedă și 'n barbă-i ju-
scipiri de argint. Stam cu obraji în
me, pironit în ungherul meu și-i ascu-
vorba cum curge domoală, ca și când
pune o poveste din alte lumi...

— Cum mă vezi, băiete, acum sunt
pe isprăvite și eu... La șizeci de ani,
inimă care și-a slăbit tic-tacul demult,
mai poți croi planuri pentru viitor, te
tumești dacă ți-o dat să privești înapoi
cau gătești de drum... Iaca, eu de
ori în singurătatea mea stau și mă
pe unde-am umblat, îmi fac așa soco-
la ca de plecare. Oi fi dat multe greșuri,
zic, că n'am fost de felul meu om cum-
bit, dar o mângăiere am... Nu m'am
curat așa gol prin viață... Cum să-ți
m, am avut în suflet totdeauna ceva,
atimă, o credință, o fărîmă de sbucium
nu-mi da odihnă. Dincolo de îndem-
rile meseriei zilnice era în mintea mea
ce mă frământa veșnic și mă făcea să
ar... Mă lua în stăpânire noaptea când
s'adorm, ori ziua când îmi încrucisam
țele să mă odihnesc și eu ca lumea. Te
ri ce pagină din Virgil, un tablou, un
curs, o crimă cetită la gazetă îmi răs-
lea unde sufletului, ca o piatră arun-
tă în lac... Da, da... Toată viața mea am
un chinuit, un om fără hodină...

Bătrînul se oprește o clipă și fruntea
se inseninează...

— Lucru ciudat, dar totdeauna, fără
vreau, nu știu ce imbold tainic mă im-
ngea să le spun și altora credința mea.
pu puteam ascunde nici binele, nici răul
ce mi-se arăta în cale. Mi-se părea, că ar fi
un păcat să mă îngrop în mine, că tăcerea
e un fel de furt, că toate descoperirile ce
le facem nu sunt ale noastre, sunt ale lu-
mei, ale tuturor. Să vezi, mergeam de-
parte cu meteahna asta... Mi-aduc aminte,
odată eram pe câmp afară, mă plimbam

pe la poala pădurei și pe-o culme apunea
soarele... Globul de foc aluneca la margi-
nea orizontului și-l ținea cu purpură. În
ploaia de raze mestecenii tremurau în um-
bre violete și coaja albă strălucea ca ar-
giutul. Era un joc de lumini capricioase,
o simfonie de culori care te îmbată. Stam
uimit de atâta frumusețe și în amintire
mi-se iviseră amurgurile din pânzele lui
Corot... Nu știu cum, mă durea singurata-
tea în clipa asta, mă uitam împrejur, do-
ream un om, un tovarăș, să-i spun ce
am pe inimă... Toate fibrele gândirii mi-
se agitău... La vre-o zece pași sta pe bancă
un tinăr selivisit, jöbenat, fuma taticos
din țigară, și-și admira ghetetele... Ei, cre-
de-mă, nu m'am putut răbda, deși nu-l vă-
zusem niciodată, m'am repezit la el de s'a
speriat, bietul băiat, când l'am tras de mî-
neacă: Domnule, pentru Dumnezeu, uită-te
cum apune soarele...

— Acuma tu zîmbești și te gîndești
probabil, câte descoperiri neplăcute voi fi
făcut eu deaproapelui în viața mea. Ade-
vărat! Când ascuți numai de gândurile
tale și nu le poți înfrina pornirea de-a cere
cuvânt, atunci de obicei ajungi în conflict
cu alții, doar năzuințele omenești sunt a-
tât de potrivnice. Cuvântul tău poate să
răscolească patimi, să lovestă interese,
să taie calea unor aspirații cari pîndesc
din umbră... Firește, că toate tresar atunci
și se așează în linie de bătaie, ca să-și a-
pere echilibrul tulburat de ține. Soartea
unui asemenea nehotărît, dragul meu, e fră-
mîntarea continuă, pare că natura a pus
ceva din eterna ei neadormire în câte-o
inimă răzleată... Furtunile îți asvirle sufle-
tul, ca pe o luntre în prada valurilor și n'ai
decît un singur port care te scapă de pri-
mejdie... credința ta...

De sigur, nu acesta e programul de vi-
ață al triumfătorilor, așa îți zici tu în gînd
și ai toată dreptatea... Nu. Oamenii pe
cari îi bate norocul înțeleg să-și ocrotească
toate îndemnurile între hotarele egoismu-
lui lor, nu lasă nimic să treacă granița...
Ei știu când să vorbească pentru ei și au
darul de a-ș specula tăcerea. Negreșit, că
așa stau la adăpost de loviturile sorții. Ei
sunt ca vivandierele, cari fac negustorie și
înfundă bani în ciorap, în vreme cînd osta-
șii cad cu trupul ciuruit de gloanțe... Mi-

aduc aminte, pe băncile școlii sta, alături
de mine, un băiat, neîndemânatec, pros-
tut, fără pic de lumină în ochi... Astăzi e
mare, viața l-a săltat sus, să-ți spun nume-
le te-ai cruci... Mă vei întreba, cine l'a îm-
pins defa spate? Propria lui tăcere, ți-oi
răspunde. Dumnezeu nu i-a sădit în suflet
nici sbucium, nici impulsul cuvântului.
Așa a tăcut el în fața nedreptății, a primit
de bună prostia, a înghițit discursurile șe-
filor... Astăzi e gras, rumen și stă la frun-
tea mesii... Când ne întâlnim mă bate pe
umăr binevoitor, mă invită la seratele din
saloanele lui și te asigur, că n'ar sta un
sfert de cias în odăița asta sărăcăcioasă,
pe canapeaua roșnită din colț... Și cu toate
astea...

În ochii moșneagului tresare o licărire
nouă... — Cu toate astea, așa cum mă
vezi, băiete, în fața ta, sărac la bătrînețe,
cu redingota roasă, chinuit de scumpetea
lemnului, să nu crezi că mă plâng și că aș
schimba cu fericitul de care-ți vorbeam...
Sărmanul om, mi-e nespuse de milă de el!
Gîndește-te, ce trebuie să fie în sufletul
lui pe urma unei tăceri de-o viață! Câtă
prostie grea ca plumbul, câte vorbe mur-
dare culese în drum, câte înjurături înghi-
țite, câte dorinți sugrumate... Ca un beciu
înfundat, în care se dospesc mîncările mu-
cegăite, vai, mi-e silă să mă gîndesc... Eu,
vezi, mă simt ușor, am spus totdeauna ce-
am avut pe inimă, am mărturisit adevărul,
așa cum îl vedeam, am chemat lumea din
jurul meu să i-l arăt... M'am spovedit și
n'am nici o taină... Pot să mor mâine, eu
sunt împăcat... Și dacă misterul naturii a
hotărît ca sufletul să trăiască și după pră-
bușirea acestei haine de lut, eu știu că al
meu va putea sbura sus, tot mai sus în
înlățimile Cerului... Povara nici unei sin-
gure minciuni nu-l trage spre noroiul de
jos...

Bătrînul s'a oprit, ochii lui priveau în
sus, în gene îi străluceau două lacrimi...
Uitându-mă așa la el în fulgerul unei clipe
mi-se părea, că în jurul frunții s'a ivit o
cunună de raze, strălucitoare ca aureola
unui sfânt.

La Crăciun.

De Dr. Ioan Lupaș.

„Foc am venit să arunc pe pământ și ce voiesc dacă s'a aprins”. — (Ev. Luca, XII, 49).

Prin aceste cuvinte a indicat într'un rind însuș mântuitorul Isus apostolilor săi misiunea, cu care a venit în lume. Focul, pe care l'a aruncat Isus Christos pe pământ, nu a fost însă foc mistuitor, ci este focul curățător de păcate, focul, în care se lămurește sufletul fiecărui om și popor credincios, îndreptându-se spre cărările mântuirii.

În testamentul vechiu se face amintire, în a V-a carte a lui Moisi, de puterea lui Dumnezeu ca de un foc mistuitor, care răsplătește păcatele părinților în fii până la al treile și până la al patrulea neam celor ce urăsc pe Domnul (5, 9.) și face milă până la al miile neam celor ce iubesc pe Domnul și păzesc poruncile lui (5, 10).

Iar în alt loc, la prorocul Ieremia, (29) zice Domnul: „Foc sunt cuvintele mele și ciocan, care zdrobește piatra”.

Prin aceasta se arată puterea cuvântului dumnezeesc, care e în stare să aprindă în inimele oamenilor buni focul credinței și să le lumineze cărările mântuirii, iar în ale celor păcătoși focul pustiirii și să-i piarză.

Din focul aruncat de Mântuitorul Isus pe pământ s'a încins o adevărată revoluție religioasă, morală și socială, care a schimbat cu timpul nu numai fața lumii, ci a îndreptat spre bine și viața sufletească a omenirii. Nici un filozof n'a avut cuvântul destul de puternic spre a ridica omenirea din învălăurile patimilor, din ascunzișurile răutății, și a-i regenera viața sufletească, îndreptându-i privirile spre cer.

Nedreptățile sociale creșteau din zi în zi și se părea, că nime nu le va mai putea pune stavilă.

La suprafața societății se ridicaseră o seamă de oameni bogați, puternici, disprețuitori și asupritori nemiloși ai popoarelor, cari gemeau în întunecul greu al tuturor suferințelor trupesti și sufletești. Multimea, fără număr și fără nume, a sufletelor chinute și întunecate, ducea o viață plină de groază și nesiguranță, fiindcă îi lipsea credința în Dumnezeu cel adevărat, izvorul iubirii și al milostivirii fără margini, îi lipsia razimul, pe care i-l dă vieții iubirea lui Dumnezeu și a deapropelui, credința și nădejdea într'o viață de vecinică răsplată, dincolo de moarte. Sufletele oamenilor săraci și năcăjiți își căutau și atunci, ca și astăzi, mângăierea în credință. Dar credințele lor rătăcite, schimbăcioase și încurcate erau ca niște isvoare fără apă răcoritoare, ca niște nori fără ploaie. Nu se revărsa din ele balsamul mângăierii, ca să vindece zdrobirile sufletești, să potolească patimile, să ușureze suferințele, să însenineze și împace cugețele, să întărească voința, să lămurească simțirile și să dea întregii vieții sufletești un avânt mai curat și mai puternic.

Copleșită lumea de atâtea rătăcirii, nu găsea calea spre Dumnezeu cel adevărat și vecinic. De aceea, spre mântuirea neamului omenesc din noianul păcatelor și din prăpastia rătăcirilor, Dumnezeu a venit în ajutor sufletelor însetate de adevărata credință, trimițând pe însuș Fiul Său în mijlocul făpturilor Sale. Sau, cum scrie apostolul Pavel (Romani III, 25): „Pe Christos l'a rânduit Dumnezeu curățire prin credință întru sângele lui spre arătarea dreptății sale, prin ertarea păcatelor, celor mai înainte făcute”. „Și cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi... plin de dar și de adevăr” (Ev. Ioan I, 14.)

Prin învățăturile sale Mântuitorul a aprins în sufletele credincioșilor focul curățător al credinței adevărate. A chemat omenirea la viață nouă, care să nu mai fie chinuită de groază și nesiguranță, de rău-

tăți, de ură și de credințe rătăcite, ci să fie luminată și încălzită de adevărata credință, dragoste și nădejde creștinească.

Aceasta este fapta de mântuire, acesta e darul Fiului lui Dumnezeu: sufletele întunecate de patimi și de răutăți le-a înseninat și le-a îmblânzit, îndreptându-le spre căutarea și iubirea lui Dumnezeu, spre umilință, spre curățenie, spre săvârșirea binelui în toate împrejurările vieții, spre milostivire către lipsiți, către cei bolnavi și năcăjiți, spre îngăduință către dușmani și spre toate faptele, cari isvoresc din o curată și nefățărită iubire a lui Dumnezeu și a deapropelui.

Învățătura mântuitoare a lui Isus n'a incolțit însă dintr'odată pretutindeni. Au fost mulțime nenumărată de suflete dospite în aluatul vechiu al păcatelor și răutăților. Poarta acestora nu s'a deschis, ca să se sălășluească întru ele cuvântul lui Dumnezeu „plin de dar și de adevăr”. Cei ce au primit însă cuvântul mântuirii, au devenit ostași înflăcărați ai adevărului dumnezeesc și prin luptă și stăruințe necurmăte au reușit, încetul cu încetul, să aducă toate popoarele la calea adevărului și să întemeieze o nouă ordine morală în lume. Aceasta este revoluția religioasă, morală, socială și chiar familiară, pe care Mântuitorul o aseamănă cu focul, zicând apostolilor săi:

„Foc am venit să arunc pe pământ și ce voiesc dacă s'a aprins... Au vi-se pare, că am venit să aduc pace pe pământ? Nu, zic vouă, ci desbinare. Că de acum înainte cinci într'o casă vor fi desbinați, trei asupra a doi și doi asupra a trei. Se va desbina părintele asupra fiului și fiul asupra părintelui”...

Prin această revoluție, s'a pregătit calea adevărului și biruința desăvârșită a învățăturei dzești mântuitoare. Puținii și umilii mucenici ai Mântuitorului au biruit lumea cu puterea cuvântului dzeesc, care arde ca focul pe cei păcătoși și zdrobește

Unui tânăr.

Departa pân' la mine blând
Întâiul vers al tău pătrunde.
Uimit plec fruntea, ascultând,
Și jalea nu mi-o pot ascunde.

Te văd la masa ta de scris
Și simt credința ta ce leagă
De orice gând un mândru vis,
De orice vis, o lume 'ntreagă!

Așa, ca tine-am fost noi toți,
La vârsta când, robii departei
Iluzii, socotești că poți
S'atingi vre-odată culmea artei...

Dar prea e sincer, prea-i duios
Și-atâta 'ncredere respiră
In plânsetu-i melodios
Întâiul tău acord de liră:

O, nu mă 'ndur să te desmânt;
Și trist, cu fruntea înclinată,
Ascult străvechiul cântec sfânt
Ce l-am cântat și eu odată...

St. O. Iosif.

Dușmanii.

De Al Ciura.

...Pe o coastă pustie, se pomeniră alături cei doi dușmani, cu hainele zdrențuite, cu fața plină de nămol și vântăi.

Nava lor, minunata lor navă, care spinteca atât de sigur tăria valurilor potrivnice, se prăbușise ca o jucărie, izbită de stâncile amenințătoare, ce o sfidau cu zimbetul fără milă al pietrei.

A fost o învălmășeală nebună de câteva clipe. Talazurile se năpustiră flămânde asupra bieților oameni, aruncându-i ca pe niște mingi în clocotul apei infuriate, deasupra căreia Neptun zimbăia fioros, agitându-și tridentul.

Un schelet de bărne se mai agită, o vreme deasupra apei... apoi se distramă și el, bucată cu bucată.

Scânduri și bărne frunte pluteau deasupra valurilor mungitoare — biruind vaerul de perzanie al nenorociților.

Cei doi dușmani se pomeniră agățați de aceeași scândură.

Își înleștaseră mâinile în ea, cu o pornire animalică, cu instinctul orb al susținerii.

Sub biciul fulgerelor, valurile păreau fosforescente, și cei doi dușmani se recunoscuseră.

Se fulgerară cu privirea, și pentru o clipă, fiecare se gândia, să dea drumul scândurii.

Instinctul vieții ieși însă biruitor și rămasoră amândoi cu mâinile înleștate în bucata de scân-

dură, sprijinindu-și reciproc echilibrul, deasupra danțului demonic al valurilor.

Când s'au pomenit, hainele lor erau numai zdrențe, și trupul lor era plin de vânătăi.

S'auzia undeva departe mugetul fioros al valurilor și soarele îi mângăia cu razele lui de aur.

Moartea se prăbușia în imensitatea apei — și Viața vinia să le zâmbească deasupra pământului, ce-i ocrotia.

Și cum stau așa trîniți pe spate, albastrul cerului îi chema la viață, din adâncurile tănuite.

Pe o clipă, ochii lor se încrucișară.

Nu mai licărea în ei scăpărarea urii, ci o întrebare mută, o milă sfâșietoare pentru viața lor distrusă, pentru prăpastia ce-și deschidea gura la comă, ca să-i înghiță.

Își amintiră de dușmănia lor...

Și li-se strîngea inima, că nu vor mai putea să repare niciodată ranele ce si-le dăseră imprumutat.

Viața, care îi amăgea cu strălucirea minci-noasă a razelor de soare, se stîngea încet-încet, ca un vis de tinerețe...

Ei încercară printr'o pornire impetuoasă a sufletului, să-și întindă mâinile, într'o îmbrățișare supremă.

Ci nu se puteau mișca.

Suflul vieții, ce îi amăgise pe o clipă minci-noasă, se risipia în văzduh ca mireasma unei flori minunate.

Și rămaseră cu mâinile întinse, cu lacrimile neputinței pe genele răcite...

pe cei împietriți la inimă. Precum aurul în foc se lămurește, așa s'a lămurit și credința în Dumnezeu în focul curățitor al învățăturilor lui Isus, care înainte de răstignire despărțindu-se de ucenicii săi, le-a zis: „In lume scârbe veți avea, ci îndrăzniți, că eu am biruit lumea”. (Ev. Ioan XVI, 33).

Câte scârbe și suferințe au avut să îndure propovăduitorii adevărului în cursul veacurilor, ne arată istoria bisericească și profană în paginile împodobite cu atâtea nume de mucenici, cari s'au jertfit pentru credință și pentru adevăr.

Cu prilejul acestor sărbători ale Nașterii Domnului să deschidem sufletele noastre, ca să pătrundă în ele focul curățitor al învățăturilor lui Christos, să ardă spinii tuturor păcatelor, patimilor și răutăților, cari ne-au bântuit în anul 1911, să ne lămurească simțirile creștinești și să ne împreune în puterea frăției, ca să se împlinească cuvântul cântărețului:

„Nici un stăvilar nu poate să despartă
Pe-acei ce 'n lumea asta îi leag' aceeaș
soartă!”...

Reforma administrativă. Despre statificarea administrației — chestie rezolvită atât de sumar de președintele Dr. T. Mihali — scrie revista sociologică „Huszadik Század” din Budapesta următoarele:

„Administrația de stat creiază o birocrație neglijentă și desorganizație și mortifică orice interes pentru chestiunile obștești, (Franța, Italia); autonomia însă face poporațiunea simțitoare pentru interesele sale, o îndeamnă să și le cunoască și să le apere. Acest spirit al autonomiei se manifestă în țările anglo-saxone și chiar în Germania cu mai multă putere, decum se crede în general. Nu numai de aceea, fiindcă Germania e, în baza constituției sale, stat federativ, ci și fiindcă statul apelează foarte de multe ori — și cu rezultat — la cooperarea particularilor și a corporațiilor (ex. cauza pauperilor în orașele Prusiei) și nici la un caz n'ar strica, dacă s'ar aminti cu mai multă precauțiune birocrațismul german.

Ori cât ar fi de bună administrația de stat (ceceace e mare întrebare), pe urma ei nu este nici o speranță de îndreptare și din contră ori cât e de rea administrația de astăzi, în viitor poate fi îndreptată din ce în ce mai mult. Statificarea ar împiedeca orice îndreptare spre un viitor mai bun. Și în sfârșit, precum omul singuratic, tot astfel nici masele nu sunt mulțămite, dacă se întâmplă ceceace altul — ori cât de înțelept — află de bine, ci numai dacă se împlinește dorința lor. Cum zice Bernard Shaw: se poate, că din punctul de vedere al bunei guvernări despotismul lui Antonius Pius sau al lui Richelieu valorează mai mult decât sute de democrații, dar ce folos, dacă nu e spre mulțămirea maselor”. (An. XII pg. 601 602).

*

Conferență militară. Ziarul „Zeit” din Viena este informat că luna viitoare va avea loc în Viena, sub președinția Maj. Sale, obișnuita conferență militară, așa numitul consiliu al generalilor. În afară de Maj. Sa și moștenitorul de tron la conferență vor lua parte arhiducii Frideric, Augustin și Leopold Salvator, ministrul comun de război, ministrul de război al Austriei și al Ungariei, și câțiva generali.

*

Situația în Austria. Ziarul vienez „Wiener Zeitung” publică în numărul său de azi un decret imperial, prin care dietele provinciale din Gorizia și Gradișca sunt convocate pe 11 Ianuarie, cea din Triest pe 15, cele din Stiria și Tirol pe 16, cea din Voralberg pe 22 și în sfârșit cea din Dalmația pe 24 Ianuarie.

Probleme interne.

De Gheorghe Pop.

Din vâlmășagul discuțiilor și polemicii lor acestui an din urmă mi-a rămas în minte o învinuire ce s'a aruncat dlui Octavian Goga. În toată proza politică a poetului, spunea acuzatorul — numele lui ne este indiferent aici — nu se găsește un singur articol îndreptat contra asuprașilor străini, nici un atac împotriva Ungurilor. Câți din bunii noștri cetitori naivi nu vor fi rămas robiți de puterea convingătoare a acestui argument simplu și neted.

Curînd pe urmă apărui un nou volum de articole politice ale d-sale și tabla lui de materii confirmă din nou acuzația aceasta. În „Insemnările unui trecător” nu întâlnim nici un articol, mi-se pare, de polemică directă cu punctul de vedere unguresc, aproape nici o imprecuțiune deosebită împotriva vrăjmașului secular. În schimb articole numeroase și lungi împotriva arhierilor șovăitori, împotriva transfulgilor și trădătorilor Burdea, Șeghescu, Mangra, ba chiar o scenă de biciuire satirică a cutărui avocat naționalist, spoliator al țaranului căruia-i vinde și capra hrănitoare.

Unde-i naționalismul radical, unde-i intransigența acestui luptător politic care nu găsește aproape nici un cuvânt de osândă strigătoare pentru vrăjmașii noștri ai tuturor? În timp ce adevărații luptători pentru drepturile poporului aleargă neobișniți dela un loc la altul, chemând norodul la adunări, trezindu-l înfierînd pe apăsători și biciuind cu fulgere oratorice politica „nefastă” a guvernelor trecute și viitoare, sau aruncând dela tribuna parlamentară cele mai îndrăznețe cuvinte de critică în fața băncii ministeriale, acest om, pretins reprezentant al unei noi vremi și al unei noi mentalități, pare a desavua toată politica noastră națională și a pregăti calea unei indulciri și guvernamentalizări.

Cetitorii cari au obiceiul de a se gândi își vor fi făcut singuri răspunsul la aceste învinuiri. Radicalismul național al lui Goga este o notă latentă și implicită a scrisului său. El nu este proclamat aproape nicăiri în cuvinte tari și sgomotoase, dar se simte și subînțelege pretutindeni ca o premisă tacită fără de care nimic nu ar putea fi înțeles. După lectura fiecărui rînd cetitorul rămâne cu impresia unei intransigențe naționale neîmpăcate, adânci, organice și mult superioare naționalismului de fraze al obișnuiților cuvîntători politici.

Atunci pentru ce poetul, în scrisul său, nu atacă decât de obicei problemele interne ale vieții noastre publice, arătând un dispreț neînțeles pentru problema externă a luptei față cu vrăjmașul?

Aici cred că este punctul cardinal de deosebire între noul crez al generației tinere, pe care o reprezintă Goga, și între concepțiile trecutului. Generația trecută a așteptat totdeauna dinafară mântuirea neamului nostru, izbăvirea de suferințe. În mintea ei tot răul, toată nenorocirea și înghenunchiarea ne-au venit de afară, curmarea lor atîrnă deci de un factor străin. Soarta poporului nostru, tot binele și înălțarea trebuie s'o așteptăm, să o solicităm tot dela deținătorii puterii în monarhie,

deci din afară. Potrivit acestei concepții fundamentale, ce-i drept, nemărturisite și inconștiente, dar mereu vii și efective, toată linia de conduită a oamenilor noștri politici dela episcopul eroic Inocențiu Micu și până la cei mai noi fruntași consacrați de curînd prin vr'un discurs stenografiat de d. Stahl, toată înțelepciunea noastră politică s'a rezumat în două teze fundamentale: vrășmășie împotriva Ungurilor asuprașilor și prietenie pentru dușmanii acestora: Habsburgii. Tot ce nu privea aceste două puncte cardinale și nu era pus în serviciul lor, astfel și problemele interne ale vieții românești treceau pe planul al doilea sau, de cele mai multe ori, nu aveau dreptul de a revendica titlul privilegiat al politicii.

Învățătorul face educație, bancherul economie, țăranul plugărie și poetul versuri sau nuvele, dar politica națională, această știință nepătrunsă, această carte cu șapte peceti, este accesibilă numai omului politic. Educația națională, economia națională, literatura națională rămân toate un lucru care nu are a face cu politica, această artă străină de ele, izolată și fără nici o legătură cu celelalte ramuri ale vieții naționale.

În mintea acestor oameni a face politică este a prezenta memorii și memorande, a făuri programe politice cari au în fond și ele caracterul unor memorii, a rosti discursuri parlamentare, a scrie articole de polemici cu Ungurii, și a vorbi poporului de nenorocirea asuprașilor străine.

Atât de mult erau robiți de această mentalitate, atât de pătrunși de adevărul ei, încât în gândul lor un memoriu bine ticluit, o cuvîntare îndrăzneată, o polemică incisivă și biruitoare îmbrăcau proporțiile și valoarea unei fapte și autorul lor căpăta rolul unui mare om politic sau chiar erou. Astăzi, când o nouă mentalitate a rodit, noi criterii de judecată, adesea unele din mărimile vechi, cu cât au fost mai mari, retorici trecutului, cu cât au fost mai sărbătoriți, cu atât ne par mai neputincioși și falși în patetismul lor, mai săraci și mai lipsiți de un fond serios în capitalul intelectual pe care-l învățesc, veșnic același de decenii încoace. Cel mai mare serviciu adus neamului, suprema faptă națională se încheia într-o filipică avîntată, într-o subtilitate de drept constituțional asupra cutărui punct din programul național sau într-o speculație metafizică asupra principiului naționalității.

Generația noastră trecută, și astăzi încă covârșitoare, a redus politica la o ocupație intelectuală săracă, îngustă și stearpă, străină de marile curente și probleme de viață internă a neamului, mândră în izolarea ei, desprețuitoare în înălțimea abstracțiunilor ei politico-juridice.

Priviți activitatea oamenilor noștri politici și veți găsi într'însa oglinda acestui fel de gândire. Pasivitatea și activitatea parlamentară cu toate discuțiile pasionate ce a provocat, memorandumul cu uriașă-i suscitare și cu oboseala ce a urmat-o, discursurile parlamentare și adunările de popor cu telegramele adresate împăratului, toate sunt diferite faze și expresii ale aceleiaș politici cu fața veșnic întoarsă spre afară, oarbă și surdă pentru micile frămân-

tări, pentru nevoile și durerile evoluției interne cari, ori cât de mici și înguste, pentru noi sunt mari și vitale, căci sunt ale noastre. Ați cetit vre-odată un discurs sau articol al vre-unui fruntaș național asupra cutărei chestiuni a vieții noastre interne? Când ați auzit vorbind pe vre-un mare „luptător” național nu despre deosebirea adâncă dintre „națiune” și „naționalitate”, ci despre problema cooperărilor sătești, atât de arzătoare, despre efectele bilingvismului școlar, despre reforma seminariilor noastre, despre înființarea nouilor episcopii, sau despre nevoia romanizării culturii cărțurilor? Unde ați auzit vre-o nouă soluțiune indicată de ei în vre-o materie similară, unde i-ați văzut măcar discutând-o, căutând a aduce o lumină cât de slabă dar nouă, făcând o efortare ori cât de neînsemnată de gândire originală? Nu este interesant a se constata că în afară de rarele conferințe naționale, niciodată fruntașii noștri politici nu au simțit nevoia de a rosti un discurs politic în fața unui public de cărțurari? Pentru ce vorbesc ei numai poporului? Pentru că aici și azi e suficient capitalul de idei și argumente moștenite dela tata Bărnăuș. De șasezeci și patru de ani toată gândirea noastră politică s'a oprit aici și se mulțumește să repete, să facă variații, combinații și permutații pe aceeași temă, cântată întâi în admirabilul discurs de pe Câmpul Libertății.

Și acum iată că răsare un om nou, înzestrat cu o putere intelectuală, cu un dar de expresiune, chinuit de scrupulul sfânt și mare de-a spune ceva nou, de-a aduce o contribuție originală la gândirea epocii sale. Vă mirați, că nu poate să mai bată acelaș drum larg și comod bătătorit de două generații? În scrisul lui triumfă o nouă concepție: ideea ca fără a se neglija politica externă, centrul de greutate al preocupărilor noastre trebuie pus în lăuntrul vieții naționale. Rămânând credincioși celei mai desăvârșite intransigențe politice în afară, adăugând însă la ea dragostea și îngrijirea caldă pentru nevoile și probleme interne, vom face politică națională cu adevărat rodnică și înțelegătoare. Noțiunea politice capătă aici o accepțiune nouă bogată, adâncă și felurită. Ea îmbrățișează toate problemele vieții naționale cu vasta lor ramificare și cu îmbucarea roților ei de mecanism complicat și miraculos din a cărei activitate răsare, ca un rezultat organic și fatal, progresul său, decăderea, mărirea și triumful unui popor sau strivirea și duminarea lui de roata istoriei.

Negreșit că nicăiri în articolele lui Goga nu se găsește rostit aceasta în mod expres, dar la baza lor ea se află ca o concepție călăuzitoare și răsare din lectura volumului său, ca un învățământ și ca un îndemn pentru toți cei ce de aici înainte vor pretinde titlul de îndrumători politici ai neamului românesc la noi.

Sedința Camerei. La 11 Ianuarie n., deputații Camerei ungurești se vor întruni din nou la sedință, pentru a continua discuția proiectului de buget.

În sedința cea dintâi va începe discuția bugetului ministerului de justiție, apoi vor urma bugetele ministerului de honvezi și finanțe.

Se crede că discuția se va termina până la sfârșitul lunii.

Viata în Apus.

Cei dintâi fulgi. — Impăratul Wilhelm și Ungurii. — Ovreii din Berlin. — Pictură veche germană. — Taraful Miriță Marinescu. — Un capitalist mort de foame.

Berlin, 1 Ianuarie 1912.

Aseară am văzut cei dintâi fulgi, în iarna aceasta, la Berlin. Revistele ilustrate dau sumedenie de ilustrații, tablouri și peisaje despre o iarnă strașnică, care domnește undeva departe în munții și codrii Germaniei. Poate aceasta e o iarnă inventată de mașinile fotografice. Dar ori cum, ea trebuie să existe undeva, nu numai în fantazia invențioasă a directorilor de reviste, căci aseară i-am văzut și eu zâmbetul de fecioară moartă a iernii. Abia a ținut o oră potopul de bucăți de vată, albind coperișuri strălucitoare, argintând plasa țesută de un paiamjen uriaș, ce îmbracă întreg Berlinul, adică sârmele de telegraf. Apoi s'a topit repede zăpada, ca zâmbetul unei fete nemăritate, ca florile de cireș ofilite de raza soarelui de April, ca dorul neîmplinit a unui neam ce geme în cătușe...

Se știe că împăratul Wilhelm se bucură de mare popularitate nu numai acasă la el, ci și în străinătate. Faptele următoare vor ilustra afirmația noastră destul de eclatant.

Universitatea din Berlin s'a gândit să ofere Suveranului titlul de doctor onorific. Împăratul a primit. Pe urmă a mai primit titlul de doctor onorific și dela universitățile din Oxford, Pensilvania și Praga. Anul trecut ce s'a gândit și universitatea din Cluj, ca să dăruiască și ea acest titlu împăratului Germaniei. De voie de nevoie Suveranul n'a refuzat cinstea ce i-se făcuse de către universitatea din Cluj, dar tot atunci a dat o declarație, că pe viitor nu va mai primi nici un titlu de doctor onorific, dela nici o universitate, și pe viitor dacă se va mai oferi vre-o diplomă, aceasta are să se trimită pe cale diplomatică! — ca pe urmă să se treacă la dosar.

Înțelegeți enigma? Cum, va să zică după universitatea din Cluj, putea să vină și cea din Oradea, Dobrița, să-i dea Împăratului Wilhelm câte o diplomă ungurească, și, în fine, alte școli mai inferioare ar fi imitat maimușeria universităților ungurești, — căci ungurii suferă de boala maimușeriei!

„Jüdische Rundschau”, organul evreilor din Berlin, se plânge în ultimul număr că societatea universitarilor evrei, ce există aici, în timp de 20 ani n'a putut să adune mai mult decât 4000 de membri, și aceia săraci, neglijenți, cari nu vor să achite nici taxa de membru.

Este așa de greu, iubiti evrei, că să vă faceți d-voastră mendrele în țara aceasta, și să prosperați dimpreună cu societățile d-voastre. Acolo, în Ungaria, unde prostia-i la culme, unde vi-se îmbie cel mai bun teren de exploatare, acolo în țara aceea nenorocită — acolo vă desvoltați d-voastră, faceți averi, organizați societăți, faceți politică, căci acolo cine să vă asculte!

În numărul de Crăciun, revista „Illustrirte Zeitung” publică mai multe ilustrații după vechea pictură bisericească germană. Iosif și Preacurata, Craii și păstorii cari vin la minunea Nașterii sunt cu toții în costume nemțești. Instinctiv mi-am adus aminte de pictorul nostru bisericesc Oct. Smigelschi, care a fost cel dintâi la noi care a dus pe țărânul nostru, cu portul lui frumos, pitoresc, în pictura bisericească. N'o putem socoti de greșală aceasta, mai ales când vedem, că maeștrii-pictori germani și moderni și vechi de prin veacul al XIV și XV, au făcut artă națională. După ilustrațiile acestea e demnă de remarcat „Madona” de S. Lochner, (anul 1451). Madona stă într'un câmp de crini și roze, cu pruncul în brațe, peste ei zboară roiuri de îngeri. Madona aceasta e o pictură bizantină, care seamănă perfect de bine cu o Madonă de-a talentatului nostru pictor O. Smigelschi.

În scrisoarea trecută am scris despre artistul Voicu Petrescu. Poate se va fi supărat, nu știu, acum trebuie să scriu ceva și despre lăutarul Marinescu, care amuzează publicul, într'un birt, undeva pe-o stradă dosită ce duce din piața Alexander. Bietul lăutar și-a luat inima în dinți și a

plecat din Ploiești lui tocmai în inima Germaniei, acum sunt 10 ani. Concertează seară de seară încă cu 6 tovarăși în birtul cœrcetat mai mult evreii veniți din România. Iși face și reclame. Am cetit-o de atâtea ori în goam: „Echt Rumänische Künstler Kapelle, Direction: Miriță Marinescu aus Stadt Ploiești”.

Repede m'am împrietănit cu dânsul, am fost și acasă la el și ce-am văzut? Copiii lui nu mai știau o boabă românește! Și Mirița vorbește și el românește! Tot păcatele noastre și aici! Dar nouă nu ne pare rău de păcatul lui Mirița, fie neamul sănătos cu faraonii lui Mirița cu tot, pe cari i-a germanizat până acum. Cititorii mei ierte, că nu am dat la rubrica aceasta numele altor artiști și artiste, cari concertează la Berlin, și am preferat să mă opresc nițel la d. director Miriță Marinescu, care poate se va supăra pe mine, dar ce să-i fac?

În săptămâna trecută a murit în orașul Tokewitz capitalistul Radeoacher, exdirectorul unei școli de acolo. Medicii au constatat că a murit din insuficiență de alimentație. Este interesant cazul acesta, care nu e întâiul și nu va fi nici cel din urmă în Germania aceasta, cu atâtea obiceiuri. Capitalistul din chestie într'un moment de extremă iubire față de animale, și-a testat toată averea de peste 500 mii de mărci societăților protectoare de animale din Berlin și Breslau, și din dragoste față de animale a preferat să moară de foame.

A. Maior.

Invitare la abonament.

— Abonați „Tribuna”. —

Acel intim și călduros contact sufleteș ce s'a stabilit între „Tribuna” și cetitorii ei, ne îndeamnă să ne îndreptăm cu încredere și dragoste acum în pragul unui nou an, către publicul nostru ceitor, care prin alipirea și devotamentul său statornic către „Tribuna” a făcut din ea unul din factorii de căpetenie ai vieții noastre publice. Suntem convinși, că nu prin noi, ci prin publicul ei cetitor și-a dobândit „Tribuna” această importanță. Căci acest public este elita intelectualității românești, care a fost totdeauna accesibilă ideilor de înaintare și de progres. Aceasta intelectualitate se inspiră, din cele mai avansate ideale în politică și din cea mai curată concepție naționalistă în literatură. „Tribuna” este expresia fidelă a acestei intelectualități, dela aceasta primindu-și toată puterea, dragostea și îndemnul de a se face vestitoarea tuturor dorințelor, gândurilor, speranțelor și luptelor naționale. Cu rădăcinile coborâte adânc în conștiința mai bună a neamului ea a rezistat tuturor persecuțiilor vrăjmașului firesc, plătind cea mai onorifică contribuție de sânge în cursul anilor și a înfrunat toate viforele calomniilor, minciunilor și bârfelilor deslănțuite de un an încoace împotriva ei. Ea este termometrul puterii de reacțiune a poporului nostru în procesul permanent, de fiecare clipă al triumfului valorilor morale și ideale asupra valorilor în curs, al primirii și reînnoirii prin idei și oameni, proces care nu încetează niciodată la popoarele în care e viu pulsul vieții. În viața unui popor, a unui partid se pot aduna multe rele, multe păcate și neajunsuri, motiv de desperare ar fi numai atunci când n'ar exista o reacțiune destul de puternică de a lupta pentru stărpirea lor.

„Tribuna” intrupează ideea acestei reacțiuni a puterii de viață a poporului nostru și apelează azi mai mult ca ori când la sprijinul cetitorilor ei, cari pot pricepe în toată intensitatea lor fenomenele actuale din viața noastră publică.

Deschidem abonament nou la „Tribuna”:

Pe un an	28 cor.
Pe jumătate an	14 cor.
Pe o lună	2.40 cor.

Pentru România și străinătate 40 franci.

Maj. Sa in Budapesta. În cercurile politice ungurești se afirmă că Maj. Sa va veni în luna Martie la Budapesta, unde va petrece mai multe săptămâni.

„Zeit” din Viena este informat că pentru călătoria asta nu s'au făcut încă pregătiri, dar Maj. Sa va vizita Budapesta mai târziu în luna Mai.

Raportul oficial al comandantului rus din 1849 despre Avram Iancu.

De Dr. Silviu Dragomir.

Comandantul armatei rusești, care a luptat în Ardeal împotriva Ungurilor în anul 1849 după ce s'a întors acasă a compus un raport, care l'a înaintat superiorilor săi. În acest raport tipărit în Moscova la 1850 se află câteva însemnări, cari sunt vrednice a fi semnalate și de noi. Dau deci în traducere românească câteva pasagii mai interesante:

„Încă de cu primăvară se știa cu siguranță, că națiunea română din Transilvania, care formează aproape jumătate din toată poporația, a rămas fidelă regimului legal; prigonii din pricina aceasta de Unguri, Români s'au opus cât li-a stat în putință. Dar mulți din cei cari erau așezați în finuturi mai deschise și drepte, ne având mijloace de apărare, au căzut jertfa credinței lor. Casele lor au fost pustiite, arse și făcute una cu pământul. Unii au fost omorâți împreună cu familia lor, alții siliți a-și căuta adăpost în păduri și la frații lor din Valahia și Moldova. Partea de nord a Transilvaniei însă, situată între Murăș, Alba-Iulia, Cluj și limitele Ungariei, locuită numai de Români, prin locurile pârâuroase, greu accesibile, prezenta locuitorilor puțină de a se lupta cu Ungurii și a purta război de apărare. Ei au prins deci armele și prefectul acestui finut, Iancu, la începutul anului era deja celebru. Înaintea expediției Generalul Liders a primit instrucții dela comandantul general al armatei rusești ca intrând în Transilvania să sprijinească operațiile Românilor.

Bem, după ce a ocupat în Februarie Sibiu și pe urmă Brașovul, după ce toată Transilvania era în mâinile lui și-a întors luarea aminte și asupra Românilor. El le-a propus a se supune necondiționat regimului interimar unguresc, dar nu a fost ascultat, Iancu, un om tânăr de 30 ani, înzestrat cu deosebite calități intelectuale și designat de prefect al Românilor dela începutul războiului, și-a câștigat prin calitățile sale, prin simțul său de dreptate și de cinste încrederea conaționalilor săi. Prevăzând primejdia, ce-i amenința și înțelegând toate favorurile, ce le prezintă locurile muntoase, el s'a hotărât a-și alcătui o oaste și a se apăra în munți, fără să iasă la șes. O izbândă desăvârșită a încununat întreprinderea lui.

Iancu, nefiind inițiat în meșteșugul războiului, a întâmpinat greutăți la formarea oastei sale, mai ales, că mijloacele nu erau prea abundente. Dar ce nu poate învinge o voință tare? S'au pus să caute arme pretutindeni, coase, săcuri, cu un cuvânt tot ce se putea numi armă și îndată s'au adunat cam la 3000 de oameni. După ce au refuzat a se supune regimului revoluționar, se așteptau la un atac din partea Ungurilor și Iancu a tăbărit cu mica sa ceată în Abrud, nimerind cheia strategică a întregului teren de luptă. De fapt Bem s'a hotărât a-i aduce pe Români la pace cu puterea armelor și în Martie a pornit câteva coloane ca să urce munții din deosebite părți. Lupta s'a dat deodată în Zlagna, Brad, Hălmașiu și în alte cinci locuri, dar în tot locul miliția lui Iancu și locuitorii au rămas învingători, folosindu-se de defileuri și de locurile muntoase. Perderile aceste însă nu au luat Ungurilor speranța de a-și ajunge ținta. După ce nu au izbutit să pătrundă în munți,

ei au început a opera separându-se în mai multe cete în jurul Turdei, a Aiudului și în valea Mureșului. Pustiind cu foc și cu sabie satele, ei și-au atras și mai mult ura Românilor. Acești din urmă au pus toți mâna pe arme, chiar și preoții, cari cu crucea într-o mână și cu sabia în cealaltă se luptau și opreau pe Unguri de-a străbate mai departe.

Regimul unguresc atunci, secerând numai nesuccese, s'a hotărât a se refugia la viclenie trimițând la începutul lui Aprilie pe un om al său la Iancu, să-i propună deplină iertare pentru toți Români, dacă vor depune armele și le vor extrada. Iancu, cu intenția hotărâtă de a refuza orice propunere, o chemat o adunare națională în Abrud, ca să hotărască. În vremea aceasta Hatvani, unul din căpitani unguri, a atacat ca un trădător adunarea cu o mie de pedestrii, 70 de husari și trei tunuri, a împrăștiat-o și a dat foc orașului. Iancu, fără a perde vreme, și-a adunat miliția și a atacat în 8 April pe Hatvani de două părți în împrejurimea Abrudului zdrobindu-l. Peste câțeva vreme Hatvani a atacat din nou Abrudul, dar a fost a doua oară nimicit, așa că a renunțat de a mai întreprinde altă expediție.

În urmăre pentru a se putea apăra mai bine unghiul de țară descris, terenul dela granița Ungariei și până în Deva de-a lungul Murășului i s'a dat lui Sen-loan, iar cel ce se întinde dela Deva, pe lângă Alba-Iulia până în Turda lui Axente, prefectul din Blaș.

Dar dintre toți conducătorii mai mult s'au distins Iancu și Axente. Cel din urmă, nu mai puțin întreprinzător decât Iancu, se distinge mai mult prin spiritul său războinic și prin aptitudinile sale militare. Cu un pumn de ostași credincioși, cam 1500 de oameni, a înfrunt de câteva ori pe dușmani, respingându-i atacurile. În Mai, în ciuda avanposturilor dușmane, a izbutit a primi din Alba-Iulia 160 puști și un număr mare de patroane.

Bem, întărindu-se în Ardeal și înțelegând toată însemnătatea munților, s'a hotărât a trimite în lunie o divizie independentă spre a supune pe Români. Contele Kemeny a pornit cu 6000 de pedestrii, 19 tunuri și cu patru baterii de rachete. În acest moment critic Iancu s'a folosit de minune de terenul, care prezenta atâtea favoruri pentru apărare.

Fără de a intra în luptă hotărâtoare cu Kemeny, Iancu îl fatiga cu mici atacuri și nu-i îngăduia să se întărească nicăieri, le întrerupsese comunicarea și osteni așa de mult divizia ungurească, încât Kemeny numai cu greutate s'a putut retrage împreună cu armata ungurească din jurul Alba-Iuliei, după ce a suferit mari pierderi și mai multe tunuri. De atunci Iancu, sufletul revoluției române, și-a câștigat în popor încredere și iubire nemărginită. Ori unde se arăta, îl primeau cu însuflețire și atrăgea privirile tuturor. Poporul românesc vedea în el pe mântuitorul său. (Din „Opisanie Voină v. Transilvânenii v 1849 godu”, Moscova 1850 p. 142 și urm.).

Aceste calde aprecieri nu porneau numai din simpatia, ce o aveau Rușii, pentru noi, ci ele ne dau și acum dreptul de a ne mândri cu eroii noștri și mai pe sus de toate cu Avram Iancu.

Scrisori din Iași.

Festivalul Ligei Culturale. — O constatare justă.

Liga Culturală a reînviat în Iași; mortul de ieri a prins viață acum. Or fi doctorii mai buni, îngrijirile și mediul mai prielnic. Ne vine a crede. Primul festival care a avut loc Mercuri 14 Decembrie în Aula Universității și-a găsit o reușită deplină. Mai întâi, lumea venise prea multă; preoți, studenți și studente, elită, militari, da militari voiau să ne arate cu tot dinadinsul că trebuie să nădăjduim mijirea unei vieți culturale românești.

P. S. S. Arhiereul Nicodim Munteanu, președintele Ligei, a deschis festivalul printr-o scurtă cuvântare în care mărturisește necesitatea educației religioase și naționale. «Lucrăm în numele omenirii și pentru ea, a spus P. S. S., numai atunci când năzuim fericirea propriei noastre patrii. Omenirea o formează împreună viețuire pașnică a popoarelor, buna lor stare, buna lor fericire, buna lor moralitate. Indreaptă-te pe tine ca să poți povăui și îndrepta pe alții».

Violoncelul, vioara, corul mitropolitan, declamația artistului Pella au mulțumit pe deplin auditorul.

Di Cuza, la urmă, și-a dezvoltat conferința sa: »despre ideea națională ca principiu educativ». Ce ne-a mai amintit dl profesor universitar ușor ne putem închipui. Oțelitul — iată o expresie ardelenască! — luptător pentru drepturile depline ale națiunii românești, arată mai întâi semnificația cuvântului educație. Educația — politică, socială — e înfrinarea egoismului nostru, subordonarea poftelor și năzuințelor individuale exagerate în folosul colectivității. Lipsa de educație e tocmai evidențierea nesăbuită a personalității noastre: — Eu! Acel »eu« magnific, impetuos, insinuant.

Educația trebuie să fie națională; în ea trebuie să se reflecte caracterul specific al poporului în mijlocul căruia trăiești. Trebuie să fie națională educația pentru că e mai aproape de tine, de nașterea ta, de dorurile părinților tăi, de bucuriile vieții comune, de mândria clipei de înălțare, de scrâșnirea ciasului de înfrângere. Nu poți să înstrăinezi, de dragul altei credințe, credința poporului tău de naștere. E un principiu superior, necesar, umanitar.

Umanitatea! dar din umanitate face parte cel puțin și poporul tău. Dacă e așa, ce e mai firesc atunci ca, luptând pentru ea să-ți desăvârșești perfecția individualității tale concrete de popor distinct. Umanitatea ești tu! Afirmând temeinic existența viguroasă a poporului din mijlocul căruia faci parte, atingând prin progresele înaintate de știință, artă și literatură toate manifestările înaltelor concepțiuni universale națiunea ta se împuternicește, radiază la rîndu-i puteri originale de viață nouă, formează un focar propovăduitor de cultură, contribuie la înălțarea materială și morală a omenirii!

Națiunile mici națiunile în formație, națiunea noastră română nu-și poate permite luxul unor experiențe necalulate încă teoretice. Orijina noastră e să dezvoltăm intens energiile ascunse ale poporului mărunt și obidit, să armonizăm puterile claselor de alcătuire socială să nivelăm anomaliile economice, politice, morale, intelectuale!

Când a apărut în »Tribuna» notița contra dlui Cihan »directorul» ziarului »Timpul», eram sigur că d-sa se va burzului. Trei zile m'a căutat ca de leac pretutindeni, în piață, la chiosc, la »Centru», la librăria lui Ionescu și pretutindeni scăpa acelaș refren... canală!

Iată-mă-s din mila lui Cihan... canalie. Ori și ce ași fi putut crede să ajung odată... canalie însă, doamne ferește.

Ce poate fi mai frumos cadou de Crăciun?

O garnitură frumoasă de piele englezească!

Unde se poate cumpăra?

La fabrica de mobile: Székely és Réti, Marosvásárhely, Piața Széchenyi-tér 45.

Cumpărătorilor vrednici de încredere se dă și pe rate, fără urcare de preț. — Aranjamente complete pentru dormitoare, prânzitoare, saloane și odăi pentru înțelegință. — Mare asortiment de trusouri pentru mirese — Prețuri excepțional de ieftine. La cerere mergem chiar și în persoană spre a arăta albumul nostru bogat în mustre.

M'am întâlnit sub seară pe Lăpușneanu. Ce-am vorbit e treaba noastră. Ardealul nu va afla nimic!!

Destul că liniștea s'a restabilit. Cursul valurilor la Bursă s'a ridicat!! Cihan mi-a rămas prieten. Te rog, d-le Bocu, telegrafiază imediat agenției „Havas”: Cihan liniștit, „Tribuna” sa vată!

În orice caz numărul de poimâne trebuie să mi pregătească ceva surprize. Liniștit, liniștit nu însă și nerăspățit. Cihan e o fire răzbutătoare; are temperament de luptător. — Pentru publicul străin să știți, Cihan însemnă „d”. Cihan Eu îi zic mai pe scurt pentru că s prieten cu dânsul. Mă gândesc sincer: cât trebuie să mi fie Cihan de recunoscător că i-am putut produce printr'un simplu joc de condei și de spirit, cel puțin 25 de articole... vehemente!!

Corneliu Carp.

Alte preocupări.

De Vasile C. Osvadă.

În cei din urmă cinci ani, dorul și nevoile muncii economice, la care aș vrea să fiu și eu un lucrător de-o zi, m-au purtat aproape prin toate ținuturile locuite de neamul românesc.

Pretutindeni am întâlnit dragoste de neam și însulețire curată și mult dor de muncă, alimentat cu întreg cald al sufletului — *dar risipit în lipsă de îndrumători, la timp și la nevoile date.*

Moții, întruparea vitejiei naționale, cei dintâi la toate chemările, pilduiți în toate cântecile — azi își cumpără crengile pentru cercuri și brazii pentru cubară — dela particularii și ortăciții *jidani* și speculanți mai răi decât *jidanii* și tiocurile de rășină le cerșitoresc pela porți, căci nime nu le-a spus și nu le ajută să-și facă un izvor bogat de răsplată a muncii, prin vânzarea în mare atât a căutatei rășinii cât și a produselor desăvârșitei lor meserii.

Ba până și amărîtul mălai, ce le-a mai rămas, îl coc din cucuruzul cumpărat dela ungurii din Sânmihai și dela *jidanii* din Alba-Iulia și acum mai nou dela băncuța *jidano-ungurească* din Câmpeni...

Cei din *Câmpia Ardealului* își întindă bogăția de vite în bordeie scurmate în pământ și pelângă case își au înșiruit gunoiul cel mai putred, tăiat și clădit în forme de cărămizi, să se uște ca să-și poată face un foc de-o mămăligă. Iar rodul de bucate al întinsei câmpii careia i-au sustras îngrășămintele se strecoară în piața din Lădoșul-mureșan și în cea din Agârbiciu și Turda în mâinile speculanților *jidani*.

Vitele le iau speculanții din Gherla de pe piețele din Mociu și din alte orașe.

Secașul și împrejurimile *Blajului* aduc ploc con roada muncii lor speculanților ovrei din Blaj și sunt buni bucuroși, că după moții cari și-au umplut căruțele și le-au scârțâit cale de 120—160 kilometri — „fac bine” domnii Cirom și Salamon și Bretier și Mendel să le cumpere bucatele, iar alții vitele și alții lăunile, așa după cum socot domniile lor.

Românii din *Brașov* și împrejurime se țin cu puterea, dar fabricile din *Zărnești* și postovăriile din *Brașov* și de pe la *Timiș* sunt streine, deși prelucră lână cultivată de mocanii noștri. Și harnicii *stupinari* își cheltuie varza și cartonii cum pot, la fel cu *făgădrășenii*, cu a căror ceapă ne întâlnim pela Deva vândută de ciangăte buzumflate.

În *Sibiu* poplăcenii sunt strîmtuiți în ulița brînzei și cine-și cumpără căruțe nu-și aduce aminte de marea și solida lucrătoare a Românilor *Maniu Lungu* și fiii din Rășinari...

Tot așa cum în *Sebeșul-săsesc* se chinuie zadarnic negustorul român de cereale *Opincariu*, căci Sasul și *Jidanii* d'acolo îl frământă până la desperare.

În *Bistrița* și pe *Bârgane* ca și în *Lechnița* și *Șieu* — alții ne iau bucatele și altora le suntem obligați, că ne lasă doi bănuți dela o sdreanță de carton.

În *Cluj* și în *Gherla* năzuiește laudabil o bancă românească cât prin tovarășii, cât prin

magazine de mașini agricole, — dar țărănimea săracă și în întunecul lipsei de carte, nu pricepe, n'are cine-i spune să prețuiască, să înțeleagă și apoi să se folosească de ajutorul ce i-se oferă.

În *Săltmar* și în *Maramureș* și ciurdarul e *jidani*. Când treci prin *Buteasa* ori prin *Mesteacăn*, ca și prin *Coruia* vezi ca ele Românilor oifane până și de-o grădinuță cu două cepe ori cu o tufă de busuoc.

În târguri, Românul își vinde vita — la *jidani*; își cumpără cucuruzul dela *jidani*. Cununița miresei ca și sicriul moșului tot dela *jidani* îl cumpără, de se poate, pe așteptare.

Dacă treci în *Bihor* jalea omului, nu a fratelui — îți stoarce lacrimi. Țărani speculați de streini și părăsiți și de ai lor, cei mai aproape își tinjesc viața de pe o zi pe alta în o întunecime și o mizerie de nespus. O singură nădejde au că „o da Dumnezeu” să-i fie și Românului mai pe indelețe și năcazurile să fie mai cu „chitingan”.

Dela *Murdăș* în jos belșugul e mai aproape, dar și aici șiregile de cucuruz și de grâu lasă câștigul lor *jidaniilor* din Arad și Timișoara și din Lugoj. Întocmai cum „soții” lor din *Vîrșeș* și din *Panciova* acaparează roada muncii întrupată în cele câteva cocii, pe care le duc încărcate de „rană” fiecare paur — *jidovului* cu care are cunoștință.

Și acum judecați, iubiți, intelectuali și fruntași ai neamului nostru per eminențiam *agricol*, ce primeidie națională se sălășluiește în situația *acesta reală*, încondeiată aici prin câteva vorbe spuse în fuga unui prea modest condeiu? Când veți fi potolit această icoană în raza ochilor minții D-voastre — adăugați la aceasta situația noastră *ca neam* sub raportul politic în această țară.

Urmăriți încordările și cetiți gazetele ungurești, care năzuiesc să facă să înțeleagă cei ce-și caută întruparea viselor lor în „unitatea statului național” — că *terenul economic* oferă cele mai puternice sortii de izbândă.

Urmăriți organizarea economică a altora și nu uitați nenorocita noastră lipsă de astfel de preocupări.

Și apoi judecați: Cu ce ne preocupăm noi? Ce spunem noi la adunări unde însulețirea poporului ne oferă cel mai adorabil aluat de a-l frământa pentru pâinea noastră a tuturor?

Se indeletnicesc la noi cei chemați cu astfel de probleme? Unde vrem să ajungem cu rafuilei personale și cu articole de ale d-lui A. C. Popovici. Când întreg neamul, toți producătorii, toți consumatorii români sunt folosiți și injosiți la vaci de muls — pentru suștarul altora?

O lumină încondeiată făcută de istetul lumănar, țaran român din *Poiana Sibiului*; o cheie americană iscodită ori direasă de *Maxin Vulcu* din Arad; un vagon de cucuruz vândut de *Străitaru* din Hațeg, o lână adusă din România prin un *Mărginean* — eu o socot mai mult decât tot scrisul de un an al gazetei autorizate, ce se ceartă.

Și să nu se frământă nime cu constatări academice, prin care s'ar silui dovada că punând preocupările „înaltei politice” după preocupările de ordin economic, — am împinge la cazul *materialismului* cras, care ar omori ori-ce avânt al înaltelor idei de naționalism...

Într-o organizație economică în care puterea de muncă și rolul capitalului sânt just răsplătite — grijile zilei sunt reduse la minim și sufletul senin și mintea nesbuciumată se alimentează cu drag din vecinul izvor de apă vie al *literaturei* și al *științei*.

Și atunci și *numai atunci* ne va fi dat să prăsnim deodată cu Nașterea Mântuitorului sufletelor noastre și Nașterea Mântuitorului Național — pe urmele căruia și zilele neamului nostru vor fi mai la adăpostul dreptului și cu cer mai senin.

Să ne dăm seama de răspunderea ce o avem față de dragostea moșilor și strămoșilor și — să avem măcar și astfel de preocupări.

Aderențele tinerimei.

De I. Grămadă.

Știm cu toții că energie e în stare să dea viață tinerimei unui popor când se dă o luptă pentru dobândirea de drepturi naționale, de câtă pasiune și idealism curat e capabilă în acele momente „floarea națiunii” și cât entuziasm trezește până și în sufletele celor mai apatici dintre bătrâni.

Exemple din istoria universală și națională avem destule. Să ne gândim numai la generoasa tinerime universitară germană, care în 1813, în urma înflăcăratelor cuvântări ale lui *Fichte* „*Kede an die deutsche Nation*”, abandonând „*Kneipe*”-le și cărșmele, într'un moment de criză și de mare pericol pentru poporul german, a apucat cu însuflețire armele împotriva lui Napoleon, și s'a înrolat în armata prusiană, luptând și murind pentru țeară și neam alături cu cei mai simpli soldați.

Și cine va contesta oare studentului rus de azi rolul de regenerator și luptător desinteresat pentru înlăturarea absolutismului din Rusia și răspândirea culturi până și în satele din depărtata Siberie, sau rolul de educator social și național al studenției engleze, care-și jertfește o mare parte de timp, instruindu-i pe muncitorii orașelor universitare din Anglia?

La 1897 Grecia purta un greu război cu Turcia pentru Candia, și când poporul grecesc ieși înfrunt din această luptă inegală, tinerimea lui universitară, fanatică tinerime de pe acele vremuri, adresă un nespus de frumos și înduioșător manifest către studenții tuturor națiunilor din lume, rugându-i ca să facă propagandă în favorul poporului grecesc, ai cărui strămoși au dat lumii pe un Plato, un Homer, un Sophocles ș. a.

Cei mai generoși, cei mai fanatici și mai devotați cauzei naționale *comune*, cei mai gata de orice jertfă pentru neam și limbă, au fost și vor fi totdeauna tinerii universitari ai ori cărei națiuni.

În istoria studenției românești nu aflăm mai frumoase și mai înălțătoare pilde de entuziasm și de abnegație, decât mișcarea studenției române ardelenice de pe timpul procesului „Memorandumul”, când studenții români au compus aceea faimoasă „*Replîcă*”, din pricina căreia dl A. C. Popovici nici azi nu-și poate revedea patria.

Alt oaz de tot recent, e încă viu în memoria noastră a tuturor: e 13 Martie 1906. În aceea zi memorabilă avea să se joace pe scena teatrului național din București o comedie franceză, „*Madame Flirt*”, iar lumea „bună” din capitala României se grăbise să-și asigure de cu bună vreme bilete de teatru. Cine a protestat atunci în frunte cu dl Iorga în contra desconsiderării limbei și instituțiilor noastre naționale, dacă nu acea vitează tinerime universitară, împotriva căreia s'a trimis și armata? Un an mai târziu, după crîncenele masacre dela Pănade și Pecica, alți studenți români, de dincoace de Carpați, organizează un uriaș meeting de protestare al tuturor studenților nemaghiari din Viena împotriva oruzimilor ungurești, atrăgând atenția lumii culte asupra stărilor politice nesuferite din țările de sub coroana Sf. Ștefan.

Da, în cazuri de felul celor citate menirea tinerimii universitare e să fie o legiune sacră, să formeze avangarda luptătorilor. În luptele politice interne însă, *fatricide*, tinerimea studioasă n'are alt rol decât cel al spectatului imparțial. Aderența sau descalificarea trimisă de dănea unei persoane sau unui partid politic, n'are absolut nici o valoare. Și iată de ce.

Tinerii universitari sunt oameni neisprăviți, încă n'au convingeri politice bine definite, nici experiență politică și nici o minte bine disciplinată, și de aceea ei sunt supuși diferitelor curente trecătoare care-i poartă, întocmai cum apele unui rîu poartă niște frunze, pe cari le isbesc de un an și de altul. Tinerii studenți nu apelează în asemenea cazuri la minte, ci numai la pasiuni. Dacă oamenii politici maturi ai unei națiuni nu pot rezolvi probleme politice grele, cum e în cazul de față cearta „*Tribunii*” și a „*Românului*”, vor face-o aceasta tinerii universitari, analfabeți în ale politice? Desigur că nu!

Și ca să ilustrez mai bine cele spuse, că adevărat tinerii universitari nefiind destul de maturi pentru a înțelege și rezolvi problemele politice interne ale unui popor „nu ghicesc spiritul timpului” și se pripesc cu judecata lor, ca apoi să fie desavu-

ați de posteritate, voi aduce unele exemple din trecutul studențimei universitare române din Viena.

În anul 1867, când Transilvania își pierde autonomia, Românii ardeleni, în loc să rămână cu toții solidari în o direcțiune politică sănătoasă, erau divizați în două tabere, pe tema *pasivitate* și *activitate* pe terenul politic de unde au și urmat nesfârșitele neînțelegeri, certe și invinuiți din jurnalistica română, mai ales la adresa mitropolitului Șaguna și a celor puțini aderenți ai săi, cari susțineau, ca Românii și mai departe să fie activi pe terenul politic, ca să scape cel puțin acoace, după împrejurările schimbate se mai putea scăpa.

În toată certelor o parte a tinerimii universitare din Viena, a aflat de bine să se manifeste în senzul pasivității prin o adresă de încredere și încurajare către reprezentanții marcanți ai acestei direcții politice, anume către mitropolitul gr. cat. Șulț și Gh. Barițiu. Acea adresă conținea însă și un vot de neîncredere dat corifeilor activiști, în fruntea cărora stătea marele Andrei Șaguna. Pentru acești tineri pripiți și necopti, Șaguna — ca să mă exprim în termeni moderni — era un simplu „trădător”, pentru că n'a aflat de bine să ceară permisiune dela tinerii din Viena pentru politica ce o profesa. Posteritatea și politica actuală a Românilor ardeleni, i-au dat dreptate lui Șaguna cel decapitat (!!) de obscurii tineri universitari din Viena. Amestecul nechemat al acestora în chestiunile politice interne, a fost ca și cum ai fi turnat ulei pe foc. S'a început o polemică violentă în ziarul românesc între majoritatea și minoritatea tinerimii, care s'a împărțit mai întâi în două tabere dușmane, iar mai apoi în două societăți deosebite „Soc. științifică și literară” și Soc. „România”, din cari s'a format în 1871 societatea „România Jună”.

Cum pe vremea aceea, în republica literelor românești se dădea o aprigă luptă între vechia școală latinistă, reprezentată prin Bărbăntiu la Iași și Cipariu la Blaj, și între noul curent inaugurat de d. Maiorescu, care fiind un om înzestrat cu o minte aspru disciplinată, cu o inimă pururea onestă și cu un deosebit bun simț, trebuia o critică severă, adeseori amară împotriva greșitei direcțiuni a școlii latiniste în literatură și știința românească. Ideile sănătoase ale dlui Maiorescu intraseră în luptă cu timpul de atunci și prin urmare nu aveau speranță de reușită decât în viitor.

Se zice însă că tinerimea e viitorul unei națiuni. Ei bine, câți dintre acești tineri români din Viena, care reprezentau oare cum „viitorul”, au înțeles pe atunci spiritul timpului? Câți dintrînșii profeseau ideile dlui Maiorescu, cari idei au ajuns astăzi bunul comun al tuturor Românilor? Foarte puțini: Eminescu, Slavici și vr'o câțiva Bucovineni, în colo majoritatea absolută a studenților români din Viena țineau cu îndrăjire la ideile eronate ale școlii latiniste și timbra de trădător pe ori cine s'ar fi atins de limba acestei școli sau de ciudatul cimitir de cuvinte, care-i Dictionarul lui Maxim și Laurian.

Care-i concluzia? Că tinerimea nu înțelege totdeauna glasul vremii când e vorba de chestiuni politice și literare interne, și se pripește cu judecata când se amestecă nechemată în chestiuni, pe cari nu ea, ci oamenii maturi au să le deslege.

Căci de altfel fostul președinte al „Rom. Jun.” răscosatul Ionită Bumbac, n'ar fi propus în plină sedință, ca toți membrii de atunci ai acestei societăți să scrie în d. Maiorescu, să-l infiereze ca pe un cosmopolit „vândut” străinilor, și la urmă să declare cu toții în mod solemn că vor respecta porocurile lui Bărbăntiu și Cipariu, și că vor ține neclintit la ideile profesate de aceștia. Iar astăzi?

Dună aproape 40 de ani dela acel incident memorabil, aceiaș „Rom. Jună” l-a sorbătorit în 1910 în mod grandios pe acelaș Maiorescu trădător și vândut străinilor, pe care l-au scripat în efirie antecesorii, studenții dela 1871. Iarș întreb: Ce valoare are verdictul tinerimii în luptele noastre interne?

Pe la 1905 acelaș domn Maiorescu e ofensat de actualul deputat bucovinean d. Aurel cav. de Onciul, și iată că „Rom. Jună” îl șterge pe acesta din șirul membrilor ei onorari, cum făcuse mai

înainte și cu d. Florea Lupu, care terfelise în ziarul „Timpul” colorile noastre naționale. Ambii domni purtau pe atunci — ca recompensă — epitetul de trădători. După oarecare vreme spiritele se calmează, studenții se schimbă, în Bucovina se împacă partidele, și ca urmare îi vedem iarăși pe dnii Onciul și Lupu în rînd cu alți membri onorari ai „Rom. Jun.”

Câte odată amestecul tinerimii în chestiunile cari nu o privesc, produce adevărate calamități. Cu toții ne aducem aminte de violenta pășire din „Lupta”, a dlui Goga împotriva dlui Iorga. Vina acestei desbinări pe care o regretăm cu toții, o poartă în prima linie tot tinerimea noastră hiperzeloasă. Se zvonise în 1909 — pare-mi-se — de o telegramă carecare către Maj. Sa Impăratul nostru, telegramă pe care-ar fi compus-o d. Goga. Tinerii universitari din Viena, „nedormiții străjeri ai neamului nostru”, auzind că se trag undeva clopotele, dar fără să știe cu siguranță în care loc anume, se alarmează imediat, scriu și iscălesc mai mulți înși un articol — protest împotriva dlui Goga și-l publică în revista „Neamul Românesc” a dlui Iorga. D. Goga la rîndul dsale se năcăjește din pricina acestui atac nemeritat și-și varsă tot amarul pe... d. Iorga cel nevinovat. Regretabila desbinare ce a urmat între cei doi mari și iubiți bărbați ai neamului nostru, e încă o trebușoară a tinerimii noastre. Cei mai interesanți din acest caz, e că astăzi o parte dintre tinerii cari au iscălit acel articol sunt... tribuniști și aderenți ai dlui Goga! Merită dlor o dojană pentru aceasta? De loc! Tinerii noștri impulsivi cum sunt toți tinerii, crezură că dacă vor scrie acel protest, vor face cine știe ce faptă națională! Astăzi însă s'au convins că n'au avut dreptate. Sfântă e deci vorba lui Miron Costin: „Nu sunt vremile sub cărma omului, ci bietul om sub vreme”.

Anul trecut, prin Noemvrie pare-mi-se, d. A. C. Popovici fusese atacat de „Tribuna”, nu mai țin minte pe ce temă, și iată că li-se cere iar tinerilor noștri din Viena să-i trimită aderență de încredere dlui Popovici și să-i exprime neîncredere „Tribunii”. Cum stă chestiunea astăzi? Dacă d. Popovici s'ar interesa, ar afla că mulți dintre ceice au iscălit numita aderență, sunt astăzi adversarii dsale... Tinerii noștri, când iscălesc astfel de aderențe, nu-și dau seamă că: „*verba volant, scripta manent*”.

Și acum ultimul exemplu luat tot din anul trecut. În sala restaurantului „Zum Magistrat” din Viena, se adunase multă lume românească, parte ca să asculte conferința unui student despre Al. Vlahuță, parte ca să-l vadă și să-l audă vorbind pe părintele V. Lucaciu care venise la Viena pentru niște afaceri personale. Entuziasm mare. Se cântă „Deșteaptă-te Române”, iar un student umblă după iscăliturile colegilor săi împotriva repozatei „Lupte” și pentru partidul național român din Ungaria. Aderența respectivă împreună cu iscăliturile tinerimii i-se dau pâr. Lucaciu, care, în aplauzele mulțimei din sală, se scoală și vorbește frumos despre neamul și limba noastră etc. În decursul vorbirii amintește între altele: că în viața sf. Sale a avut numeroase lupte și polemici cu Ungurii, dar și cu Românii și că a primit o mulțime de aderențe, pe cari cam tot la cinci sau zece ani le recitește, și constată că mulți dintre tinerii ce i-au declarat pe vremuri că-l vor ajuta și-l vor sprijini din rășputeri, astăzi sunt adversarii cei mai înverșunați ai Sf. Sale.

Mie, ca Bucovinean care nu-l auzisem nici odată vorbind pe pâr. Lucaciu, mi-a plăcut deosebit de mult orația Sf. Sale, și pe furis, mi-am notat-o în întregime în carnetul meu.

Cetind acum nu de mult în unul din Nr-ii din urmă ai ziarului „Românul” aderența trimisă Sf. Sale de vr'o 80 de tineri români din Pesta — din cei peste 300 — m'am întrebat fără să vreau: Oare ceva zice pâr. Lucaciu cetind lista tinerilor din Pesta, cari îl descalifică totodată pe d. Goga? Și care câți din acești tineri vor rămâne toată viața consecvenți cu principiile lor profesate în scrisoarea de aderență din „Românul”?

În tot cazul, părintele Lucaciu, om cu o experiență așa de bogată, dar și așa de tristă în privința aderențelor, n'are de ce să se bucure de această nouă asigurare de simpatie, iar d. Goga de ce să se supere.

Pentru tinerii noștri însă — tribuniști sau româniști, din Ardeal sau din altă parte — ră-

mâne o învățătură din cele înșirate în acest articol: în lupta dintre neamul nostru și alte națiuni, menirea noastră a tinerilor e să fim cei dintâi. În certele, polemicele și luptele noastre interne însă să-și păstreze fiecare pentru dânsul simpatia ce o poartă unei persoane, să nu facă paradă cu dânsa amestecându-se acolo unde nu-i chemat să se amestoe. Adevărul, fie mai degrabă sau mai târziu, va trebui să triumfeze odată, iar posteritatea îi va da dreptate aceluia care o merită, și de aceea în vîlmășagul regretabilelor noastre lupte fratricide, când tunurile bubuie de o parte și de alta, nu e nevoie și de puștile de soc ale tinerilor, căci ele păriesc înzădar, fără să rănească pe nimeni.

Contribuții la monografia școlilor românești.

— Inceputul școlilor ardelen. —

De Dr. Ioan Mateiu.

I.

Între problemele cele mai de seamă, cari au preocupat neamul nostru de 4 ani încoace — și ar trebui să-l preocupe și azi în locul hărțuierilor foarte păgubitoare — e desigur problema școlii românești.

Dacă am stărui asupra motivelor, cari determină aceste preocupări atât de intensive și însuflețite în cuprinsul lor, ar fi ușor să aflăm. că ele au o nuanță comună, o notă universală, care se întâmpină în viața suflătească a oricărui popor. Sunt îndemnul firești, cari răsar de câte ori un neam își dă seama de rosturile existenței sale, de nevoia unei vieți suleștești superioare, prin care un popor se poate înălța la cele mai strălucitoare culmi de mărire, și care în acelaș timp e mai sigur și mai puternic mijloc de apărare împotriva primejdiilor și obstacolelor ce se rostogolesc în drumul spre lumină al unui neam.

Pentru această superioară viață suflătească, care oglindește civilizația și deci puterea de stăpânire și cucerire a unui neam, cheltuiesc diferitele popoare conștiințe toată energia și puterea creatoare pe care o pot avea.

Dela măsura în care un popor știe să folosească această energie a suflului său pentru încheierea unei culturi trănice, frumoase și specifice, care se poarte toate notele distinctive ale însușirilor sale deosebite, deci *naționale*, și care totodată e în stare să exprime în formă artistică gândurile și frământările cele mai adânci și subtile ale genurilor universale, dela măsura deci în care poate robi p în creațiile suflului său privirile neamurilor civilizate, atârnă puterea, vrednicia și superioritatea lui.

E firesc deci ca luptele pentru cultură ale unui popor să arate gradul conștiinței la care s'a putut ridica, sau ca această conștiință mai mult sau mai puțin puternică să determine chiar măsura luptelor culturale și mijloacele superioare prin cari se poartă aceste lupte.

Și cum din timpurile cele mai îndepărtate școala a fost socotită drept cel mai eminent mijloc pentru înfăptuirea unei civilizații, unei culturi suflătești, singura sau cea mai puternică formă prin care trăiește și se afirmă un popor, era firesc, ca această instituție să formeze centrul principal al pațiilor statonice al popoarelor în tot cursul dezvoltării lor.

Pentru această școală, care îndeplinește cea mai înaltă și mai frumoasă problemă

a educației sufletești, sau dat cele mai îndârjite și stăruitoare lupte și s'au adus cele mai curate și însuflețite jertfe.

Viața unor astfel de instituții, pentru a fi iubite și înțelese de urmași, trebuie urmărită cu îndoit interes, căci cunoașterea lor nu e numai necesară, ci în același timp și folositoare. Necesară, fiindcă constituie o parte esențială din istoria neamului nostru, folositoare, fiindcă orice popor care vrea să trăiască în viitor, trebuie să capete conștiința trecutului său supt toate raporturile.

Din aceste considerații vom stăruia să fixăm procesul de formare al celor dintâi școli românești pe pământul Ardealului.

II.

Trăind dela începutul formării noastre sub diferite stăpâniri streine și dușmănoase, posibilitatea unei vieți libere, neîncătușate în piedecile barbare ale iobăgiei, ne-a fost confiscată în așa măsură, încât veacuri de-arândul nu s'a putut înfiripa nici măcar un slab curent de viață sufletească conștientă. Deși ideile conducătoare nu lipseau, libertatea individuală și colectivă fiind sugrumată, nu se arătau perspective pentru o străbateră mai întinsă a acestor idei mântuitoare. A trebuit să vie suflul unor curente străine, cari să rupă lanțurile acestui întunecător orbitor și să deschidă și pe seama neamului nostru, cărările luminii binefăcătoare.

Legile țării și volnicia domnilor de pământ erau deopotrivă piedeci, cari nu îngăduiau bieților noștri înaintași asupra să se împărtășească de roadele unei culturi alături de celelalte popoare ale țării. Cauza de căpetenie care a împiedecat multă vreme răsărirea unui curent de înviorare intelectuală prin carte, a fost fără îndoială lipsa școlilor. Învățătură scriitor Petru Bod în istoria sa despre Românii ardeleni spune limpede, că Românii n'au școli, și prin urmare între dâșii se găsească foarte puțini cari să știe citi. Ei învață în mânăstri dela călugării sau monahii români cari sunt de cele mai multe ori inculți, deosebindu-se de ceilalți Români chiar numai prin îmbrăcăminte și modul de traiu, sau dela dascălii bisericești cari și-au câștigat învățătura românească în Valachia la București, la care au mai adăugat puțină cultură în școlile reformatorilor sau iezuiților. Un alt scriitor din veac. XVII-lea Friyberger afirmă iarăși că în urma împrejurărilor nefavorabile Românii au căzut din nou în aceea stare înapoiată, încât abia s'ar fi găsit vre-unul care să știe scrie și citi.

Locul acestor școli l'au ținut foarte multă vreme mânăstirile, ascunse în fundul văilor și munților romantici. Călugării adăpostiți în aceste sfinte locașuri de închinare cucernică și evlavioasă, n'au putut avea învățătura cu care se mândreau d. p. tovarășii lor din principatele românești, unde se întâmpla să fie alte rosturi și alte împrejurări.

Țărâniștea noastră din acele vremi nu se prea putea gândi la carte, din pricina iobăgiei care o ținuta locului, precum și din lipsa de înțelegere a binefacerilor cărții și a imposibilității de a fructifica anumite cunoștințe teoretice în timpuri de perpetuă vijelie și aservire ucigătoare. Abia candidații de preoți toiegiu spre aceste schituri, pentru a învăța slujba bisericească, cântarea și une-ori puținică scriere și citire. Toată bruma de cunoștințe ce se câștiga aici, nu putea să dureze mult, din simplul motiv că timpul de instrucție era deosebit de scurt. Ca o măsură a criteriilor de apreciere ne poate servi pregătirea ce o primiau pe vremea nu tocmai îndepărtată de noi a epi-copului Moga, și care era de șase săptămâni. Din această împrejurare se poate concluda, cât de lungi puteau fi »cursurile« preoțești până în veacul al XVI-lea.

O viață intelectuală cu mijloace atât de modeste, nu era în măsură să ducă la un curent cultural și literar burlitor. Era nevoie de crearea unor instituții speciale, cari să și facă din propagarea cărții în rândurile mulțimii întunecate o problemă de viață capitală. Trebuiau deci, școli în accepția adevărată a cuvântului.

Și ele ne-au fost aduse de reformatiune. Ori cât de mult s'ar detesta reformatiunea, și oricâte

argumente ar stăruia cineva să producă în scăderea rezultatelor pozitive și folositoare aduse de ea, un lucru e cert, că pentru noi Românii a fost mai mult o binefacere, decât o fantomă a pierzării. Istoricul cu o sagacitate atât de distinsă G. Barițiu crede în mod apodictic, că »reformatiunea violentă pornită în secolul XX-lea în biserica catolică a dat naștere literaturii noastre daco-românești. Reformatiunea lua în schimb câteva sute de mii de suflete din corpul națiunii românești, le anexa la corpul națiunii maghiare și prin aceasta consoida elementul maghiar-calvinesc, anume în Transilvania și câteva comitate din Ungaria, precum nu fusese nici-o dată mai înainte; Românii însă li-s'au deschis ochii ca să vadă că și limba lor poate fi scrisă și cultivată, că ei nu mai au trebuință de limba slavonă, sub al cărui jug brutal stătuseră atâția secolii întru întunecime de noapte.«²

Adevărat că intențiile acunse cari călăuzeau pe apostolii acestui nou crez nu erau din cele mai curate, însă în rezultatele ei pozitiv bune pentru noi, rezultate cari n'au fost prevăzute și așteptate de străinii vânzători de suflete — nimeni n'o va putea condamna. Din tendințele de cucerire religioasă ale infatigabililor principii și superintendenți calvini au răsărit cele dintâi școli adevărate pentru Români...

(Sfârșitul va urma).

Cronică din Paris.

Victimele plozei — Răsplata unor eroi — Un îndrăzneț act de banditism — Fructe și flori — Crăciunul anului teribil — Sărmana Ginetta!

Paris, 1 Ianuarie.

A trecut și Crăciunul, ca în toți anii, cu același sgo-mot, cu același veselie pentru unii și tristeță pentru ceilalți. Și, ca în toți anii de o vreme încoace, o ploae neîntreruptă, când molcumă și enervantă, când împinsă de un vânt furios a biciuit Parisul. Ea nu i-a împiedecat pe cei cu dare de mână de a petrece; ea a pus însă piedecă micilor negustori de prin barace de a realiza modestul câștig pe care l'au așteptat de douăsprezece luni. Inceret-inceret, în marele oraș, se micșorează numărul pitoreștelor barace de lemn înșirate mai ales de-alungul bulevardelor, prin cartierul Latin și în Montmartre. Da, vânzătorii de jucării mecanice, de mici obiecte manufacturate, de chocolată și de »nougat« se răresc. Căci epoca noastră este mai ales a întreprinderilor mari, cari le distrug pe cele mici. Astăzi, cu cât este negustorul mai mare cu atât mai mult câștigă, iar modestul comerciant pierde și ce brumă mai are. Și aceasta se numește a trăi în vremuri democratice. Pulverizarea negoțului mic spre cea mai lăcomă îmbogățire a câte unui singur, a fost și idealul lui Zola în romanul său »Au bonheur de dames«. Și Zola își zicea și el democrat, mai mult: socialist. Păcat că acest mare scriitor descriptiv, dar cucerător mediocru și psiholog nu trăiește să vadă chipurile îndurerate ale sărmanilor vânzători de prin barace. Ei stau îngrămădiți cu nevestele și copiii lor, în șoproanele de lemn. O ploae cumplită clăină flăcările felinarelor, improșcă trotuarele lucioase, zărește pașii trecătorilor, închide cu o perdea de apă baracele captușite cu stofă roșie, în ale căror galantare zace melancolic marfa nedesfăcută. Femei, copii se sgriburesc de frig în acele cutii subrele, iar lumina de acetiienă își tremură sârbezmea pe chipurile lor înrăsite. Vă spun drept, soarta îngrată a acestor nefericiți a fost ce m'a izbit mai tare în Crăciunul din acest an. Căci dacă duioasele sărbători sunt făcute să înveselească și mai mult inimile celor veseli, în schimb ele întristează până la durere sufletele celor triști. Sărbătorile îmi fac impresia acelei lumini a sfințitului care dă o albeață aproape transparentă corpurilor de culoare deschisă, dar care face să pară de un negru opac, obiectele cenușii pe cari se proiectează....

Fundațiunea pe care a instituit-o în Franța miliardarul american Carnegie, și al cărei scop este de a recompensa în fiecare an pe făptuitorii de acte eroice, s'au găsit într-o binele apropiatului, a răsplătit săptămâna trecută, într-un altii, pe văduva Matelot și pe abatele Richard. Cetitorii »Tribunei« cunosc admirabilul eroism al acestor două ființe. Văduva Matelot este soția păzitorului farului din Belle-He-en-er care, fiindu-i bărbatul pe patul de moarte, n'a șovăit o clipă de a-l răsi în cele din urmă clipe ale lui, pentru a se urca în vârful farului și a învăța, împreună cu cei doi copii ai ei, laterna electrică al cărei mecanism se stricase. Oceanul era prada unei furtuni cumilite; vântul voia groaznic și corăbute ar fi fost amenințate să se sfărme de stinci, dacă văduva Matelot n'ar

fi învățat farul mântuitor. Dealtmintealea dna Marilina Bocu a povestit faptele la timp, într-un delicat articol apărut în acest ziar. O colecție publică a produsu văduvei Matelot suma de 100.000 fr. pentru abnegația ei, afară de cei 5000 fr. și de o medalie de aur oferite de fundația Carnegie, sub președinția dlui Emile Loubet. Cât despre abatele Richard, am vorbit la vreme de dânsul. El este preotul care, împins de un spirit sublim de altruism, a scăpat de înec cinci persoane, atunci când, dintr-o manevră falsă a mecanismului, un autobus plin de pasageri, printre cari era și abatele s'a prăbușit în Sena de pe înălțimea podului peste care trecea. Abatele Richard ar merita desigur și Legiunea de onoare; dar spiritul imbecil care domnește azi în politica internă a Franței, îi face pe politicienii noștri să considere eroismul ca pe ceva nevrednic, când el este răvășit de un nobil slujitor al lui Christos! În schimb, decorațiile se aștern ca o ploae îmbelșugată pe piepturile indivizilor nuli, și chiar puțin onorabili, când ei sunt protejați de oameni influenți. Cea ce a făcut pe un spiritual și faimos »chansonnier« din Montmartre, să scrie mușcătoarele versuri ce urmează:

Les temp étaient durs autre fois
L'on pendait les voleurs aux croix;
Aujourd' hui les temps sont meilleurs
Et l'on pend les croix aux voleurs.

... O bandă de hoți, compusă în cea mai mare parte din Italieni, terorizează de un cârd de vreme Parisul. Mai deunăzi sub pretextul unei comande de giuvaerice de mare valoare, doi inși au atras pe un bijutier într-o cameră de hotel, unde l'au jăfuit cu teava revolverului alipită de timpla bietului om. Cu două zile înainte de Crăciun însă, marele oraș a aflat cu groază un atentat pe cât de îndrăzneț pe atât de sângeros. Incasatorul unei mari instituțiuni financiare se întorcea în plină zi la birourile băncii, ca să verse la casă rodul încasărilor făcute prin oraș. De-odată, dintr-un automobil ce staționa nu departe de bancă, doi inși sar asupra nefericitului incasator, și unul din ei descarcă trei focuri de revolvere asupra lui. Incasatorul se rostogolește grav rănit pe șosea. Numai decât, al doilea bandit se repede asupra lui și îi smulge geanta cu bani, în vreme ce tovarășul său trăgea focuri de revolvere asupra trecătorilor ce veniau în ajutorul victimei. Apoi, tilharii tot descărându și armele în mulțime, ajung automobilul care-i aștepta și în care se aflau alți trei inși, și vehiculul o luă la fugă, pe când cei din interiorul lui nu încetau să-și descărce armele asupra urmăritorilor. Trăsura de fier nu întârzie a se pierde în haosul de vehicule ce mișunau prin marele oraș. Incasatorul Gaby se află acum greu rănit la spital. Sumele ce i-s'au furat se urcă la 300.000 fr., dintre cari numai 5000 fr. bani gata, restul fiind din valori cari sunt lovite de opozițiune, căci numerile lor erau însemnate la bancă. Automobilul cu pricina a fost găsit înămolit pe malul mării la Dieppe. Se crede că bandiții au trecut în Anglia. Banca franceză și sucursala ei din Londra au oferit câte un premiu de 12.500 lei pentru prinderea hoților. Poliția franceză și cea engleză îi caută cu înverșunare.

... Plouă, plouă. Pavajul lucește sumbru, stropii mărunti încarcă văzduhul cenușiu. Dar pe străzile ude roesc miresme de grădini. De-alungul trotuarelor se înșiră cărucioară după cărucioară toate încărcate de fructe și de flori. Sub umbrelile de mușama cari le ocrotesc și de pe cari sirue apa, strălucesc vioarele de un violet sumbru, trandafirii purpurii, rengele de liliac înflorit, gingașele tuberoze, minozele chihlimbării. Apoi, prin păcla deasă vezi scânteind portocale de aur, smochine verzi, banane galbene, nobilul ananas... Și te mișcă și grațios acest reflex al soarelui limpede în văzduhul posac al Parisului. În creajma cărucioarelor de lemn se zgribulesc siluete întunecate de femei, cu capetele învăluite în glugi de postav și peste cari apar norilor curge fără mișcare. Dar imaginile ce ți se prezintă în minte sunt dureroase acum: imaginile florilor colorate și a roadelor aurii menite să-și aibă locul printre cristalurile de cari gem mesele bogăților pe de-o parte, iar pe de-alta tabloul mahnitor al bietelor vânzătoare ce stau nemșcate pe străzile Parisului pline de trecători, ca niște ruine îngrițite de stânci ce ar sta neclintite în mijlocul valurilor, sub potopul din cer.

... Iată ce mi-a povestit un parizian bătrân în noaptea de revelion, pe când ședeam cu coatele pe masă, în fața cojilor de portocale și de migdale, și a paharelor pline cu vin de Bordeaux: »În fiecare an la această dată, îmi revine în minte aspectul Parisului în Crăciunul dela 1870. Pe străzile aproape pustii zăpada se așternea deasă și fulgii nu mai încetau de a cădea. Un frig grozav ne îngheța până la oase și vântul urla lugubru de-alungul caselor. Eram în a nouăzeci și noua zi de asediu; de departe ne sosia bubuitul tunurilor nemțești. Din când în când se auzia pe stradă câte-un zornait de pițen: erau soldații de gardă. Ce revelion trist am petrecut atunci! Prin case era întuneric; nici banchete, nici chefuri nikari. În schimb spitalele erau pline de răniți și multe mame îndurerate au umplut bisericile pe timpul liturgiilor de miezul nopții. Parisul se istovea de foame. Mi-aduc aminte ca acum, prețurile merindelor în ajunul Anului nou. Untul se vâdea 40 fr. livra*), o fleică de cal

1) Vasile Pop. Disertație despre tipografiile românești. Sibiu, 1838 p. 10.

2) Barițiu, Catechismul calvinesc. Sibiu 1879 p. 83.

*) Livra echivalează cu 500 grame.

costa 8 franci iar kilogramul de carne de elefant — se înjunghiaseră în ziua aceia cei trei elefanți dela Jardin des Plantes — se vindea cu 10-12 franci. Dar ce lipsea mai mult era pâinea! Drept pâine de fabrică o cocă imundă și năclăioasă în care deosebei bucatele de paie tocate și păstăi de mazăre și de fasole. Comerțul era mort: stofe, mode, articole de manufactură ori obiecte de artă — cine se mai gândea la toate acestea? Doar câteva vitrine de bijuterii erau luminate; dar în locul perlelor și a pietrelor scumpe, se răsfățau prin cutiile de marochin ouă proaspete, culcate în vată și cari se vindeau cu 5 fr. bucata. Era îngrozitor!... Totuși, gândul care mă înduioșază mai mult este că pe atunci eram tînăr, plin de speranță cu toate ororile din jurul meu. Eram tînăr și vesel, cu toată sfășierea foamei. Astăzi am tot ce-mi trebuie, fructe și gasele pe masă și șampanie în cupa de cristal... Și totuși sunt trist fiind-că sunt bătrîn cu barbă albă!

...Vă aduceți aminte de moartea nefericitei Lanteme, artista senină și grațioasă care și-a sfârșit astă-vară zilele, căzând în Rhin, pe o noapte frumoasă cu lună, din Yachtul în care excursiona pe fluviul cu malurile verzi? Biata Lanteme! niște nelegiuiri i-au profanat acum câteva zile mormântul pentru a smulge de pe gâtul moartei colanul de perle cu care fusese îngropată. Mizerabili au spart cripta, au deschis triplul cocișing și-au pus cadavrul la iveală; dar auzind sgomot în cimitir, au luat-o la fugă fără a fi avut timpul să fure colanul. A doua zi autoritățile au pornit o anchetă în fața cavoului violat. Am în fața mea un ziar parizian care anunță sacrilegiul, dând în același timp portretul Ginettei Lanteme, de pe cînt trăia. Citesc, printre altele, următoarele rânduri: „Opera de descompunere a cadavrului este destul de înaintată; chipul moartei e negru, buhav, trăsăturile nefericitei artiste nu se mai deslușesc...“. Și îmi trece ca un fior prin inimă. Căci mă uit la chipul pe care-l reproduce ziarul, un chip dulce de femeie cu părul bogat, cu o buie focosă, cu gura voluptoasă. O, sărmana Ginette! Că mi-ai dădus și căld îi era trupul acum un an pe vremea asta, ce peliță catifelată avea, cum zîmbea grațios, și ce roșii îi erau buzele! Și că de frumos va fi petrecut ea Crăciunul trecut, cu ce grație își va fi primit oaspeții în salonul împodobit cu flori și scăldat în valuri clare de lumină. Pe căți bărbați nu îi va fi fermecat ea!... Și acum!... „chipul este negru, buhav, trăsăturile nu i se mai deslușesc!“ Și îmi zic: cum să nu ne acățăm noi oamenii de credința că sufletul e nemuritor, ca să rezistăm nebulniei care amenință să ni se strecoare în creeri în fața acestor grozăvii?!

C. R. B.

Carnetul unui privitor

Colindă.

Sculați, sculați, Români plugari,
Veghiați din zori în sară,
Căci iată craii — tăcunari
Spre voi se 'ndreaptă iară.

În loc de dalbe flori de măr
Și leagăn de mătase,
Ciofecuri și neadevăr
Ei vă aduc la case.

Aprindeți fumuri de tămâi
În largurile zărei,
Căci vin fruntași cei dintâi
Cu basmele trădărei.

Irozii negrului păcat
Azi împănără țara,
Și samănă neîncetat
Minciuna și ocara.

Trimis-au oști de mercenari
Să gătuie din fașe
Credință, doruri, gânduri mari,
Trimis-au oaste lașe.

Sculați, sculați, Români plugari,
Și fiți cu mintea trează,
Căci farisei și cărturari
Spre voi înaintează.

Când pierde sfântul cașcaval,
Azi, prinde limbă mutul,
Șerparului național
În năruie avutul.

Și ca să poată birui
Pe cei ce-arată rana,
Irozii noștri s'ar uni
Cu iadul, cu satana.

Sculați, sculați, Români plugari,
Voi trăi uniți cu glia,
Goniți irozii — tăcunari
Și 'nfrângeți calomnia...

Rămurel.

Crăciunul la Roma.

(Obiceiuri italienești).

Preparativele.

Crăciunul este una din cele mai mari sărbători italienești, dacă nu e cea mai mare. Această înfițare nu se datorește sărbătoarei religioase, — deoarece în ultimii ani, religia a pierdut mult în spiritul poporului dela oraș, și pare că are tendința de a mai pierde, — ci este datorită tradiției, care unește împrejurul căminului pe toți membrii familiei risipite după nevoile traiului, în intimitatea aceia de pace și de bucurie, pe care numai ocaziile mari, așteptate multă vreme, o dau.

Cu multe zile înainte, prin case, lumea începe să adune cele de trebuință pentru sărbătoare; iar prăvăliile își aranjază frumos marfa în vitrine, lipesc pe giumuri fășii mari de hârtie pe cari sunt tipărite cu litere groase cuvintele: *pentru Crăciun*.

Darurile.

Căci, la Crăciun este obiceiul să se dăruiască fel de fel de lucruri, mai ales de ale mâncării; astfel că în ferestrele magazinurilor de consum, sute și sute de sticle cu vin se grămădesc în piramide fantastice și variate; prăjituri și cozonaci se înalță în grămezi mai mult sau mai puțin mari, de pe dimensiunile ferestrelor; șunci, salamuri, conserve, claponi și curcani tăiați, fac concurență celorlalte comestibile expuse.

Dela unul la altul, prietenii, rudele, persoanele cu cari în cursul anului s'au făcut afaceri, își trimit pachete cu prăjituri și cozonaci, sticle cu vin și cu șampanie, lichioruri și dulceturi, dar cea ce este aproape obligator sunt claponii cari se trimit în dar. Cu o zi sau două înaintea Crăciunului, pe stradele Romei, trec sute de negustori ambulanți, cu colivii mari pline cu claponi, cari sunt cumpărați atât ca să fie dăruiti cât și ca să fie mâncați în ziua de Crăciun de familiile cari nu pot să-și permită luxul dăruirii, dar nu pot nici să se lip-ească de claponul tradițional, care trebuie să se mănânce rasol în acea zi.

Așa de mare este obiceiul darurilor de Crăciun, că negustorii dăruiesc clienților lor lucruri din prăvălii, birtașii sticle cu vin, farmacistii sticle cu lichioruri sau pudre, brutarii cozonaci, etc.

În ziua de Crăciun, este obligator bacșitul. Tuturor cari în cursul anului și-au făcut un serviciu; portarului, servitorilor, măturatorilor de strade, barbiereului, factorilor postali, ii-se dau bacșisuri în bani, mai mult sau mai puțin mari, după însemnătatea serviciilor aduse.

Ajunul — Il Cottio.

Ajunul Crăciunului are o însemnătate tot așa de mare ca și sărbătoarea, și, ca probă, vă spui că în după amiaza Ajunului, slujbași nu se duc la slujbă, tramvaiele nu circulă, iar orașul are un aier de sărbătoare poate mai mare decât a doua zi.

În Ajun se mănâncă pește. Și dacă n'ar fi lume care să cumpere carne pe a doua zi, măcelăriile s'ar închide, astfel țin Italienii la acest obicei.

Este foarte interesant și caracteristic târgul de pește ce se face la Roma în noaptea de Ajun. De vreme, vagoane încărcate, aduc în Roma mulțimea variată de locuitori ai mării, cari se adună în grămezi mari sub palatul lângă biserica San-Teodoro. Noaptea, la 1, Primarul Romei, însoțit de Consiliul municipal, se duc în persoană să deschidă târgul, și când ceasornicul a bătut ora, sună un clopot mare, felinarele tuturor gheretelor se aprind, grilașul se deschide și lasă să intre publicul, și târgul de pește — *il Cottio* — începe.

În noaptea aceia cea mai mare parte a populației Romei ține să se ducă la *Cottio*, și fusta de stambă a femeii din popor, se apropie de mătasa rochiilor bogatelor, pe când dincolo de grilaș, automobilele aristocrației, își tremură luminile vii ale felinarelor lor în mișcările interne ale motorului, așteptând pe principesele și pe contesele romane, cari au intrat în târg, amestecându-se cu poporul.

Nu, nu dispar diferențele de clasă, dar toate clasele țin la obiceiuri, și astfel vin în contact.

În noaptea aceia peștele are foarte mare căutare și peștelui ajunge la sume de 8-10-12 franci chilo.

În ziua de ajun nu-se mănâncă carne, dar temeiul acestei zile este cina de seara — *il Cenone*, — preparată toată cu mâncări de pește, de scoici, de raci, de stridii, de sepe, cină abundentă, stropită cu vin din belsug și cu sticla de șampanie în urmă, al cărei dop sărind cu sgomot în tavan, înspăimântă pe domnișoare nervoase, sau pe doamne cu simțirea delicată.

Și pe când cina se isprăvește la miezul nopții în fiecare biserică din Roma se cântă câte trei liturgii, în cinstea celui ce se naște, în cinstea Copilului — divin.

Crăciunul.

Linște pe străzi. Prăvăliile sunt închise, lumea se scoală târziu; prin case se aud cântece, sgomote de vase, risete: se prepară prînzul mai abondent decât cina din ajun claponul rasol, cu multe feluri de bucate, cu multe feluri de prăjituri.

În ziua aceea, lumea nu se salută decât cu vorbele: *buon Natale* (Crăciun bun). Rari vânzătorii ambuanți își stăgă maria pe stradele Romei.

Doar bărbierii sunt pline de lume, care în aceeași zi își face tuala, doritoare de a fi curată și dichisită.

Înainte de prînz bisericile sunt înțesate de lume, căci deși spiritul religios este în decadență în Roma, totuși sunt încă foarte multe pe soane cari se duc la slujbă, unele împinse de sentimentul credinței, altele de obicei și altele de speranța de a se întâlni cu fetele cari însoțite de mame se duc la liturgie.

Restul zi ei nu are nimic deosebit; după prînz lumea ese la plimbare, se duce la teatru, la circ, la concert.

Anul acesta ziua de Crăciun a fost mai dulce ca de regulă: un cer senin cu un soare cald, a invitat pe toți locuitorii Romei pe strade, și foarte puține persoane și-au pus pardesiurile.

Roma, 1911.

I. T. Alian.

Povestiri de femei.

Sărbătoarea celor mici.

Azi e ziua lor. De lângă vatra săracă unde dospește sub spuză torta caldă, până în împărăția strălucitoare a palatelor scăldate în lumină, același fior de bucurie nestămpărată tremură în întreaga lumea aceia de suflete curate. Copiii.

A lor sunt cântecele, azi, ale lor sunt zîmbetele și chițele de veselie și risul și toată puterea aceea magică ce le însuflețește ființa cu acea transfigurare neînchipuită, nease cănată, sublimă, care te face să strigi fără de voce, — uite fericirea.

În casă și afară, pretutindeni, aceleași glasuri cu hohote și clinchete argintii, peste tot aceeași rumoare cu spor de vorbe și izbucniri gălăgioase, numai raze luminoase, numai scântei și zîmbete, din toți ochii lor, stelele pământului.

Se pleacă uneori osteniți și tremuri pletele cărunte, frunț posomorite și chipuri aspre se destind și în fața lor tresare și înviorează buzele amorțite și ochii stinși de boi.

Ei, micii făcători de minuni, norocul și îndumnezeirea suferitorilor încătușate de poveri și amar, — înălțate, renașcute și sfințite sub scutul de o clipă a frunților și inimilor acelora curate, cari gândesc și cred.

Divină copilărie, astăzi toate și se închină. Dumnezeu-zească clipă, când rosturile unei iumi întregi se surpă și în pragul neștiutoarei puteri, omenirea întreagă stă privind dusă pe gânduri. Tu strălucești stăpânitoare, Adevăr și Lumină. Daruri și iubire toate sunt ale tale. Sfântă copilărie!

Ce putere misterioasă a putut adormea atâtea răvrătri pentru ca ziua de azi să domneasă, sărbătoare de pace, triumful sfintei tale nevinovății.

O clipă, în firul de tort al veacurilor și glasul tău a strigat vremurilor, — astăzi eu voi împărați.

Ce taină a putut să lege lumea întreagă a atâtor suflete de copii, într'aceiași simțire, s'aprinză tot deodată, tot atâtea priviri pline de extaz într'aceiași pornire, să dea glas aceleiași fericiri.

Căci ziua de azi e într'acel chip sărbătorită de sufletul micuțului în strate sărace ca și de cel învăluit în blănuri și catifele.

Aceiași transportare învăpăiată în inimile ce bat cu atâtea neastămpăr, sub podoabele de irozii a colindătorilor ce vestesc nașterea Mesiei, sub zăbunelele albe a micuților ce cântă sub ferestre luminate, Florile d'al-

be, și tot aceleași scântei în ochii ce stau să plângă de bucurie când alergând să prindă nucile aruncate prin colțuri, dau de o rămurea de brad înflorită cu hârtie și cofeturi, ca și în zămbetele răsrite pe chipurile împurpate ale celor mai hărăziți de soartă, ce stau uluiți înaintea poporului de jucării măiestre.

Cine ar putea să talmăcească ceea ce năvălește în suflătele celor mici în clipa aceea când ingerul, în chipul mamei, strecoară pe neștiute toate bunătățile și minunile la care ei poate nici nu îndrăneau să viseze. Și dragostea și cucernicia curată cu care inimile lor de-abia deschise pentru senzații, încearcă să mulțamească Mesiei, Ingerului sau acelui Moș Crăciun sub chipul bunicului, care a strecurat bradul împodobit și potopul de nimicuri dragi.

Și'n bucuria nebunească, mândre, suverane, aceste mici «majestați» își trec în revistă întreg poporul de jucării, alături de atâtea frunzi plecate și priviri umile și înduioșate cari în clipa aceea au uitat că sunt ei înșiși regi și domnitori, pentru că părinții, cu sufletul atârnat de buzele micilor stăpânitori, au s'audă cuvântul de grație.

Azi ei sunt mai marii. Și câte frământări, câte lacrimi a-cunse, din ochii duioși și îngrijorați de mamă, câte dureri stau legate verigă de verigă, de lanțurile ușoare de hârtie colorată, de ficce nimic dulce, de câte ori plătit cu amar.

Dar, e sărbătoarea lor, și nici un copil nu trebuie să rabde.

Și fărâma de mălai, năframele, ștergarele se schimbă în tâng pe câteva parale, prețu' unui țol cald, a cocșilor de zahăr și a merelor și nucilor aurite. Pentru ziua lor.

Ne închinăm înaintea Mesiei, dar azi îngenunchiăm înaintea copiilor, e sărbătoarea lor. M. B.

Viermii de mătăsă.

— Parabolă. —

De Victor Stanciu.

Dedicatie unui docent universitar, unui asesor al lui Mangra și altora.

Când auzi foșnetul hainelor de mătăsă să știi că sunetele acele nedeslușite sunt tânguirile unei vieți, care și-a greșit cariera: tânguirile larvei de mătăsă care n'a ajuns fluture.

Când și-a deschis ochii, biata larvă era orfană și de tată și de mamă. Tatăl ei a murit mai întâiu, iar prin luna lui Iulie a murit și mamă-sa. A rămas biata un... ou de mărimea unui firicel de păsat, de culoare verzie.

Acest ou s'a născut pe moșia unui om, care de milă l'a luat și s'a îngrijit de creșterea lui, ducându-l în loc răcoros până când a venit primăvara — cu frunzele fragede. Părinții lui nu prea mult s'au îngrijit de el; ei înșiși erau cam neajutorați și nu mult după ce a lăsat vre-o 400 de frați de ai lui, au murit ca unii cari au făcut totul ce trebuiau să facă în viață. Moșii lor au venit din Răsărit, din țara soarelui mai înainte cu 400 de ani. În țara lor puteau să trăiască și liber, fără îngrijirea omului, dar... cultura gingășește și la noi nu ar putea trăi de capul lor, căci mor îndată ce sunt stropiți cu apă sau cu rouă.

Natura e foarte cruțătoare, lucrează prin compensațiuni: unuia îi dă cap, altuia picioare, sau, ca să spun ceea ce vreau mai ușor, folosesc cuvintele unui candidat de însurătoare: „Unde numărul fraților e mare, moștenirea e mică”. Dacă un animal are ouă puține, le face mai mari, dar unde sunt 400 de frați, partea de moștenire a fiecăruia e destul de mică și numai din ea nu va putea trăi. Din ouăle cât firicelele de mălaiu, nu se poate desvolta un fluture întreg. Din ouăle de găină puii au puterea să se elibereze singuri și mama lor poate fi făloasă ce feciori voimici are; două-trei zile și puii scot capul prin fereastra ce o formează în penele din aripa cloștei, scot capul și se interesează de mersul lumii. Poate ar putea trăi chiar fără ajutorul părinților și s'ar putea feri de capul lor dacă ar avea hăinuțe mai călduroase; căci numai pene le lipsesc să fie cogeamite găini cari se respectă. Din ouăle fluturului de mătăsă fiind mici, ies însă vietăți cari nu seamănă câtus de puțin cu părinții lor. Fluturii nu au cine știe ce po-doabe deosebite, căci strămoșii lor sălbateci erau, întocmai ca moliile, rudeniile lor de astăzi. Fluturii de noapte; larvele, copiii lor sunt și mai urite. Întreagă larva e un stomac sănătos și 2, sau mai bine zis 3 părcehi de fălci, cu ajutorul cărora roade frunza cam o lună de zile, până se face mare.

Biata larvă, cum colindă ea ramurile și frunzele de dud, ca să-și câștige hrana necesară, să crească și să fie odată fluture, care va putea avea deliciul avântării pe aripi ușoare prin împărăția universului fără hotare. Câte visuri de mărire nu deapănă ea în capul ei, când se târăe dela o frunză la alta, așteptând ziua mare a înaripării. Multă umilință și stăruitoare încordare de a te tăvăli prin praful drumurilor, până să ai o clipă de mărire! Bieți vermi ai pământului, compătimiți oamenii cari vă urmează vouă!

După o lună de vegetare din un loc în altul, sunt destul de mari și frunza e amară. Întocmai ca ceice se pregătesc la un pas mare și hotărâtor, caută liniștea pustniciei, ca în post și rugăciuni, retrase de sgomotul lumii, să poată medita în tăcere asupra problemelor pe cari le-a pus lumea înaintea lor.

Larva însă nu poate călători departe în pustii, cum făceau odinioară eroii problemelor omenesti, dar natura se îngrijește și de cel mai mic verme. S'a îngrijit și de ea. Din gură lasă un lichid, care ajuns la aier se întărește într'un firicel fin de mătăsă. Retrasă în un colț sau între ramuri, începe să măsoare locul din jurul ei cu capul, torcând firul subțire din care își face haina de mătăsă și în care se ascunde ca orice princesă din Răsărit. În haina ei de mătăsă parecă ar fi o mumie eghipteană cu membrele pe piept: postește în tăcere și nemișcare, așteptând plinirea vremii de transformare, când își poate înfrunzări aripi și formă de fluture.

Prorocul lui Allah, Mohamed, nu s'a dus nici el în pustie să rămână acolo, ci numai ca să se pregătească pentru restul vieții. Tot așa și larva. Părăsește pustietatea gogoasei de mătăsă îndată ce s'a putut transforma în fluture. Rupe și disolvă cu sucul ce i-se secreționează în gură după împăpușare firicelele fine cu cari s'a îmbrobodit și... micuțul fluture păros, d-o culoare albă-gălbuie, vine iar în lumea pe care a părăsit-o ca larvă.

Câte contraste nu ascunde lumea?! Bieții fluturi, folosesc mătasea să se ascundă în întunec și liniște, iar noi oamenii, ca să ne amestecăm în multimea ce roleşte prin splendid iluminatelor sale de bal.

Câte larve ajung fluturi? Foarte puține, căci cele mai multe... greșesc cariera.

Înzădar te târăști viața ta întreagă, înzădar mănânci frunza duzilor ca ori care larvă, *căci dacă ești hrănit de stăpân*, atârână dela capriciul lui, să fii odată fluture sau să te nimească când voiește, lăsându-i lui mătasa pe care i-a produs-o viața întreagă!

Vine ziua alegerii. Dintre toate candidatele strânse în lăzi mari, câteva sunt puse pe o masă, destinate să li-se împlinescă dorința de a se avânta în aer și de a lăsa urmași, celelalte sunt puse în cuptoare încălzite sau în vaporile de apă, unde biata larvă împăpușată în coconul sau gogoasa de mătăsă, își dă duhul, fără să-și poată spune nici chiar ultima dorință.

Gogoasele moarte sunt bătute cu smicele subțiri să li-se desprindă firul și se deapănă pe rășchitoare. Mătasa se colorează, se împletește, se țese și din tot trecutul ei de mai înainte, doar de mai păstrează foșnetul ca o tânguire a celui care și-a prădat clipele chinute, cărându-se de pe o frunză pe alta pentru ziua cea mare, pe care nu a ajuns-o cu toată truda lui de o viață.

Acum, când mă cuget la povestea vieții bietului „vierme”, involuntar îmi vine în minte cazul unui docent universitar, care mai acum câțiva ani, cu toate speranțele ce le avea, n'a putut să ajungă profesor; a rămas tot docent. Îmi vine în minte și cazul unui asesor de al lui Mangra și a altora ca el.

Lor le dedic aceste șire!

Ei poate ar răspunde că larvele, chiar și dacă se târăsc, fac mătăsă. E adevărat, dar mătasa larvelor nu o folosesc cei din neamul lor ci alții, streini.

V. S.

Din „cärticica furnicilor”.

De Christian Gotthilf Salzmann.

Traducere de Dr. Onisifor Ghibu.

La 31 Octomvrie a. c. s'au împlinit o sută de ani dela moartea pedagogului filantropinist C. G. Salzmann, din scrierile căruia au apărut și în românește două. La 1848 a tradus însuși Andrei Mureșan cartea: „Das Krebsbüchlein” sub titlul „Icoana creșterii rele și mijloacele de a o face și mai rea”, o carte care ar putea fi cetită cu mare folos nu numai de educatori de profesie, ci și de părinți. O a doua carte „Das Ameisenbüchlein”, a fost tradusă la 1898 de P. Gârboviceanu. Ea tratează despre educația celor ce se pregătesc să fie educatori, așadar despre educația învățătorilor și e scrisă pe baza unei experiențe îndelungate și cu mult suflet. Cartea aceasta, care poate fi cetită și astăzi de orice om care se ocupă cu problema de educație, am tradus-o și eu și o voi publica în curînd, — poate că de-odată cu o nouă ediție, revizuită, a traducerii „cärticicii racilor”, de A. Mureșan.

O. G.

Din „Prefață”

Va întreba unul și altul pentru ce acest titlu curios. „Cärticica furnicilor”? Mai întâi, pentru că el să-i ademenească pe cititori. Conținutul acestei scrieri mi-se pare atât de important, încât doresc să fie citit și pus la inimă de toți cari educă sau cari pun pe alții să educe. — Apoi trebuie căutat ca nu cumva, în potopul de scrieri de tot felul cari apar în fiecare an cu nemiluita, să nu bată la ochi din cauza numelui și să nu se poată remarca din mîile de scrieri de cari e înconjurată. Ce mijloc mai potrivit poate fi pentru aceasta, decât titlul? Altul ar fi ales poate pentru aceasta un nume grecesc sau franțuzesc, n meile unei divinități sau al vr' unui înțelept din antichitate. Mie mi-a plăcut însă mai mult titlul: *Cärticica furnicilor*.

Al doilea, am ales tocmai acest titlu, de oarece *Cärticica racilor* a fost așa de bine primită, încât și după 24 de ani tot se mai citește și se mai recomandă pe ici pe colo și prin urmare pot spera, ca asemănarea numelui să procure în public acestei scrieri aceleași sufragii.

În fine, există un motiv pentru alegerea acestui titlu în furnicarul însuși. Părinții furnicilor, după ce și-au reproduc specia, umblă fără grije și nu se interesează de ouăle lor. Întocmai ca și oamenii, ci lasă îngrijirea și educațiunea lor în seama acelor furnici, cari sunt destinate dela natură la un cerc de activitate inferior. Acestea își și îndeplinesc bine ocupațiunea. Ele expun zilnic ouăle la soare, stau împrejurul lor și cantă a le feri de orice pericol care le amenință, și succesul garantează bunătatea educațiunii, căci fiecare furnicar e un locaș de sănătate, curățenie, de activitate și de supunere, care în multe societăți omenesti lasă de dorit, la care însă micile furnici se deprind îndată după naștere. Așadar, după cum Solomon a îndrumat pe leneș spre furnicar, tot așa în altă privință se poate face atent asupra lui și educatorul.

Atât despre titlu! În ceea ce privește conținutul eu socotesc că acesta e de o mare importanță. Există ce e drept o grămadă de scrieri cari conțin îndrumări cum să se educe copiii, însă îndrumări pentru educația educatorilor ni-se pare, că nu prea sunt. Dar ce folosesc cele dintâi, dacă lipsesc acestea? Ce folos de toate teoriile, dacă lipsesc oamenii cari să le poată aplica? „*Revizuirea sistemului școlar și educativ*”¹⁾ stabilește o grămadă de teorii frumoase, dar unde s'au aplicat acestea? În loc să ne gândim cum să punem în practică aceea ce e adevărat și bun în cele ce știm despre educație, noi continuăm cu stabilirea de teorii noi, pe carila rîndul lor le vom realiza tot așa de puțin ca și pe celelalte. În privința aceasta ne asemănăm arhitecților teoretici, cari știu face pe hârtie planuri pentru cele mai frumoase clădiri, dar acestea rămân numai planuri cu cari se pot îmbrăca poate păreții, — deoarece autorilor le lipsește iscusința de a-și executa aceea ce au pus pe hârtie.

Ah! dați-ne educatori buni! dați-ne oameni, cari au aplicarea, iscusința și dexteritatea de

¹⁾ O colecție de scrieri editată de Salzmann și de câțiva prieteni ai lui.

a trata pe copii în mod rațional, de a le câștiga iubirea și încrederea, de a le desvolta puterile, de a conduce aplicările și de a face, prin învățătura și prin exemplul lor, din oameni tineri aceea ce pot fi și trebuie să ne potrivească aptitudinilor și merii lor, — dați-ne astfel de oameni și educațiunea va izbuti și fără să mai avem nevoie de teorii nouă.

De sub mâna multor învățători de-a țară iscușiți, cinștiți și credincioși, cari n-au auzit niciodată ceva despre „datoria pură” și nu și-au bătut capul cu teorii nouă despre învățatul cetățului, generații după generații s-au distins în tot timpul prin cinstea vederii clare, ordine activitate și prin dexteritatea în cetire și-au lăsat în urmă generații, cari au fost educate după cele mai nouă teorii, de către persoane cari u-au știut cum să educe.

Ce poate fi, de exemplu, mai rațional de cât postulatul educătorilor de a conduce pe copii mai mult prin reprezentatii (idei) de cât recompense și și pedepse? Numai cât pentru conducerea în chipul acesta a copiilor se cere o iscusință cu totul particulară. Cine nu dispune de această iscusință, le poate spune copiilor o mulțime de lucruri înțelepte și bune, pe cari ei le pot citi foarte bine din cărți, — fără ca prin aceasta să poată face ceva de dai Doamne, câtă vreme un altul, care se pricepe la educațiune ajunge la scop cu mult mai puțin vorbe.

E în genere recunoscut de educatori că de educațiune se ține și o anumită întărire a corpului, însă dacă educatorul e însuși prea delicat, cum vrea să întărească pe alții? ș. a. m. d.

În ceea ce privește felul expunerii mele poate va găsi cineva ceva de criticat, însă merit să fiu scuzat din cauza particularității mele. Câte odată voiu vorbi cam tare și cam hotărât și voiu cere cutare sau cutare lucru să se facă așa și nu altminterale. Aceasta e o urmare a vioiciunii convingerii mele. Eu nu mai sânt un tânăr, care se ocupă cu idealuri despre cari încă nu e în clar, că putea-vor trăi și în realitate, iar nu numai în creerii săi? Eu m'am ocupat peste 20 de ani cu educația, am avut ocazia să cunosc particularitățile copiilor în diferite împrejurări, am făcut cu ei multe încercări cari nu mi-au succedat și multe cari au avut cele mai fericite rezultate. Așadar aceea ce știu, știu din o experiență de mai mulți ani și de aceea cred, că nu mi-se poate lua în nume de rău că vorbesc despre aceasta cu încrederea cu care obicinuește a recomanda un medic bătrân pentru o anumită boală un leac, a cărui eficacitate i-a confirmat-o o experiență de mai mulți ani? Despre ce au făcut alți educatori voiu vorbi de asemenea foarte puțin sau aproape de loc. Și aceasta nu pentru că le-aș aprecia prea puțin meritele, ci iarăși numai în urma particularității mele. Eu am citit puțin, dar cu atât mai mult am cugetat, am observat și am lucrat. Cine vrea să considere aceasta ca o scădere, poate s'o facă. Atâta însă e sigur, că un om, care nu cunoaște în deajuns lucrările altora, n'are voie să le judece.

Va bate foarte mult la ochi că nu amintesc destul de metoda lui Pestalozzi, care a atras atențiunea Europei asupra sa.

Aceasta o fac tot din același motiv. Încât am priceput eu metoda acestui meritos bărbat în urma unei priviri fugitive, mi-se pare că în partea principală ne potrivim unul cu altul și că numai în expresiuni ne deosebim. Multe lucruri nouă însă pe cari le-am aflat la el, le-am împrumutat și le utilizez cu recunoștință și anume; desemnul liniar, exercițiile de memorie, metoda calculului și vorbirea în cor a mai multor școlari de-odată.

Să dea Dumnezeu, ca această mică serie să-și ajungă pe deplin scopul, pentru care a fost alcătuită! Să dea Dumnezeu ca mulți tineri să fie câșigați prin ea pentru însemnata și binefăcătorească misiune a educațiunii! Să dea Dumnezeu ca să fie conduși prin aceasta pe unica cale adevărată pe care ne-o arată natura. Să dea Dumnezeu ca să se sfârșim prejudeciul, cumcă educațiunea e o muncă neplăcută și cumcă succesul ei e în-

doelnic, pentru că astfel națiunea noastră să-și afirme și să întemeieze și pe mai departe renumele pe care și l-a câștigat în străinătate prin arta educațiunii.

Scrisori din București.

Ziua sfântă. — O pildă și un simbol. — Ce învățăm noi. — Reflexii.

București.

Îl așteptăm să vină. În toată mărirea lui. În toată strălucirea lui. Crai tânăr și neprihănit. Să se ridice de acolo, din ieslea umilă și în lumea celor goniți pentru dreptate să ducă mângâierea. Să ducă raza de lumină în sufletele celor obidiți. Să arate limanul celor ce nu mai au nici o nădejde.

Îl așteptăm. El e al nostru tuturor. El îi va ridica pe cei căzuți, va lumina pe orbi, va da puteri schilozilor. El, prin mila lui, va ști să răsplătească sângele nevinovat al pruncilor uciși pentru el în fașe. Îl așteptăm să aștearnă vâlul peste patimi și cu glas din altă lume să ne propovăduiască dragostea de-apropelui.

În jurul lui plutește atâta lumină, atâta poezie. Venirea lui deșteaptă atâtea gânduri și atâtea amintiri în sufletele noastre ale tuturor. Credința de azi, sau amintirea de ieri, copilăria cu bogata ei lume, se deșteaptă și prind glas în elipsa sfântă a nașterii Cuvântului. Colindă cu cetele de colindători, ne cheamă într-o lume, din care lipsește patima, unde ura nu este cunoscută, nici minciuna nu-și află adăpost.

Sunt anumite zile, a căror sărbătorire dela am timp se banalizează. Evenimentele, la cari au fost martore, dela un timp încep a-și pierde din însemnătatea lor. Amintirea lor începe să se șteargă în inimile generațiilor, cari vin. Și, dacă se mai pomenesc, aceasta se face mai mult din obișnuință. Sunt din contră altele, a căror sărbătorire este veșnic de același foc sfânt, de aceeași poezie.

Nașterea Mântuitorului va aduce totdeauna același farmec în suflete. Căci doctrinei lui se datorește sufletul nou pe care-l are azi omenirea. Doctrinei lui, care deschide largi porțile luminei pentru toți, se datorește progresul de azi, în calea căruia au stat și vor mai sta fariseii tuturor veacurilor. El a dat gândirii libertatea, el a așezat pe același treaptă pe împărat și proletar, arătând că ceea ce înalță pe om nu este forța brută, nici șiretenia, nici iscusința în a tălăni minciuna, ci gândul.

E sfântă ziua aceasta pentru înălțimea la care se ridică gândul și inima noastră. E sfântă pentru simbolul, pe care ni-l trezește în minte. Pentru pilda pe care ne face s'o păstrăm pururea neștearsă înaintea ochilor noștri sufletești. E un simbol, de care trebuie să ne aducem aminte totdeauna. Ce pilde mai evidente pot avea vestitorii vremurilor nouă în viața tuturor popoarelor, decât frazele prin cari a trecut viața celui pe care îl așteptăm să vină în toată mărirea lui, să vină în toată strălucirea lui?

Așa a fost totdeauna. Când peste o lume închisă între zidurile strâmte ale unei concepții învechite s'a pornit un curent nou, s'au ivit luptători pentru o idee nouă, care însemna un pas înainte spre ideal, — cei cari erau obișnuiți cu anumite forme au dat alarma, au rostit anateme, au convocat sinodul și au escumunicat pe „răzvrătiți”, cari sacrificau formele de dragul ideii.

Totdeauna cei ce-și temeau situația au găsit mercenari, cari pentru bani scumpi să ridice piatra și să lovească. Ne-o arată aceasta istoria bisericărească, ne-o arată istoria noastră națională, ne-o arată vremea, în care trăim noi. O, mai ales fazele, prin cari trece viața noastră publică în Ardealul bătut de păcate ne învederează acest etern adevăr.

N'avem și noi un ideal? Nu ne așteptăm și noi un Mesia? Nu există și la noi o Irodiadă ce pretinde capul celui ce-l vestește între oameni? N'avem și noi farisei, cari spun că noul crez este o blasfemie? Și când Cesarul le cere dovezi pentru susținerea acuzațiunii lor, nu rostesc ei „Au blasfemat, ce ne mai trebuiesc martori!”

Și va birui gândul. Și vor cădea formele, ori

cât s'ar zbate cei înălțuți de ele. Acestea ni-le spune ziua sfântă, acestea ni-le spune simbolul sfânt. Căci a sunat plinirea vremii și idealului național va trebui să ne închinăm nu cu vorbe late, nici cu banchete date în cutare sală, într'un cerc de sfântă admirație mutuală, ci va trebui să ne închinăm cu fapta, cu jertfa, cu duhul și cu adevărul.

Și uite ce fermecător aspect ia capitala, în așteptarea oaspei sfânt! În cântece triumfale i-a vestit sosirea corul societății „Carmen”. Și poate niciodată această societate n'a dat un mai strălucit concert de sărbători ca acum. Frumosele noastre colinde au răsunat în sala Ateneului cu farmecul, cu cari răsună la ferestrele caselor albe, în cari arde stioasă lumina pe masă, luminând calca oaspei sfânt. Au răsunat melodios și dulce, ca o simfonie cerească, trezind credința chiar și în sufletele cele mai blazate.

Iar noi îl așteptăm să vină. Să vină în toată mărirea lui, să vină în toată strălucirea lui. Și — depănând în minte firul amintirilor din copilăria neștiutoare de griji și de patimi — ca un cântec de leagăn răsună în mintea noastră cântarea nevestezitelor „flori dalbe de măr”.

I. U. Soricu.

O conferință a d-lui N. Iorga.

La festivalul-cultural organizat de Ligă la Teatrul Național a luat cuvântul și d. prof. *Nicolae Iorga* vorbind despre „*Presa Română și menirea ei*”. Conferința eruditului academician a durat o oră jumătate și a fost ascultată cu încordată atenție de-o sală arhiplină.

„În 1906, sunt acum cinci ani, tot din această sală, naiv cum eram atunci, credeam să pot înființa „*Frăția bunilor Români*”. Entuziasmul auditorului, dar mai ales prefacerile ce-și luau ființă îmi dădeau dreptul să cred într-o oaste nouă. Naiv! Azi mi-e groază de entuziasm. Exuberanța ei mi-a atras luarea aminte.

Între „*secătura entuziaștă*” care țipa cât îi lua gura credul idealului meu și omul înrăutățit în fapte urite, prefer pe acest din urmă. Pentru că omul ăsta păcătos cum e obișnuit să facă fapte rele, luminat, orientat părintește, poate face cu aceeași pasiune, fapte bune. Pe când secătura entuziaștă tot secătură rămâne. Cu ea am furnizat eu noștii tuturor partidelor. Nu-i chemasem eu, au plecat pentru că au fost secături.

Cu toate acestea să nu credeți că în mersul acestor cinci ani de după am obosea vre-odată. Sunt dispus să duc războiul acesta până la sfârșitul vieții. Atacurile răuvoitorilor, invidia și ura proștilor neputincioși mă lasă rece. Voi merge înainte.

Astfel cum e alcătuit, poporul acesta românesc nu poate să-și asigure o dezvoltare trainică, autonomă, națională. Se simte imperios necesitatea unei prefaceri morale desăvârșite. Și această prefacere morală n'o poate înfăptui nici revizuirea constituției — chiar cu introducerea votului universal cum o cerem noi — nici parlamentul furnizor de legi pripite, nici o altă putere efectivă. Ea ni-o va aduce adâncirea profundă în maselă populară a unei culturi hotărât naționale. Cultură, iată singurul remediu.

O avem noi astăzi? Nu. Iașul... „vechea capitală a Moldovei... orașul de unde au pornit toate ideile mari... Iașul n'are o bibliotecă populară, un muzeu național. Oraș vechiu, seacă de domnie, unde fiecă colț de pământ leagă în amintirea sa gloria trecutului nostru, nu poate să-și ridice un muzeu național! Orașul lumină, nu poate sări în ajutorul întunecărilor, cu cărți ieftine de împrumut. O furie de distrugere asiatică îndepărtează ființa atâtor monumente artistice, atâtor biserici prețioase, pietre cu inscripțiuni domnești le găsește aruncate prin șanțurile cimitirului „*Eternitatea*”, ba un coleg din Academie îmi comunică că a găsit două vase prețioase din timpul lui Ștefan cel Mare în vecimătatea locului de... vi-danje!

Lumina cărții ar îndrepta multe, dar cartea, astfel cum sunt deprinderile orașenilor noștri,

n-o poate cerea ori cine. Colosala „ocupatie” a functionarilor si profesionistilor nostri absorb de la orice alta indeletnicire. Când mai are el timp să cotească? Cartea e doară pentru copii! Cu ea isprăvești liceul, prinzi o licență, intri într-o slujbă, ești pensionar și după moarte ți-se ridică un monument „recunoscător”! Literatura nu e făcută pentru oameni serioși!

Rămâne deci ziarul. Cu el poți face minuni atunci când îl închini unei cauze înălțătoare. Cine nu zărește un cinci bai pentru gazetă? Ea e cedită de prieteni ca și de dușmani. Într-însa poți desbata în stil ușor, dizolvant fiecărei priceperi, problemele cele mai grele și mai variate. În foieton ai putea veni și cu ceva literatură.

Total e ca ziarul, ca presa să răspundă unei analte chemări naționale și morale. Priviți presa orașului Iași. Mi-e rușine s-o urmăresc. Insulte, trivialități, calomnii, insinuări, ecoul fidel și grosolan al presei orașului București.

Merită Iașul presa aceasta? de sigur că nu. Un oraș de superioritatea sa, gelos de trecutul și viitorul său nu poate suferi această umilință. Înțeleg luptă de idei, ură chiar. Nu înțeleg însă degradare, perversitate. Sunt oameni cari se urăsc fiindcă se apropie prea mult; elocotese de ciudă că ideile unuia se potrivesc cu ale celuilalt. Nu însă degradare morală.

A avut Iașul totdeauna o presă inferioară! Gazeta sa de azi înseamnă o evoluție fericită! Nu. Între 1850 Iașul a avut o presă superioară, cu mult superioară presei de azi a Bucureștiului. E de ajuns să pomenesc numele lui Mihail Kogălniceanu, B. P. Hajdeu, Neculai Ionescu ca să vă puteți închipui înălțimea morală și politică a presei ieșene.

N'ași prefera nici o foaie de azi curierului bietului Balassan. Articolele prime, naive în totdeauna, n'ascundeau nici o răutate, iar nevasta acestuia, bătrâna Balassan înțelegea să strecoare, fără știrea bărbatului, în mâinile fetelor cuvinte cărțului cu „Visul Maicii Domnului”.

Presa Iașului trebuie să se îndrepte. Cum? Să se alunge mai întâi din ea ura și degenerarea morală. Oraș de amintiri mărețe, de învățături eloquente cimentate în statui, clădiri și monumente, presa Iașului să desgroape în folioarele sale tot trecutul acesta glorios, să intereseze, să imobileze spiritele greoaie ale oamenilor. Să-i pregătească în respectul și evlavia trecutului pentru jertfa viitorului.

Oraș universitar, să devie un adevărat oraș al luminei — Oxfordul României. Să se aducă Facultatea de teologie aici, s'o instaleze în una din mănăstirile învecinate Iașului; acolo să se formeze cuminte și monahal caracterele neșovăitoare ale credinței noastre religioase.

Catedrele universitare să devie tribune de propovăduire a adevărului și științei. Presa să aibă datoria a uni firul culturii superioare cu păturile adânci ale poporului. Să se tipărească cursurile universitare, de enunțare nouă a unei teorii, în gazetă.

Prin burse cât de multe, cantine și căminuri studențești să se adune tinerii din Moldova, Basarabia, Bucovina, Ardeal. Aici să se frământă harnic plămada unei culturi naționale viguroase, pentru ca mai apoi înprăștiată pretutindeni să întărească și să formeze unitatea culturală a unui singur neam.

Nu moldovenism de paradă, nu moldovenismul ohtiatului după situația grasă, ci moldovenismul superior, înviorător, moldovenismul nobil, de jertfă, care există!

Iată elementele, iată programul dstră de luptă; vi'l dau. Prin personalitățile binevoitoare de progres înfăptuiți-l. Veți servi Iașul și veți renaște o țară.

Corneliu Carp.

Domnul Ioniță Obiectiv.

Băiat de negustor scăpat, d. Ioniță Obiectiv, s'a lovit de multe cu capul în viața lui până ce a ajuns la creangă verde. Acum o duce bine, e functionar de bancă, cu lefșoară bună, la adăpost de fluctuațiunile nesigure ale vieții, cum nu era bietul tată-so, biet să fie de păcate. Pe d. Ioniță cum e sentimental de fire, îl ia totdeauna așa cu milă la inimă când se gândește, la tatăl său, care s'a sbuciumat de giaba în viață ca să se scoare în morimant sărac și gol cum a venit pe lume. Și-aduce aminte, tatăl său, Dzeu să-l ho-dinasea, era om aspru și poruit, cătu-i ziua alerga în toate părțile, se da 'n vânt, după afaceri despica păru 'n patru, și nu se lăsa să nu aducă seara ceva câștig ca să astupe cele guri nespălate ale cinci copii mai unul ca altul. Dacă n'a făcut avere, a fost inima lui cea bună de vină. Credea la toată lumea și cei mișei — că sunt mulți mișei pe lume, își făceau trebușoarele, trăind din bunătatea lui.

A cheltuit multă avere săracul bătrîn, și multă inimă, până ce s'a vânzolit pe astă lume, așa că lui Ioniță nu i-au prea rămas, nici din una, nici din cealaltă. Ba la dreptul vorbind, puțină inimă a moștenit el dela tată-so — și o vede el asta, când îl fură mila gândindu-se la tatăl său și la copilăria lui. Altcum în viață n'a dat dovadă niciodată de slăbiciunea asta. L'a făcut viața așa, cifrele din birou pe care le tot adună și subtrage de douăzeci de ani, ori mamă-sa i-a hărăzit această natură fericită? Nici el nu știe. Multumeste lui Dumnezeu însă, că-i așa cum este. Să mai fi avut el și un pic de noroc pe lume, cu firea lui, r fi dus-o departe de tot. Lumea aia îngustă din biroul unei bănci însă, nu îngăduie oamenilor serioși și obiectivi cum este el să se ridice. Urcă o treaptă, două, și rămâi toată viața pe loc, că nu mai sunt trepte de urcat.

Când stă el așa și se gândește, și vede pe alții cum se frământă, cum fac greșuri, cum nu știu ei să se învârtă în lume, să intre sub pielea oamenilor — îl cuprinde o mulțumire de sine, și fața i-se luminează de un zîmbet. Altcum nu prea e vesel, el de felul lui. Nici nu-i șade lui bine risul pe față. Rotund, cu mustețile negre, plecoșate, scurt de vedere, purtând ochelari de aur pe nasul regulat, are o înfățișare de om gânditor. Și oamenii cari gândesc nu rid. Au mai multe motive de a fi triști, porniți spre melancolie. El a mers și mai departe și a făcut observații în direcția aceasta. Pornind dela sine, a ghicit el că trebuie să existe o legătură intimă între ochelari și seriozitate. De ce mai toți oamenii cari poartă ochelari, sunt în majoritatea cazurilor oameni serioși? Fiind oameni frământați de gânduri, înțorși veșnic cu privirea înăuntru, le slăbește puterea văzului înafară, și devin miopi. Ba el a găsit și aci o frumoasă mărturie a înțelepciunii divine, care se manifestă pretutindenea în armonia din natură. Când ride cineva, i-se ciupează fața, se frîng liniile drepte ale frumuseții, se micșorează ochii, se fac crețe la coadele ochilor, umblă umerii obrazului, se îngroașă proveniența subțire a nasului, și te întrebi atunci — unde le este locul ochelarilor? Zadarnic natura lucrează prin compensații. Ia din văz, pune din seriozitate, care ori cât și-ar bate joc colegii din birou de el, este ceva pozitiv. El va susținea totdeauna cu tărie, că veselie, e negativă, e lipsa seriozității, această înaltă însușire a oamenilor mari. De aceea el nu a putut avea simpatii niciodată pentru oamenii cari se chiamă că fac spirite, pentru că în fond sunt oameni ușurei și goi.

Pe el l'a scutit Dzeu de patimi, cari due de multe ori la peire pe alți oameni.

Nu fumează, nu bea, nu joacă cărți, nu bate cafenelele, își vede frumos de trebile sale. Sâmbetile seara se întovărășește și el cu ceilalți co-

legi, la câte un păhar de vin, nu de dragul băuturii, cât de dragul societății. Când simțea însă că se trece de marginele seriozității își lua jobenul din cuier — poartă totdeauna joben, — și pleca spre casă. Il dureau, fără îndoială, chiotele de turei, cât de dragul societății. Când simțea însă niciodată la ușă, să asculte ce vorbesc, după ce pleacă. Lua hotărîre firmă, Sâmbăta viitoare să nu mai vină. A doua zi se purta rece, în birou, și dacă Sâmbăta viitoare iar pleca cu ei, era de vină fărîma aia de inimă moștenită dela tată-so, care ierta ușor.

El credea însă că nu atât inima, cât cumințenia lui e la mijloc. De douăzeci de ani, abia în două rînduri de a avut cu cineva schimb mai aspru de vorbe. A răbdat mult, și-i pare bine că știut să rabde. A încunjurat totdeauna conflictele. Nu ținea să discute, pentru că era de părere că niciodată un om n'a convins pe celălalt despre dreptatea lui. Când îi vorbea cineva, îl asculta cu răbdare, da din cap, în semn de aprobare, și tot așa făcea cu cel de cealaltă părere. De era tribunist cel cu care vorbea și el era tribunist, de vorbea cu un românist era românist. Fugea totdeauna să pronunțe hotărît o părere, scăpa cu obiectivitatea și dacă nu putea scăpa altcum, le da dracului pe amândouă. Aci zace taina cumințeniei lui, în obiectivismul lui. Nu și-a ieșit niciodată din fire, ori ce furtună amenința să-i agite sufletul. Și dacă atenuat la ceva în viață, ținea să i-se recunoască această calitate. O și accentua el des, și a știut s'o păstreze în toată viața lui afară de o singură dată.

Era după ce s'a însurat la un an.

Trăia bine cu nevastă-sa, o nevastă draguță și frumușică, fata unui popă de pe câmpie. Ce nu înțelegea la ea, era patima jocului. Ar fi jucat două zile și două nopți întregi, fără să-i zică: hai bărbate acasă, că m'am obosit. El nu ținea la asta, dar se putea să nu-i facă pe voie nevestei? Și așa s'a făcut, că după ce s'a însurat a colindat petrecerile de-a rîndul. Era și mai mare dragul s'o vezi legănându-se în joc, purtată la braț de locotenentul Crețu, cu care se potrivea de minune.

Dela o vreme d. Ioniță a prins a mirosi, că nu sunt toate lucrurile în rînduială. A întâlnit odată pe nevastă-sa cu Crețu pe uliță, la o vreme, când nu se aștepta, și de atunci a căzut la bănuială.

Ascultă Ioniță, ce bărbat delicat e d. Crețu, l'a întimpinat nevastă-sa. M'a văzut singură, mergând spre casă, — am fost iar la dentist, arză'l focu că nu mai isprăvește odată, — și s'a angajat să mă însoțească.

D. Ioniță ca om bine crescut ce era, n'a zis nimic, ce s'o fi gândit el însă, numai el o știe, că n'a spus-o la nime.

Dar ceea ce îl supăra mai mult, — erau înțepăturile din birou. Când intra el grîndea unul să povestească celorlalți:

„Măi băieți aseară am tras un chep cu Crețu, până dimineața. Ce mai băiat Crețu ăla, măi... zucker... Dar las' că și are ăla succese la femeii...”

D. Ioniță nu zicea nimic. S'azeza pe soacn și simțea că toate privirile alunecau furigate spre el.

A muncit toată ziua și n'a scos o vorbă din gură. Așa printre calcule, și-a făcut el socoteala. Seara avea să țină o conferință la despărțământul Asociației despre „Îngrășarea pământului”. Va pleca după masă de acasă și va spune nevestei că ocupat fiind nu poate să vină acasă până după conferință. Cu'n sfert de ceas înainte de conferință, va cădea însă ca un trăsnet acasă și dacă va găsi pe Crețu la el, mu-i mai trebuie altă dovadă.

Când a intrat pe poartă îi bătea inima să-i sară dela loc. Servitoarea era în trepte.

— Cine-i sus Ano?

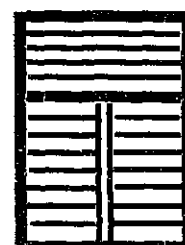
— D. Crețu.

Era cât p'aci să se împiedece pe trepte d. Ioniță. S'a recules însă, a apelat la obiectivismul lui, și a intrat în antisambură.

LUCRĂRI PENTRU EDIFICII ȘI DIFERITE ROLETE PENTRU FERESTI

BRAUN GUSZTÁV
MÁSAK,
ATELIER ARANJAT CU MAȘINI ELECTRICE
ARAD, DEÁK FERENCZ-UTCUA Nr. 8.
TELEFON Nr. 681.

ARANJAMENTE PENTRU PRĂVĂLII ȘI LUCRAREA DE PORTALE

și acum se cutrămură când și-aduce aminte, era să se întâmple, de-i ieșeau șoșonii ăia mai r din pieior, și de nu-l apuca o tasă tocmai aici în antisambră. L-au simțit însă că vine, și nă a intrat el pe o ușă, Crețu a ieșit pe cealaltă. Nevastă-sa era pierită și tremura ca varga. Cime a fost aici?

N'auzi cine a fost aici?

— Nime.

Cum nime? Dar n'am auzit eu? Crezi tu că eu nu știu nimic? Tu, eu sunt om bun, și obiectiv, eu nu-mi pierd sărita cu uma, cu două, dar te ia mama dracului dacă nu-mi spuni cine a fost aici!

Și s'a apropiat de ea, a prins-o de mână, și a scuturat-o:

Repede să-mi spui, ori dau!

Ea s'a simțit aprinsă din mâna lui: lovindu-i cu brațul peste ochi, a prins ce a putut de pe masă, farfurii, cărți și le-a izbit furioasă în el.

Să dai în moș-to, dar nu în mine, ticălosule, slăbănogule, obiectivule.

Obiectivule, obiectivule, și trintind ușa în urma ei, de-au sărit geamurile în toate părțile, a ȳters-o afară.

D. Ioniță, înmărmurit, s'a plecat, a ridicat jobenul spart de jos, și cu un glas tâmpit, de spaimă a murmurat:

— Dar eu eu merg în iaseară la conferință?

Bla j.

Bucur Bogdănel.

Jubileul „României June”.

Cea mai veche societate a studenților universitari români „România Jună” din Viena, împlinește cum 40 de ani de existență.

Cu prilejul acesta societatea organizează un șir de serbări, al căror program îl dăm mai la vale.

Asupra istoricului societății și a însemnătății ei vom reveni într'un articol special.

Programa serbărilor.

Sâmbătă, la 13 Ianuarie: 8 ore și jumătate seara de cunoștință și serbarea anului nou în „sala albă” a hotelului „Riedhof” (VIII. Schlösselgasse 14).

Duminică, la 14 Ianuarie. 10 ore și jumătate Liturgie festivă și Doxologie în capela română (I. Löwelstrasse 8). La 12 ore Sedință festivă în sala diet-i (I. Herrengasse 13). La 9 ore Serată în Cursalon (I. Stadtpart).

Luni, în 15 Ianuarie: La 8 ore și jumătate. Seara de adio în „sala albă” a otelului „Riedhof”.

Bilete pentru Serată (de persoană 5 coroane) se vând pe lângă prezenta ea invitării la „Riedhof” în 12 și 13 Ianuarie între ore 10 - 6; și seara la casă Venitu curat este destinat pentru înființarea unui „alumneu pentru studenții săraci” din Viena.

Patronese: Sevastia de Carp, Elisaveta Cuparescu, Elena cav de Flondor, Florica Gramatovici, Blanca Lupu, El ftera Mihali, Hermina cav. de Onciul, Letiția Oncu, Elisave a Petrescu, Matilda Cugler, Poni, Delia L. Popovici, Emilia Rațiu, Elena Roșca, Paula Sturza, Elena de Vaida-Voevod, Elena Vlad.

Patroni: Dr. Victor Babeș, prof. univ., Ion Bogdan, rectorul universității din Iași, Caius Brediceanu, Alexandru Ciurcu, Dr. Stere Ciurcu, Dr. Ioan Cuparescu, Alexandru Cuza prof. univ., Gheorghe Dobrin, lancu cavalier de Flondor, propr. mare, Nicolae Gane, Vasile Goldiș, prof., Teofil Gramatovici, consilier de secție, Dr Iarnic I. Urban, prof. univ., Dr. Nicoae Ioarga, prof. univ., Alexandru Lupu, general, Dr. Iuliu Maniu, ad-ocat, consilierul aulic Dr. Wilhelm Meyer-Lübke, prof. univ., Excelența Sa Ioan Meșianu, metropolit, Dr. Teodor Mihalyi, deputat, Iacob Negruzzi, Aurel cav. de Onciul, deputat Dr. Dimitrie Onciul, prof. univ., Dr. Nicolae Oncu, Aurel C. Popovici, prof. univ., Dr. Lazar Popovici, Excelența Sa Dr. Vladimir de Repta, mitro-

polit, Dr. Victor Roșca, Dr. Stefan Saghin, rectorul universității din Cernăuți, Sava Șomanescu, propr. mare, Gheorghe Să bu, deputat, Dr. Marius Sturza, Dr. Alexandru de Vaida Voevod, deputat, Dr. Aurel Vlad, avocat, A. D. Xenopol, prof. univ.

Pentru comitet:

cand. în drept.
Alexie Voiutski,
președinte.

cand. în drept.
George Pridie,
secretar.

Cronică externă.

Răsboiul italo-turc.

Linșteea ce a cuprins diplomația celor două țeri dușmane precum și tăcerea guvernelor marilor puteri, dau de bănuț, că mult așteptata pace este aproape. Ziarele engleze spun, în baza unei telegrame particulare primită din Salonic, că negocierile de pace au luat deja început și e chestie de scurtă vreme încheierea unui armistițiu.

Totuș față de această știre, organele oficioase ale guvernului Italiei și Turciei, țin să abată atenția publică dela începerea tratativelor, arătând imposibilitatea unei împăcări care va avea la bază cedare teritorială.

Dăm în următoarele știrile mai nouă:

Declarația unui ministru turc.

În ședința dela 5 Ianuarie a Camerei turce, ministrul instrucției publice a făcut declarații importante, în ce privește negocierile de pace. E greșită informația a spus ministrul — că guvernul ar încerca disolvarea Camerii în vederea încheierii păcii. Guvernul nu poate ceda nici o mână de pământ deoarece ar călca Constituția, care-i cere apărarea integrității teritoriale a imperiului.

Atitudinea Italiei.

In legătură cu știrile despre pace ziarul „Tribuna” din Roma scrie următoarele: „Situția Turcilor în Tripolitania este critică: naționalitățile din Balcani amenință cu revoluție; visteria statului este goală iar împrumut nu capătă de nicăiri. În asemenea împrejurări nu poate fi vorbă de pace. Italia poate încă aștepta. Condițiile ei de pace sunt cunoscute de Tucia, care le poate împlini ori refuza. În amândouă cazurile va trage consecințele.

Negocierile de pace.

D.n Londra se telegrafiază: Ziarul „Times” aduce știrea de mare importanță, primită din sursă particulară din Salonic, că între Turcia și Italia au început tratative, în vederea încheierii unui armistițiu. Deodată cu aceste negocieri sau luat unele măsuri ca în Tripolitania să înceteze deocamdată ciocnirile trupelor.

Revoluția din China. Din Nanking se anunță: Luni seara președintele republicei chineze Dr. Sun Yak Sen și-a făcut intrarea în capitala Nanking, între ovațiile însuflețite ale poporului și armatei. Douăzeci și una de detunături au vestit locuitorilor intrarea în oraș triumfală a președintelui Sun-Yak-Sen a luat conducerea guvernului și a pus jurământul, că va lupta pentru izgonirea dinastiei mandjurienne, că va introduce suveranitatea poporului și va restabili pacea. După împlinirea acestor acte își va depune însărcinarea așteptând alegerea legală și definitivă de președinte al republicei.

INFORMAȚII.

A R A D, 6 Ianuarie n. 1912

Numărul nostru de Crăciun.

Numărul nostru de Crăciun e de 76 pagini. Articolele mai însemnate, în afară de partea de reportaj, sunt:

Paginile 1—18.

Unul din cei puțini de Octavian Goga. — *La Crăciun* de Dr. Ioan Lupăș. — *Unui tânăr* de St. O. Iosif. — *Dușmanii* de A. Ciura. — *Probleme interne* de Gheorghe Pop. — *Viața în Apus* de A. Maior. — *Raportul oficial al comandantului rus din 1849 despre Avram Iancu* de Dr. Silviu Dragomir. — *Scrisori din Iași* de Corneliu Carp. — *Alte preocupări* de Vasile C. Osvadă. — *Adevăratele tinerimii* de I. Grămadă. — *Contribuția la monografia școlilor românești* de Dr. Ioan Matei. — *Cronica din Paris* de Adrian Corbul. — *Crăciunul în Roma* de Dr. Pompiliu Robescu. — *Povestiri de femei* de Marilina Bocu. — *Viermii de mătase* de Victor Stanciu. — *Din „cărțica furnicilor”* de Dr. Onisifor Ghibu. — *Scrisori din București* de I. U. Soricu. — *Domnul Ioniță Obiectiv* de Bucur Bogdănel. — *Iubileul României June*. — *Informațiuni*. — *Despre banca Generală de Asigurare de Filoromânul*. — *O nouă operă literară româno-calvină* de St. Meș.

Paginile 21—24.

Din carnetul unui filolog de Dr. Sextil Pușcariu. — *Patima Bădicului Stan* de Ion Agârbiceanu. — *Sonete* de I. U. Soricu. — *Revederea* de Iuliu Enesen. — *Cântec vechiu* de G. Rotică. — *Scrisorilor* de Liviu Coman. — *Un om ciudat* de D. N. Ciotori. — *Cântecul Mărinarului* de Vasile Stoica.

Paginile 45—48.

Întâmplările din anii 1848—49 de Adam Boicu. — *Scrisorile de atunci* de Victor Eftimiu. — *Corbii* de Marilina Bocu. — *Domnul Melentie* de T. Murășanu. — *Cronica artistică* de Adrian Corbul. — *Porumbii în serviciul poștei* trad. de I. S. Gașpar. — *O seară de Crăciun* de T. Murășanu. — *Felurimi*.

Din cauza sfintelor sărbători ale Crăciunului numărul următor al „Tribunei” va apărea numai Miercuri noaptea.

— *Crăciunul școlarilor săraci în Arad.* Ca și în alți ani așa și anul acesta școlarii săraci dela școalele elementare române din orașul nostru au fost dăruiți de Crăciun cu ajutoare în haine și alimente. Impărțirea de daruri a avut loc în localul școlii azi dimineață, în prezența conducătorilor și binevoitorilor școlii.

S'au împărțit haine din suma dăruită de banca Victoria 250 cor. și casa bisericii 50 cor., la 38 elevi. Cele douăzeci de rochițe au fost cusute de dnele Elena Raicu, Iovanca Nemeth, Sofia Papp, S. Vafan, Antonescu, Constanța Lazar, Emilia Trailescu, Vasilon, Marilina Bocu și d-rele Florica Bonciu, Letiția Dimitrescu, E. Ardelean. S'au împărțit copiii multe și bomboane trimise de d-ua Bocu.

Primească nobilii dăruitori și peșcarea aceasta recunoștința celor cărora le-au însemnat serbătorile nașterii domnului.

Volnicii la o alegere de primar.

Cetim în „Libertatea”: Strigăt de durere și de scârbă ne vine din Vințul-ee-jos. Fiind în 30 Decembrie alegere de primar, fibirăul, înțeles și cu vre-o doi renegați români din primărie, n'a vrut să mai candideze Român de primar, ci pe un ungur nevoiaș rătăcit aci în sat, care nici nu se ține încă de legătură cu comuna, nu plătește dare aci, și nu știe o vorbă românească! Și s'aci 3600 suflete de Români față cu vre-o 600 străini. E o revoltătoare volnicie. D. Dr. Vaida va fi rugat să facă arătare la ministru și plângere.

— *DI Suciu iarăși se retrage...* „Marele organizator”, dl Dr. Ioan Suciu, anunță în numărul de azi al organului popular autorizat „Poporul Român” într-o scurtă informație intitulată „Ca de adio” (cum... ca de adio?) că „se desface cu asta (cum... cu asta? Cu „ca de adio”?) de biroul central și de organul popular Poporul român”.

Di Suciu nu o poate face însă fără ca să dea „din acest incident” (vrea să zică... din acest prilej!) expresie mulțămitei sale față de toți cei cari au stat în ajutorul biroului și, în rîndul întâi, roagă „pe venerabilii d-ni prezidenți și pe dl secretar general să primească expresia profunde recunoștințe pentru onorul (fără îndoială vrea să zică... onorarul!) cu care l-au distins”... etc.

Locul dlui Suciu l-a luat dl Dr. Iustin Mărgescu...

— **Ceva vesel.** — Domnii dela „Românul” își închipuie că și literatura se poate comanda așa cum comanzi unui C. I. O. Fleac oare-acre, un articol execrabil. Astfel, prin geniala peană a fostului lipitor de adrese la Academie, au comandat și dlui G. Raneti, pentru numărul de Crăciun al autorizatului, o bucată veselă. În ultimul număr al „Furnicei”, d. Raneti răspunde inteligentului scrib dela „Românul”:

„Ceva vesel” pentru „Românul”.

Stimate domnule Raneti, Vă știu un ardelenist infocat — și asta mă determină să vă rog să binevoiți a ne trimite ceva vesel pentru numărul de Crăciun al „Românului”...

Arad.

R. C.

Hai, Muză, „ia comanda”! Treci la teighea, poetel! Azi se comandă versuri cum se comandă ghetel!... „Vezi, măi cismar, să fie de lac ori căprioară, „Dar largi, ca bățătura de ici să nu mă doară!” Așa spun mușterii... „Românul”, mușteriu la fel e, „ceva vesel” când m'a pofțit să scriu.

Nu, zău, cu bucurie aș scri pentru „Românul” Si l-aș sluji cu rîvnă, ca robul pe stăpînul, Aș scri pentru „Românul”, aș scri și zi și noapte: A minții mele roade la focul sacru coapte Vi le-aș da vouă toate, s'aș fi prea fericit D'aș ști că măcar unul cu drag l-ați mistuit!... Dar, uite... Văd comanda, și văd a mea adresă, Văd însă totodată s'o „clauză expresă” D'a scrie „ceva vesel”!... Vai, foarte's abătut: Comanda dumneavoastră nu pot s'o execut! Răspunsul e destul de indulgent. Comandându-i „ceva vesel”, geniala minte a scribului nu și-a dat seama de insulta ce o aduce spiritualului scriitor, care, alavă domnului, numai lucruri tragice n'a scris, spre a i-se putea pune în vedere să scrie „ceva vesel”.

— **„Poporul român din statul ungar”.** În Maiu 1912 va apărea, în extensiune de 32—35 coale de tipar, o lucrare merită să dea tuturor lămuriri amănunțite despre viața politică, religioasă, culturală, socială și economică a poporului român.

Lucrarea o scriu d-nii Silvestru Moldovan, dir. „Gaz. Tr.”, și Dr. Gheorghe Proca, secretar consistorial în Sibiu.

Prețul cărții va fi 7 coroane

— **Cât costă un război.** Au trecut vremile când ostirile se susțineau, în țara dușmană, aproape fără cheltuieli. Azi un război costă sume oribile. Să luăm de pildă războiul franco-german din 1870.

Cheltuielile proprii ale Franței au trecut peste suma de 3 miliarde, la cari trebuie să se adauge 5 miliarde plătite Germaniei, precum și vre-o 2 miliarde de pierderi suferite în urma neputinței de a încasa, în vreme de război, dări și taxe vamale. Pierdere națională a fost deci 10 miliarde de franci.

Doi publiciști, englezul Mulhal și austriacul Berndt, au alcătuit de curind un tablou al cheltuielilor războaielor mai mari din cei 50 de ani din urmă.

Războiul din Crimeea (1853—56) a costat 256.000 soldați și mai bine de 3 miliarde de coroane. Anglia a pierdut 98.100 și a cheltuit 1600 milioane (pe lună 70 milioane).

În războiul ruso-turc (1877—78), Rușii au pierdut în vreme de 10 luni 172.000 oameni și au cheltuit 1600 milioane, din cari 800 milioane s'au replătit de către Turci.

Războiul austro-prusiac (1866) a ținut numai 35 de zile, dar totuși Prusiei au cheltuit 300 milioane de coroane, din cari Austriei au replătit 70 milioane.

În războiul franco-german (1870—71) Germanii au cheltuit pe lună 130 milioane, în total 1240 milioane.

În războiul Angliei contra Burilor (1899—1902) Englezii au pierdut 95.700 oameni și au cheltuit 6000 milioane.

În războiul Iaponezilor contra Chinei (1894—1895) în vreme de 8 luni Iaponezii au cheltuit 450 milioane, din care Chinezii le-au replătit 350 milioane.

O singură dată s'a întâmplat ca învingătorii să plătească cheltuielile de război. Cazul acesta s'a întâmplat în războiul Spaniei cu America, când Statele-Unite, în schimbul concesiunii unor teritorii insulare, au plătit Spaniei 100 milioane.

— **„Sezătoarea” din Timișoara, care se va aranja în 11 Ianuarie 1912, va avea următorul program:** 1. Delibes: Aria Clopoțelilor din opera *Lakmé*, d-na Lucia Cosma; 2. Leoncavallo: Prologul din opera *Pagliacci*, Dima: *Groza*, baladă, d. Ionel Crișianu, acompaniament la pian: d. Ernst Klein. II. „La sezătoare”, icoană din popor, de Tiberiu Brediceanu. Persoanele: Ileana: d-na Lucia Cosma. Sorin: d. Ionel Crișianu. Mama Dumitra: dna Alexandrina Adam. Moș Marin: d. Dr. Coriolan Balta. Radu: Dl Dr. Ion Mezin. Selea Chiva: D-na Paulina Mezin. Mărioara: D-na Victoria Magdu. Stan: Dl Paul Nicolaeviciu. Un flăcău cu fluerul: Dl Dr. Anton Bogdan. Cor de fete și flăcăi. — Lăutari. *Corul*: Doamnele: Silvia Cărăbașiu, Aurelia Cioban; Domnișoarele: Sempronia Brediceanu, Natalia Ciorogar, Norica Cosma, Ella Diminescu, Hortensia Haneșiu, Elena Mezin, Livia Mioc, Lucia și Cornelia Pinciu, Valeria Popoviciu, Florica Secoșan, Veturia Terfaloagă.

— **Interesante comunicări asupra limbii noastre.** Ni-se comunică din București: În ședința de Marți a Societății filologice, d. A. Candrea s'a ocupat de unele legi fonetice arătând cât de greu se pot face descoperiri nouă fără a se studia soarta unor anumite grupuri de sunete, cari filologii nu le-au aprofundat de ajuns. A arătat în deosebi cât diferă tratamentul sunetelor după cum se află înaintea sau în urma silabei accentuate. S'a ocupat apoi de originea cuvintelor a arăta, a refeca și rapăn.

D. O. Densușianu a relevat câteva pasagii din basme unde putem găsi unele indicațiuni cu privire la trecutul limbii ori culturii noastre. Între altele a arătat cum într'un basm al lui Ispirescu, termenul vechiu Valea jeluirii a fost înlocuit prin Valea Plângerii, cu toate că înțelesul basmului ne arată că era vorba de o vale a dorului sau cum se zicea în vechea românească, a »jeluirii», (în vechea românească a jelui înseamnă în adevăr a duce dorul.)

Tot în legătură cu limba basmelor d. Densușianu și-a exprimat părerea că unele cuvinte ca împărat etc., cari dându-se condițiunile noastre de cultură, nu se puteau păstra, au continuat totuși să trăiască în limbă, mulțumită basmelor, unde poporul trebuia să amintească de împărați, împărătese, împărății etc.

Au fost proclamați ca membrii d-nii G. Adamescu și Th. Iordănescu (Foșani.) S'a hotărât înființarea unei reviste filologice.

— **Regele Carol pentru săraci.** Din București ni se scrie: Regele a acordat Muntelui de pietate, ca și anii trecuți, suma de 2000 lei din care cu prilejul sărbătorilor, să se achite împrumuturi mai mici ale oamenilor săraci, care să-și poată ridica astfel fără nici o plată obiectele, în general de prima necesitate.

În acelaș scop generos d. Dr. N. Minovici, a oferit suma de lei 100 din partea biroului pentru asistența prin muncă.

Au fost ajutate peste 150 persoane, atât din Capitală cât și din orașele unde Muntele de pietate are sucursale și cari au fost înștiințate să-și ridice obiectele.

— **Centenarul răpirei Basarabiei.** Spiritele în înstrăinată noastră țară sororă Basarabia sunt preocupate de serbările ce se vor organiza cu ocazia centenarului răpirei. Am anunțat că s'a proiectat o expoziție generală basarabeană și că împotriva acestui proiect s'a ridicat faimosul Krupenschi în ședința de dăunăzi a Zemstvoului, susținând că ideea expoziției nu ar fi potrivită, întrucât Basarabia n'ar avea ce expune. Krupenschi a mai spus că nici timpul n'ar mai permite organizarea expoziției

și că ar fi mai bine să fie amânată pentru data când se va face inaugurarea monumentului țarului Alexandru I. la Chișinău. A cerut apoi șovinul rus ca la expoziție să se dea atențiune numai secțiunii istorice a Basarabiei și celei economice, iar secțiunea etnografică să fie suprimată. Propunerea lui Krupenschi a fost admisă cu 20 voturi contra 17. Intenția lui a fost înțeleasă deci de ruși și ea nu este alta decât a duce în rătăcire pe vizitatorii expoziției în ce privește superioritatea populației basarabene românești față de cea rusească. Admițându-se anume ideea unei secțiuni etnografice în cadrele expoziției, s'ar fi învederat întreagă comoara industriei casnice a poporului românesc din Basarabia. Durere situația în Basarabia e de așa că favorizează toate intențiile dușmanilor fraților noștri înstrăinați.

— **Un episod sângeros al revoluției chineze.** Directorul de poștă din Sianfu, originar din Germania, publică într'un ziar englez un sângeros episod al revoluției din China.

„La 22 Oct. a izcucnit revoluția în Sianfu. Eram din întâmplare în stradă când mulțimea revoltată mă încunjurase. M'a oprit în drum, m'a silit să descălec, și m'a lovit din toate părțile. Doi inși chiar au vrut să mă împuște. Unul dintre ei își aținti-se pușca asupra mea, dar dându-o la o parte glonțul mi-a sferat pe lângă urechi. Venind încă trei indivizi, și făcându-li-se milă de soarta mea, m'au scăpat din mâinile celor ce voiau să-mi i-a viața și m'au transportat acasă. Intunecându-se a început adevăratul masacru și incendiarea. Toate casele chinezilor bogați și toate prăvăliile au fost devastate de mulțimea oarbă, setoasă de sânge. Ardea întreg orașul. Aceiași incendiar au distrus și școala misionară ce se afla lângă casa mea omorînd și șase copii mici, pe dascăli și pe servitor în modul cel mai barbar. În noaptea aceea feroasă au fost omorîți aproape 10.000 mandjurieni, nefiind cruțați nici copiii nici femeile. Acest masacru a înfiorat chiar și pe oamenii noului guvern, care a luat îndată măsuri necesare, punând în aplicare pedeapsa cu moarte, pentru orice violare a libertății cetățenilor.

— **Îndrăsnеț sbor aviativ.** Din Londra se comunică: Ziarul „Evening Standard” aduce știrea, că aviatorul american James Martin se ocupă cu planul unui îndrăsnеț sbor peste Oceanul Atlantic, care s'ar face în vară, luna August. James Martin crede că acest drum de 2000 miluri îl poate parcurge în 40 de ore. Punctul de plecare va fi insula Noua-Finlanda iar locul de aterizare Irlanda. Aeroplanul va fi construit după un sistem propriu al aviatorului. Va avea 5 motoare iar la partea de jos vâsle, pentru eventuala călătorie pe apă.

— **Se caută medici în comitatul Aradului.** Pretura din Maria-Radna publică concurs pentru ocuparea alor 6 posturi de medici cercuali în comitatul Aradului.

Se caută medici pentru cercurile *Petriș, Pauliș, Soborșin, Totvărădia, Maria-Radna și Bîrzova.*

Cercurile aceste sunt alcătuite, în total, din 34 comune — toate lipsite de medic. Plata minimală a unui medic este 1600 cor. plus 5—600 cor. pentru locuință.

Toate aceste cercuri sunt românești.

— **Sporturile de iarnă în România.** Zilele trecute, din inițiat va principelui Ferdinand s'a constituit la palatul Cotroeni »Federațiunea societăților sportive», cu scopul de-a organiza concursuri — după anotimpuri — spre a răspândi astfel gustul sporturilor în întreagă țară. Acum se erația se ocupă cu organizarea concursurilor sporturilor de iarnă și anume cu cursele de bobsleigh, sânuțe și sky.

Joi s'a ținut o nouă ședință la fundațiunea »niversitară »Carol I.» sub președinția principelui

Carol. S'au fixat zilele pentru efectuarea curselor și s'au desemnat membri juriului și ai comisiei tehnice, precum și premiile ce se vor decerne.

Persoanele cari se vor duce la Sinaia să vază cursele vor avea o reducere de 50 procente pe căile ferate române.

— **Procesul fraților Zsilinszky.** Procesul pornit împotriva fraților Zsilinszky, cari l'au împușcat pe deputatul țărănist *Achim* din Ciaba, se va desbăte înaintea Curții cu juri din Budapesta la 15 Ianuarie n.

Curtea cu juri din Giula, care desbătuse procesul, îi achitase pe amândoi acuzații, după o desbatere de 8 zile. Sentința aceasta a fost, însă, casată de Curtea de Casație.

Noul proces nu va ținea mai mult de 3 zile, fiindcă tribunalul din Budapesta a redus numărul martorilor de a se interoga la — 34.

— **Impodmolirea unui vas englez la Constanța.** Cetim în ziarele din România: Vaporul „Hermione” de 7000 tone, sub pavilion englez, plecat din Constantinopol cu destinația Constanța, unde urma să încarce petrol pentru export, a sosit Miercuri noaptea în rada portului Constanța. Din cauza furtunei însă, el n'a putut intra în port, astfel rătăcind prin apropiere, la un moment dat a fost aruncat de valuri la mal.

El s'a așezat pe un banc de nisip, în dreptul tăbăcarilor, cu triborul spre vest și prora spre sud.

Cazul semnalându-se autorităților, imediat a plecat cu remorcherul „Julietă” la fața locului, d. comandant Toiescu, căpitanul portului, împreună cu barca de salvare, începând operațiile de salvare.

Până acum însă, orele 6, vasul n'a putut fi despotmolt, și toate încercările par zadarnice, întru cât sunt insuficiente mijloacele de salvare ale portului nostru.

Din această cauză s'au cerut ajutoare din Constantinopol și Sulina, ca să trimeată remorchere puternice de salvare.

— **Pomul de Crăciun la școala română din Sofia.** Duminecă 18/31 Decembrie a avut loc cu deosebită solemnitate serbarea „Pomului de Crăciun” la școala română din Sofia.

Printr'o listă de subscripție între fruntașii Coloniei s'a adunat suma de 301 lei, cu care s'au procurat ajutoare în haine și încălțăminte elevilor și elevilor orfani sau săraci, precum și mici daruri pentru întreaga populație școlară.

Serbarea a urmat după un program ales, foarte potrivit solemnității. Între orele 4 - 4 jum. și în prezența unui foarte mare număr de membri ai coloniei române

Printr'o cuvântare adânc simțită, d. Victor Gr. Mihăescu, directorul școlii a arătat importanța „Pomului de Crăciun” în special pentru școala română din Sofia și a mulțumit fruntașilor coloniei, că duhul înfrățirii și al conlucrării domnește între dânsii când e vorba de făcutul ceva bun.

Dsa a terminat arătând caracterul deosebit ce capătă serbarea prin prezența dlui D. I. Ghika, noul ministru plenipotențiar, care pentru prima dată asistă într'o asemenea ocaziune și care a venit însoțit de întreg personalul legațiunii, precum și de dna și dl maior Gh. Dabija, atașatul militar pentru Bulgaria și Serbia

»Puneți în strînsă legătură — a spus directorul — această mare virtute creștinească cu iubirea de neam, care trebuie să existe în inima și fapta fiecărui membru al Coloniei și veți fi în măsură a vă convinge de ce serbarea „Pomului de Crăciun” la școala română din Sofia a prins rădăcinile tradițiunii, de ce ea a trebuit să existe încă dintru începuturile școlii, de ce există și azi și pentru ce va trebui să existe și în viitor.»

În partea a doua a serbării, s'au distribuit ajutoarele celor 26 elevi și elevi orfani sau săraci, precum și darurile celorlalți elevi și eleve. O veselie generală a domnit în tot timpul și serbarea a fost înălțătoare din toate punctele de vedere.

— **Un om care și-a vândut pielea.** Un țaran ungur din Hodmezővásárhely, era pe vremuri curiozitatea lumii prin statura sa extraordinară, căci trecea peste doi metri. Se arăta și pe la circuri și de atunci datează că și-a vândut pielea unui muzeu pentru opt sute de coroane. Muzeul, după înțelegere, avea dreptul după moarte să-l jupoale de

piele și să i-o înpăeze. Au trecut ani la mijloc și „Lukács-gazda” a îmbătrânit de-a binele. Când a trecut de optzeci de ani, l'a ajuns ceva meteahnă și trebuia operat pentru a-l scăpa de moarte. Dar ca tot ungurul cuminte din fire și mai ales cavaler s'a gândit cum o să-și lase el muzeului pielea ciopărtită când nu așa le fusese înțelesul, și n'a dat voie medicilor să-i facă operația. Dar răul progresează cu fiecare zi și bătrânul era în pragul morții. Când s'a văzut aici, l'a apucat groaza gândindu-se cum o să-l jupoale de piele și a lăsat rudelor, cu limbă de moarte, să dea muzeului napoi cele opt sute de coroane și să-l îngroape și pe el cu piele cu tot, ca pe orice om de treabă.

Așa a rămas ca moștenitorii datoriiilor bătrânului să mai plătească și o sumă însemnată pentru o piele proastă, care nu mai făcea nici două parale.

— **Mulțămă publică.** Pentru prevederea sf. noastre biserici cu cele trebuincioase, din evlavie și creștinească iubire către sfta noastră biserică și religiunea străbună ni-a venit în ajutor următorii binefăcători dăruind: „Codru” institut de credit în Buteni 1 evanghelie, 4 ripizi și cruce în preț de 245 cor., doamna Verghilia Traian Moșuțiu din Arad o perdea la ușile împărătești în preț de 80 cor., Pintea Rad și soția sa Catrina 2 prapori în preț de 56 cor., Prea On. Domn Gherasim Serb asessor consistorial tot spre acest scop ni-a pus la dispoziție suma de 100 cor.

Deci și pe această cale vin a exprima binevoitorilor în numele comunei bisericesti cea mai sinceră mulțămă, rugând pe Atotputernicul Dumnezeu să primească aceste jertfe aduse pe altarul său întru preamărirea sa și întărirea credinței noastre strămoșești dând binefăcătorilor noștri și de aci înainte sănătate și bunăvoință pentru sprijinirea așezămintelor noastre religioase morale.

Cuidd, la 22 Decembrie 1911. *Terențiu Mișuțiu* paroh.

— **Accidentul unor pescari ruși în România.** Din Galați se anunță:

Un accident mortal s'a întâmplat Sâmbătă pe lacul Brateș. 10 pescari ruși din Tulcea, venind pe ghiță cu o barcă mică, la un moment dat ghița s'a rupt.

Pescarii voind să sară cu toți în barcă, unul dintre ei a căzut în apă și s'a înecat.

Un altul din cauza căderii s'a ales cu cinci coaste rupte, și a fost internat în cura spitalului din localitate.

Ceilalți opt au fost salvați mulțumită intervenției a șase pescari români cari veneau la o distanță cu o barcă mai mare ca aceea a pescarilor ruși.

Gaz din noroi. În orașul Brünn s'a construit o uzină pentru fabricarea gazului de iluminat din noroiul extras din apele de prin canale. Într'adevăr, profesorul Hönig a descoperit că un metru cub de apă de canal conține în suspensiune o substanță solidă, care se poate trata în tocmai ca și cărbunele și turba. Puterea calorică a gazului astfel obținut este cu mult mai mare decât aceea a gazului din coks.

Cărți legate în piele de om. Doctorul american Stocton a dăruit săptămâna trecută spitalului din Philadelphia șase cărți în pele de om. Patru din aceste volume sunt legate în pielea unei văduve irlandeze căreia sus numitul doctor i-a amputat un picior. Imbrăcămintea celorlalte cărți provine de la un braț omenesc, deasemenea amputat. Dar observațiunea care se poate face văzând toate aceste volume, nu e de loc măgulitoare pentru noi: pielea în care sunt legate, se aseamănă foarte mult cu pielea de porc!

Cât cheltuiește președintele republicii franceze. Înaltul post de președinte al republicii franceze nu i-au îmbogățit pe toți acei cari l-au ocupat. Așa, mareșalul Mac-Mahon pentru a face față în mod demn fastului de care se încunjura, a fost silit să-și vândă două castele ale sale, de oarece suma de întreținere pe care i-o plătea Franța nu-i ajungea. Bietul Sadi Carnot care a fost asasinat la Lyon, a cheltuit cât a stat la putere, o jumătate milion de franci din averea sa privată. Dna Carnot avea obiceiul să spună prietenelor sale: »Elyseul este un palat unde te plictisești și te ruinezi.» Felix Faure deasemenea cheltuia mai mult decât primea. El a fost silit

să contracteze un împrumut ipotecar, la un notar din Harve. În schimb fostul președinte Loubet a fost mai cumpătat; el își economiza întreaga leafă de 600.000 fr. pe care o primea; dar el cheltuia până la un ban cei 600.000 fr. cheltuieli de reprezentare pe cari statul francez îi acordă celui mai înalt demnitar al acestei țări.

Ne mai rămâne să vorbim de președintele Fallières. D. Fallières?... Dar toată Franța e în curent cu sgârcenia lui legendară. În fiecare an actualul președinte al marelui republicii europene găsește cu cale de a pune la o parte un milion și mai bine din cele douăsprezece sute de mii de franci pe cari le primește anual

O greșală cu folos. Guvernatorul uneia din coloniile africane ale Franței juca săptămânile trecute la cărți, când de-odată i se anunță sosirea a doisprezece indigeni, condamnați la moarte. — »Se fie împușcați numai decât!«, porunci guvernatorul urmându-și jocul. Dar peste un ceas ofițerul de serviciu îi anunță sosirea a alți doisprezece negri, cu observația că acești negri erau ferecați cu lanțuri. Dar atunci cine fuseseră cei dintâi? Guvernatorul află că cei doisprezece executați, erau niște șefi de triburi, veniți să-și prezinte omagiile și darurile lor funcționarului francez. Prin spirit de compensație ofițerul dete atunci libertatea adevăraților condamnați, încercându-i cu darurile aduse de nefericiții șefi de triburi. Dar morala acestei greșeli a fost că guvernatorul câștigă prin gestul său stima, admirațiunea și dragostea indigenilor, fiindcă, spun ei, el s'a arătat aspru față de cei mari și bun și generos față de cei mici.

Dr. Gheorghe Crăciun,

fost extern la spitalele din Paris, consultă pentru boalele urinare-sifilitice.

Injectii cu preparatul »Ehrlich 606«

Temesvár Erzsébetváros,

Bégabalsor 5.

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

8 Ianuarie.

Teatru în Hălmagiu. Elevii școlii române gr.-or. invită la reprezentația teatrală urmată de dans ce va avea loc la 26 Decembrie v. (8 Ian. n.) în ospătăria „Emil”. Se vor juca „La Crăciun” de A. Pop; „Cine sapă groapa altuia, însuș cade în ea” de M. Drăgan și „Nașterea lui Hristos” piesă rel. de P. Băncilă. Începutul la orele 2 jum. d. a. Dansul începe la orele 8 seara.

Teatru în Săliște. Școala populară română gr. or. din Săliște invită la reprezentația teatrală urmată de dans, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ianuarie n.) în sala festivă a școlii. Se va juca o „Scenă militară”, predată de elevi, și „Nevasta lui Cerceluş” farsă de P. Locusteanu, predată de corpul învățătoresc. Începutul la orele 7 și jum. seara.

Teatru în Vărădia: Reuniunea de cânt. și muzică „Unirea” invită la reprezentația teatrală, împreună cu concert și dans, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ianuarie n.) în ospătăria „Pan Vuia”. Se va juca „Sărăcie lucie” de Iosif Vulcan. Începutul la orele 8 seara.

Teatru în Buteni. Tinerimea română din Buteni invită la reprezentația teatrală, împreună cu concert și dans, ce va avea loc la 21 Ianuarie n. în restaurantul „Coroana”. Se va juca: „Ca prin Romane” de Görnitz, „Rămășagul” de V. Alecsandri și „Calea cea mai scurtă spre divorț” de I. Agărbiceanu.

Teatru în Bistrița. Tinerii economi din Bistrița invită la reprezentația teatrală, urmată de joc, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ian. n.) în sala mare dela „Gewerbeverein”. Se va juca „O-

travă femeiască” de N. Țințariu și „Dragoste adevărată”. Inceputul la orele 8 seara.

13 Ianuarie.

Serată teatrală în Bistrița. Reuniunea română de cântări din Bistrița invită la serata de anul nou (concert, teatru, dans), ce va avea loc la 13 Ian. n. în sala mare dela „Gewerbeverein”. Inceputul la orele 8 seara.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Sirada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

ECONOMIE.

Despre banca generală de asigurare.

De: Filoromânul.

Din *Reduta*, la 20 Dec. 1911.

I.

În Nr. 249 al prețuitei „Tribuna” la rubrica „Economie” a apărut avisul direcțiunii „Albina” prin care declară, că nu mai e în legătură cu societatea de asigurare: „Donau”. Avisul acesta îmi dă condeiul în mână, ca să-mi exprim părerile asupra însemnătății mari a afacerilor de asigurări, în special asupra Băncii Generale de Asigurare. Da capo declar, că după avisul acesta vor urma și alte multe avize tot în senzul acela, declarându-se diferitele direcțiuni, că au încetat a fi reprezentantele, care a Transsylvaniei, care a Standardului, Dunărei, Generalei etc. Dacă vre-o direcțiune, ori domn director de bancă, agent al vre unei societăți străine nu ar fi inclinat spre pasul acesta, sunt ferm convins că „Solidaritatea”, îi va sili se renunțe la îmbrățișarea întreprinderilor străine. Cred însă, că toate direcțiunile și directorii de bănci sunt la înălțimea chemării lor, la priceperea însemnătății atât economice, cât și naționale a întreprinderii românești, care trebuie să devie mândria D-Voastră.

Banca Generală de Asigurare s'a înființat sub auspiciile cele mai norocoase, ajutată de toți și toate; va trebui, să devie a doua Astra: — Astra economică a poporului român.

Cetitorii vor crede, că șirele acestea sunt scrise de vre-un om interesat în chestie, care face propagandă Băncii Generale de Asigurare, pe care ar putea fi prescurtată în „Generală”. Declar, — spre liniștirea interesatilor, — că nu. Sunt departe de toate mișcările culturale și economice ale poporului românesc, sunt un privitor

desinteresat, dar, care cunoscând însemnătatea generală a chestiei, am luat condeiul în mână acum — întâia oară, ca să aștern pe hârtie câteva notițe, meditații pentru publicul românesc, puțin orientat în afacerile asigurărilor, — deci obiectivitatea în meritul chestiei îmi va fi scuza. Am crescut între români, mai apoi un șir lung de ani am fost departe de bunii români, pe cari i-am știut prețui și iubi. V-am însușit limba atât de dulce și acum iarăși sunt între D-Voastră păstrez sentimente curate pentru toate mișcările culturale, economice și politice ale D-Voastră.

Nu Vă cunosc trecutul într-o formă istorică-pragmatică, Vă cunosc însă prezentul, idealurile, visurile, năzuințele pentru a căror împlinire îmi dau și eu concursul modest. Mărturisesc, că românește nu am mai scris. Cer scuza, dacă nu mă voi putea exprima clar în toate. De vre-o câțiva ani Vă cesc mai cu deamănuntul gazetele D-voastre, îndeosebi „Tribuna”, care reprezintă și apără chestiile românești cu o mare demnitate națională, reprezintă pe românul, care e mai avut în cele spirituale prin urmare își pretinde cu mândrie o independență națională: reprezintă poporul conștient de puterile sale economice, intelectuale și nu poporul român, ca fost iobag. Îți place, să vezi păreri, năzuințele naționale ale tinerilor, cari înzestrați cu armele științei moderne, cu însuflețire curată pretind viață, căci la aceasta, au drept.

Pentru dezvoltarea simțului național nici o gazetă românească n'a făcut atâta, cât „Tribuna” și între poporul de rind „Libertatea”, ale cărei merite sunt neprețuite.

La luptele, certele interne ale D-voastră însă nu sunt angajat, nu mă privesc din punct de vedere personal. Sunt departe de toate. Veți trece peste ele, ca peste un vis urât, biruind în fine dreptatea. Regretabil e numai, că pierdeți atâta timp scump și se mistuie atâtea forțe, cari înaintea adevăratului adversar vor deveni niște arme tocite, excepție a acelor cari pentru dreptate, desinteresate luptă, și a căror arme mai strălucite, mai oțelite vor deveni.

Ce mă privește din punct de vedere personal, spre orientare a trebuit să fac mărturisirile acestea afirmând, că ținta mea e a face un serviciu bun intereselor d-voastre. Cu aceasta să ne întoarcem la obiect.

De ce a trebuit, să aștepte conducătorii d-voastre atâta timp cu înființarea unei bănci de asigurare? De ce s'a pierdut atâta vreme scumpă? Explicația după ce vom reveni mai la vale, o aflăm și în următoarele: S'a speculat credulitatea poporului în detrimentul său cu o bancă aproape străină de interesele naționale românești. A fost necesitatea, ca frații d-voastră „circumspecti” să-și dea arama pe față și să vă convingeți, că banca lor de asigurare nu e și a d-voastră. Cred, că convin-

gerea aceasta a fost imboldul hotărârilor pentru crearea unei bănci românești.

În acest înțeles puteți fi mulțumitori fraților D-Voastră „circumspecti”. Alte motive, cari explică întârzierea acesteia, sunt: caracterul poporului român și lipsa de oameni experți pe terenul afacerilor de asigurare. Peste tot v'ati lăsat exploatați de străini. O sumă crescândă, care de prezent variază între 3—4 milioane c. r. ane, plătește poporul D-Voastră ca primii pentru diferitele asigurări. Luând în considerație înprejurările economice, politice ale poporului român, e o enormă pierdere de sânge, care îngreșe și susține societățile și interesele străine spre nici un folos, ba chiar spre paguba poporului D-Voastră. Încheie bilanțe cu profit de milioane, milioanele acestea servesc pentru înflorirea stărei materiale, culturale, politice a adversarilor, milioanele acestea și din punga D-Voastră servesc pentru prăbușirea intereselor D-Voastră, pentru a înființa bănci de credit, de a cumpăra moșii și dela D-Voastră și a le parcela între străini, cu cari voesc a împetrișta masa de popor curată a D-Voastră.

Adeseori mă cuget la purtarea blajină a poporului și la cea co-mopolită a intelectualității. Cum li-se duc creștarul și coroana la străini pentru ochi dulci, pentru o vorbă goală, o frază ieftină. Sunt în tristă situație, de a le vedea zilnic daravenele tuturor, străin și român, a cunoaște păreri, sentimentele ambilor și a vedea, cum Românul crede și străinul exploatează. De multe ori se scrie motto: „Prin noi înșine!” Il cetiți, îl auziți azi și mâine, și totuși tot la străin mergeți, a-i îngroșa punga. Nu voiesc a scrie articole cu tendințe politice, dar ce însemnătate are expresiunea: „Prin noi înșine!” Aș face propunerea, că întâlnindu-vă pe stradă ori altundeva, să vă salutați unii pe alții cu „Prin noi înșine!” precum rușii cu „Nos!”

Nu ați avut oameni experți. Aici nu e vina d-voastră. Pe terenul economic-comercial sunteți popor tinăr. Situația va împiedeca dela toate. Oamenii d-voastră nu s'au putut valida; ce ați avut bun, sau s'a maghiarizat, ca nemeșii d-voastră, sau a trecut hotarele. Sunt trecuți numai 40—50 de ani, decând puteți mișca mai liber pe terenul economiei, ați avut alte neajunsuri, cari cereau îndeplinire, decum să puteți îngheba un institut atât de important în viața unui popor. Și la popoarele mai înaintate au luat acestea proporțiile adevărate numai în secolul al XIX-lea, totuși urmele afacerilor de asigurare le găsim în epoca veche. A. n. Cr. cu 300 ani „szamárhajcsár”-ii (ciurdarii) din Palestina, cari duceau marfă s'au obligat, că vor despăgubi pe acela, care își perde măgarul, ori îl fură hoții din drum.

E interesant, că primele date despre asigurări se află la ovrei, știind că la noi și poate și în alte părți, ovreii predominază toată ramura aceasta de comerț. În războiul

Cea mai solidă prăvălie de
sticlărie

„Porcellánáruház”

Telefon 818. Arad, Eötvös-utca. Telefon 818.

romanilor cu Carthago proprietarii vaselor maritime (spanioli) cer despăgubire pentru vasele, cari se vor nimici.

Sistematic încep a se ocupa, Firenze și Genova, numai în sec. XIV. cu asigurările de transport. Contra focului în Germania se înființează o societate la anul 1609, asigurare de viață în Anglia la 1706, contra grindinei la 1750, urmele de asigurare contra »incidentelor« se află în Franța pe la 1540, sistematic pe la 1770 în Anglia. Asigurări contra fracției pe la 1860 în Anglia.

În Ungaria fac pe la 1770 o societate de asigurare cele 16 orașe sepeșiane, dar cu durată scurtă; la 1808 se înființează în Comarom o societate sub numirea: Cs. kir. privil. Komáromi Assec. Társaság, în 1852 intră în țară Generali din Triest, apoi Reuniunea Adriatică din Sicurta, iar la anul 1858 se înființează Első Magyar Ált. B. T. Se mai înființează unele societăți mici, ca d. e. la anul 1839 în com. Marosszék (Maros-Torda) la 1842 în com. Tirnava. Avânt puternic își iau societățile din Ungaria numai după 1879 cu întoarcerea în țară a societății franceze, care silește pe celelalte la reducerea premiilor și dă lovitură sănătoasă, celor solide să trăiască, celor slabe să piară, așa, că în 60 de ani se prăbușesc 74 societăți semn, că Maghiarii de-oparte au priceput însemnătatea chestiei, de altă parte însă că insufletirea lor nu e în proporție cu priceperea recerută. Bancă pur-ungurească nici nu este, totuș de prezent lucră în Ungaria 70 bănci regulate și 11 societăți țărănești (paraszt biztosító intézet). Toate băncile lor sunt conduse și ticsite de ovrei până la 90%. Rentabilitatea afacerii se vede chiar din numărul mare al ovreilor. E o axiomă: Care carieră e căutată de ovrei, e rentabilă. Ovreurii carieră de paradă nu-i trebuie.

(Va urma.)

Bancă catolică în Budapesta. „Pester Lloyd“ este informat despre o mare acțiune financiară care urmărește ținta de-a paraliza, după putință, egemonia distrugătoare a băncilor ovreiești.

În curînd își va începe activitatea, în Budapesta, o mare bancă catolică „Hungaria“. Capitalul social va fi la început 5 milioane de coroane, care în cursul anului se va ridica la 25 milioane. Jumătate din capital va fi semnat de acționari din Franța.

Între fondatorii din Ungaria sunt 5 episcopi catolici. Unul dintre directorii noii bănci va fi contele Zichy Géza, cumnatul actualului ministru de culte.

O importantă schimbare comercială externă a Austro-Ungariei. — Sub acest titlu, „Deutsche Orient-Korrespondenz“, No. 47, din 22 Decembrie, publică următoarele:

Ni se scrie din Budapesta că, între guvernul austriac și cel ungar, există tratative, privind chestiunea atât de importantă pentru Austria, *aprovizionarea cu carne*. Aceste negocieri vor ameliora raporturile politico-comerciale dintre Austro-Ungaria și statele balcanice.

Miscarea comercială între Serbia și Austro-Ungaria, atât de vie odinioară, nu s'a îmbunătățit nici după încheierea convențiunii comerciale, din cauză că s'a acordat Serbiei un contingent prea mic de carne, comparativ cu bogăția sa în vite, pentru exportul în Austria. Austro-ungaria dorește acum să nu mai aducă carne din Argentina, ci din statele balcanice.

De oarece importul de carne din Argentina întâmpină multe dificultăți, în baza compromisului economic din 1907 între Austria și Ungaria, este vorba, acum, să se acopere, de

către Serbia, partea din contingentul acordat României și pe care această țară nu'l poate acoperi. Prin această măsură nu numai că s'ar rezolvi chestiunea lipsei de carne în Austro-Ungaria, dar s'ar ajunge și la o apropiere a României și Serbiei de Austro-Ungaria, din punctul de vedere agricol și politico-comercial.

*

Cai ungurești în România. Din București se anunță: Ministerul de război din România a cumpărat în ultimul timp din Ungaria 2000 de remonți, cari au și fost expediți în România cu trenuri speciale.

*

Exportul României în 1910. S'au exportat mărfuri în cantitate de 4,488,629 tone valorindu-se la 603,650.797 lei.

Față de anul 1909 exportul a crescut cu un milion 191.375 tone la cantități și cu 138.594,178 lei la valori.

Categoriile de mărfuri sunt împărțite în: 1. animale și produse animale, 2. produse ale solului, 3. produse ale subsolului și 4. produse combinate.

BIBLIOGRAFII.

O nouă operă literară româno calvină.¹⁾

Dare de seamă de St. Metec.

Până acum se știa, că reforma religioasă ivită în a doua jumătate a sec. XVI-lea în Ardeal s'a desbinat dela început în două: Sașii devin lutherani și Ungurii calvini. Sașii prin tipărirea de cărți bisericești în Sibiu și Brașov caută să atragă pe Români pe partea lor, iar Ungurii prin numirea de episcopi romano-calvini în fruntea Bisericii românești. Acum vin dd, Dr. Sztripszky și Comp. și ne arată în studiul lor, că Ungurii nu numai puneau episcopi, ci tipăreau și cărți bisericești pe românește pentru convertirea Românilor la biserica calvină. Asume Sztripszky, custode la muzeul național din Budapesta aduce înainte niște foi volante (4) pe care le-a aflat în păreții unei cărți tipărite la 1516 (Diodor Siculi scriptoris graeci libri due de Philippo et de Alexandro. Utrunque latinitate donavit Angelus Cospus Bononiensis. Viena Pannoniae. 40 p. 94) și legată la 1601. Foile acestea volante sunt niște fragmente din o traducere românească a Psaltirii sau a Cărții de cântări dela 1562 alui Grigorie Szegedi preot calvin în orașul Dobrișin. Traducerea românească nu s'a făcut direct din ediția I-a a cărții lui Szegedi — de altcundă aceasta mai avuse încă 5 ediții în decursul jumătății a doua a veacului XVI-lea — care nu se cunoaște, ci după o copie a ediției I. alui Szegedi cea din Oradea Mare tipărită de un oare-ca L. F. și după Psaltirea lui Francisc David din 1568.

»Fragmentul Teodorescu« — așa le numește autorii cărții, foile acestea, fiindcă se află în posesiunea dlui Dr. Iuliu Teodorescu. »Fragmentul« acesta cuprinde patru foi tipărite cu litere latine însă cu ortografie ungurească și e un monument literar însemnat mai ales din punct de vedere limbistic, care va interesa mult filologii noștri.

Sztripszky și Comp. prin deduceri ajung să constate că traducătorul acestui »Fragment« ar fi episcopul româno-calvin Pavel Tordași²⁾ și că s'a tipărit în Oradea-Mare între anii 1570—1573 de tipograful Rudolf Hoffhalter. Aserțiunile acestea deși nu se pot documenta până la erudență, totuși cred că pot fi primite până la eventualele descoperiri nouă, cari nu vor întârzia mai ales — după cum sunt informat — că părintele protopop Dr. I. Lupaș pregătește acum un nou studiu istoric despre episcopii româno-calvini, care va aduce desigur lucruri nouă cu privire la trecutul bisericii noastre așa de puțin cunoscut.

O copie a »Fragmentului Teodorescu« a făcut la 1642 în Hatseg săcuil Grigorie Sandor de Agyagfalva, la care a mai adăugat unele cântări calvinești. Manuscrisul lui G. Sandor de Agyagfalva constă din 124 pagini, e scris cu ortografie românească și dovedește că copistul lui a fost un bun și iscusit caligraf. G. Sandor de Agyagfalva mi-se pare a fost necunos-

¹⁾ Dr. Sztripszky Hiador és Alexics György, *Szegedi Gergely énekes könyve XVI. századbeli román fordításban*, Budapesta, 1911.

²⁾ Dl. V. Onltiu, în *cele trecute vremi* Arad 1911, desigur că din greșală pune la p. 46 pe Mihail Tordași ca traducătorul acestui »Fragment«, căci primind asețiunea lui Sztripszky și Comp. că »Fragmentul« s'a tipărit între 1570—73, trebuie să primim și aceia că traducătorul e Pavel Tordași, nu Mihail Tordași, care n'a fost episcop calvin decât dela 1578 înainte.

cut până acuma la noi, așa că desgroparea lui din negura trecutului e o nouă contribuție — mai puțin însemnată — la istoria literaturii rom. vechi.

Cartea lui Sztripszky și Comp. se încheie cu câteva analize comparative și proprietăți limbistice cu privire la »Fragmentul Teodorescu«, care e scris mai mult în dialectul bănățesc.

Autorii cărții bazează pe studiul dlui protopo Dr. E. Dăianu, »Răvașul« 1908 pp. 168-181 primit și de unul dintre cei mai învățați și mai obiectivi istorici unguri Dr. Veress Endre, Erdély és magyar-ország régi román könyvek és nyomtatványok (1544—1808), Kolosvár 1910 pp. 11—12 — afirmă că Moltvenicul lui Coresi tipărit în Brașov pe la 1564 ar fi fost tradus de nobilul ungar Nicolae Forro după »A g e n d a« lui Gáspár Heltai.

Originalul Paliei din Orăștie dela 1582, traduse de Mihail Tordași episcopul româno-calvin și soții săi, tipărită cu »chelciugul« lui Francisc Geszty »domn de steag și vestit veteazu, ales hotnogi Ardealului și Tăriei-Ungurești lăcuiitoriu în Deva«, — e Biblia ungurească a lui Heltai Gáspár apărută în Cluj la 1551.

Partea primă fusă a cărții lui Sztripszky și Alexics băibăie de neexactități istorice și deduceri false, de altcundă d. Alexics György — cerșitor pentru o catedră la universitatea din Budapesta — ni-s'a recomandat acum câțiva ani prin o carte în limba germană, în care și-a bătut joc de întreaga noastră literatură, prezentând-o ca o fiică neputincioasă a literaturii ungurești.

Iată câteva ciudățenii din aceasta carte nouă scrisă fără multă cunoștință și critică științifică:

Egumenul din mănăstirea Peri din Maramurăș avea drepturi episcopale asupra comitatelor Ciuc și Treiscaune (p. 30). De unde această iscadire? Documentul spune Ciceu și Amlaszig (reproduc din memorie ne având cartea la îndemână). Vezi N. Iorga, »Inscripții ardelenice și maramureșene I. București 1906 p. XXXVIII și urm.

Mănăstirea din Cristior în Zarand nu e din 1441 ci din 1411. Vezi revista ungurească »Turul« II p. 102.

La Beiuș, Bistra, Făgăraș, Oradea-Mare și Sătmăr n'a fost episcopie în sec. XVI (p. 33) însă nici după aceea. Ce informație învechită și lipsită de orice temei! Am arătat în studiul meu »Episcopia de Vad«, care va apărea în curînd, că »Sava episcopum Bistri-censem sau Bisztricky« pomenit 1651 (nu în sec. XVI) nu-i un episcop din Bistra Ardealului, ci Episcopul de Rădăuț refugiat de Tătari la mănăstirea Bistrița din Moldova de unde trece apoi la sfîntirea episcopului de Muncaciu Partenie.

Auziți! Când s'au înființat pe la 1350 cele dintâi state în stînga Dunării (adecă Țara Românească și Moldova) Românii aduc cu sine (magukkal hozzak) religiunea grecească, călugării și popii lor bulgari din dreapta Dunării (p. 56). O descoperire epocală! Noi n'am venit aici nici barem în sec. XII., ci în al XIV-lea. Pentru aceasta d-le Alexics ai merita într'adevăr o catedră universitară, căci știu că și-ai frământat titva!

În Gioagiul-de-sus au fost Greci în sec. XVI (p. 85). O minciună și afirmație nedocumentabilă ca multe altele.

Coresi n'a învățat meșteșugul tipografiei în Brașov ci în Țara Românească la vre-o mănăstire, a tipărit în Brașov 16 cărți nu 19 (p. 88).

Psaltirea Scheiană — afirmă cu siguranță d. Alexics — e din a doua jumătate a veacului XVI-lea, deoarece hîrtia pe care e scrisă este din fabrica de hîrtie din Brașov înființată la 1548. Codicele Voronețian e și mai nou (p. 93).

La 12 Martie 1559 Magistratul săsesc al Brașovului hotărăște »reformarea« bisericii românești a Sf. Nicolae din Schei și să se cetească Catechismul luteran dela 1544 înaintea credincioșilor (N. Iorga, »Istoria literaturii religioase« p. 4 XX și »Istoria bisericii« I. p. 166 n. 1), acum d. Alexics — savantul neîntrecut — face de-aici o deducțiune scrîntită (p. 111) și zice că liturghia se făcea în limba nemțească la Români. Și cu ce argumentează? Prin cârticica profesorului sas din Sibiu Samuil Wolf, »De vestigiis Ruthenorum in Transilvania«, Cibini, 1801. Acesta spune — fără să documenteze — că în Cergău și în câteva sate din jur liturghia se săvârșea pe nemțește. Acesta e document acceptabil? D. Alexics, un tras-împins învățat, — soțul său Sztripszky e un Rutean renegat, care de asemenea își bate joc de neamul său și biserica sa — dacă studia temeinic istoria Românilor din Schei Brașovului putea observa, că Românii de aici au fost totdeauna cei mai buni și devotați ortodocși și cei mai dăji împotriviitori ai tuturor influențelor străine ce se năpusteau asupra bisericii noastre strămoșești. E ridicol să susții astfel de absurdități imposibile de dovedit.

Afară de aceste greșeli istorice mai sunt o mulțime de bazaconii, — nu mai citez fiind de ajuns cele de mai sus — povești și epigrame de prost gust (pp. 65—6), care demonstrează mentalitatea schiloadă a acelor cari le citează și prin care se fac numai de ris.

Acesta e cuprinsul cărții. Precum se vede autorii ei, dacă scot ceva nou la lumină, în schimb denigrează și falsifică o mulțime de fapte deja pe deplin constatate de știința istorică ca adevăruri vrednice de crezământ.

Autorii cari ne promit și o ediție românească a acestei cărți ar face mai bine să editeze în românește numai partea a doua singură folositoare — îndreptând unele greșeli — iar partea primă să rămână și mai departe în limba patronilor cari — mai știți! — se vor îndura doar pentru atâtă iradă și osteneală, și... știință și milogire și vă vor milui cu o biată catedră universitară după care însetoșiți așa de mult — mai ales dl Alexici.

Calendarul Asociațiunii. A apărut „Calendarul Asociațiunii” pe anul 1912 întocmit de dl Oct. C. Tăslăuanu, cu un cuprins bogat și variat. Putem constata, „Calendarul Asociațiunii” e cel mai bogat și mai bun Calendar pentru popor. E și cel mai ieftin, căci să vinde cu 30 bani deși cuprind 200 pagini de tipar. Se poate comanda dela biroul „Asociațiunii” Sibiu (Nagyszeben), trimițându-se bani înainte.

„Flacăra” Nr. 9, cea mai bună revistă literară, artistică și socială. Prețul unui exemplar 16 fil., plus 5 fileri porto.

„Calendarul Ligei Culturale” pe anul 1912, a 75 fileri, plus 20 fileri porto.

Mulțămită publică.

Sub povara durerii pe care am îndurat-o prin pierderea neuitatului meu soț, nu sânt în starea sufletească de a mulțumi în particular tuturor prietenilor familiei mele, cari ne-au mângăiat în aceste zile grele prin depeși și scrisori de condolențe, precum și participând la actul funebru. Îi rog deci să primească pe această cale mulțumirile mele.

Arad, 24 Decembrie v. 1911.

Văd. Cristina Codrean
născ. Ciorogariu.

x Este propriul său dușman, cel ce plantând vița de vie, nu cere mai înainte oferta despr eplantarea viei și despre vița americană dela „Mill-Telep” în Nagysz, cea mai mare pepinierie de viță de Europa de mijloc.

Leon Tolstoi.

191

RĂSBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Nimeni nu-i răspunse, și ea băgă de seamă că ochii se plecau fără de voie sub privirea ei.

— Dar pentru ce nu voii? întrebă ea din nou, căci tăcerea asta o apăsa.

— De ce nu răspundeți? se adresă ea unui moșneag ce se sprijinea de un toiag. Spuneți-mi dacă mai aveți nevoie de ceva; voi face tot ce-mi stă în puteri.

Dar moșneagul plecă cu supărare capul și zise:

— Nu vrem nimic; n'avem nevoie de grâu.

— Cum? Să părăsim totul?...

— Nu, nu, nu ne învoim... Te plângem, dar nu ne învoim...

— Poți pleca singură, dacă vrei, strigară mai multe glasuri în mulțime.

Și din nou toate fețele acelea purtau o singură expresie; dar nu era o expresie de curiozitate sau de recunoștință, ci de hotărâre dușmănoasă.

— De sigur, nu m'ați înțeles, reluă prințesa Maria cu un zîmbet trist. De ce nu vreți să plecați? Vă făgăduiesc să vă dau locuință și hrană... Aici, dușmanul vă va ruina.

Dar vocea îi fu acoperită de strigătele mulțimei.

— Nu vrem... lasă să ne ruineze... Nu vrem să-ți mângâiem pâinea... Nu ne învoim.

Prințesa Maria se sili din nou să prindă privirea vre-unuia din ei, dar toți ochii o ocoleau.

x **Activitatea vrednică a seminarului juridic Dr. Geréb,** a arată mai bine numărul studenților și candidaților pregătiți. În semestrul trecut au fost pregătiți pentru riguroase 93 de inși, pentru examenul fundamental 46 iar pentru cenzura de avocat 12 candidați. Rezultatul a fost uimitor nu numai că au trecut toți cu preparați de institut, dar au obținut și note excepțional de bune.

De aceea toți cei ce prepară vre-un examen la drept (fundamental, de stat, riguros ori cenzură) să se adreseze necondiționat la acest unic institut, care prepară foarte conștiințos, în schimbul unei remunerații bagatele. În toate afacerile de facultate dă lămuriri gratuite, **Seminarul juridic, Dr. Geréb,** Cluj Str. Farkas Nr. 5. Telefon 1053.

x **Înalte de inventar,** scădere la preț, gente, mufuri, săculeți pentru dame, articole de piele, gucker-e, și diferite articole cu prețuri ieftine de ocazie în prăvălia lui **Hegedüs Gyula** Arad, Piața Andrassy Nr. 15. Telefon 506.

x **Brauswetter János, Szeged,** ciasornicar de cronometre brevetate c. r. Firma Brauswetter János, magazin de ciasornice și cronometre a fost înființată de repozatul Ion Brauswetter în 1847 între împrejurări modeste și primitive. Munca lui fără preget și destoinicia i-au creat însă cu vremea renume, așa că azi cu drept ocupă cel dintâu loc în întreaga Monarhia. Primul merit al firmei e că prin felul deosebit de a-și regula ciasornicele, cât privește poziția, locul și chiar temperatura și-a atras clientele nu numai din țară, ci din cele mai depărtate părți ale lumii ca America, Australia, Africa ș. a. Intemeietorul firmei chiar dela început s'a aflat cu fiul său Brauswetter Ottó, căruia i-a trecut-o după ce s'a retras din afaceri și care și azi o conduce în spirit modern. Actualul șef prin destoinicia și experiențele câștigate în străinătate a ridicat renumele firmei la un nivel respectabil, nu numai în țară ci și în străinătate și ne-am convins și noi că de casa Brauswetter nu numai Seghedinul poate fi mândru, ci întreaga țară. Pe lângă depozitul fără seamăn de ciasornice am mai văzut secția de juvare, cari se deosebesc cu totul de cele obișnuite și dau probe de bunul gust al proprietarului. Firma are în scopul acesta un atelier propriu special, în care lucrează permanent 20—25 persoane, unde se prelucră mecanisme constitutive de ciasornice, cari singure fac o avere, pe lângă aceasta are o mulțime de mașini accesorii și aparate trebuincioase pentru pregătirea, regularizarea și repararea ciasornicelor și la care lucrează auspiciile proprietarului numai cei mai experti lucrători din străinătate și acestui fapt a se atribui renumele firmei, au văzut inși mulțimea de scrisori de recunoștință, mulțămite și diplome. Într'un apartament deosebit se face munca spirituoasă a firmei și de aici se trimit la cerere listele de prețuri, cari aumai multea 1000 de ilustrații și fac de atenția ori cui. Am putea să scriem și despre secția unde se efectuează comanda și de unde se trimit cel puțin 100—150 pachete la zi, dar din lipsă de spațiu ne resămăm. Firma pentru serviciul său culant și prompt, pentru prețurile solide și curtozia față de clientelă merită cu adevărat tot sprijinul și o recomandăm cu toată căldura în atenția cetitorilor noștri. Referindu-se la ziarul nostru vor primi gratuit lista de prețuri a firmei.

x **Economilor!** Nu mai cumpărați mașini de prost fabricat sau cu totul nepractice dela samsari sau negustori. În interesul vostru cereți referindu-vă la ziarul nostru firmei **Sam Wagner, Sibiu (Nagyszeben)**, catalogul ilustrat despre unelte și mașini agricole și pentru mori, unde veți afla tot felul de mașini pe lângă prețurile originale de fabrică. Numita firmă și-a câștigat prin mașinile sale bune și serviciul conlant, cel mai bun nume, nu numai în țară ci și în România.

x **Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Răkozy,** prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x **Atelier de fotografii artistice,** de primul rang. Rona și Kinast, Orăștie Văsar-tér nr. 4 (casele lui Hermann). Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Cei ce se provoacă la anunțul din „Tribuna” capătă 5% rabat. Fiți cu atenție la firmă.

x **Adolf Nadler,** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **Cei cari cumpără piano** să inspecteze mai întâiu depozitul din Cluj al lui **I. Triska,** distins cu cele mai mari premii pentru că ține în magazin numai cele mai bune piano, pianine harmonii de cel mai bun fabricat, și o totodată cel dintâu și cel mai vrednic de încredere isvor de cumpărat din Ardeal. Pentru anunțate recomandăm în atenția publicului numeroasele scrisori de recunoștință apărute în numărul de azi.

x **Dobó Albert,** giuvaergiu. Cluj, Piața Mátyás király-tér. Conduc de cele mai practice principii comerciale a preluat acest domn, de specialitate vechea prăvălie „Ioan Hasznik”, din piață. Principiul unic și sănătos al lui Dobó este: „Vinde lucrurile cele mai nouă, cele mai frumoase, dar numai pe bani gata, căci numai așa le poți vinde cu prețuri moderate”. Are dreptate. Căci aceasta este boala mușterilor, cari dacă ar cugeța, ar vedea, că dacă cumpără pe rate, ajung cu mult mai scump la bijuteriile dorite. Putem spune, că dacă voințe cineva să cumpere ciasornic bun ori Omega ori Schaffhausen giuvaergicale moderne, frumoase, obiecte de argint, în prețuri ieftine să se adreseze la firma Dobó Albert, care pune multă considerație la interesele mușterilor, și astfel ori ce obiect are contravaloarea banilor. Nu ține obiecte dubioase, ca la prăvăliile cu vânzare pe rate.

— Nu o proastă, zău! Auzi dta ce a găsit dumnea-ei: să ne dărime casele, și apoi să ne ducă în robie. Da, am să vă dau pâne!

Prințesa Maria plecă capul și intră în casă.

Ea mai repetă starostelui să prindă caii pentru drum, apoi se închise în apartament, singură cu gândurile ei.

XXIV.

La 17 August, Rostoff și Iliana, însoțiți de Lavrușka, reîntors din captivitatea lui, și de un husar, plecară din tabăra lor situată la cincisprezece verste de Boguoiarovo, pentru a încerca un cal nou și pentru a găsi proviziuni de nutreț prin satele dimprejur.

În ultimele trei zile proprietatea prințului Andrei se găsisse între cele două armate, așa că arier-garda rusă își putea face intrarea acolo, întocmai ca și avant-garda franceză; și Rostow un bun șef de escadron ce era, voia să pună mâna pe proviziuni, mai înainte de sosirea francezilor.

Rostow și Iliana erau în toane foarte bune. În drumul lor spre Boguoiarovo unde sperau că vor găsi un personal numeros și cameriste drăguțe, ei nu încetau de a-l cerceta pe Lavrușka asupra lui Napoleon și rîdeau din toată inima de poveștile lui.

Rostow nu știa că satul acela era proprietatea acoluiaș Bolkonsky care fusese logodnicul surorii lui.

Ei intrară la pas în sat și trecură prin fața șopronului unde era o adunare mare de moșici. Câțiva dintre ei se descoperiră, ceilalți priviră numai la ei fără a-și scoate căciulile din cap. Doi moșici bătrâni, lungi și slabi, cu fețele brăzdate și cu bărbile sure, eșiră din cărciumă și se apropiară de ofițeri clătînându-și trupurile și fredonând un cântec.

— Oameni buni, îi întrebă Rostow rîzând, aveți fân?

Un țaran eși din mulțime și se apropiă de Rostow.

— Cine sunteți d-voastră? făcu el.

— Francezi, răspunse Iliana cu un hohot de ris, și iată-l și pe Napoleon, urmă el arătând pe Lavrușka.

— Așa dar, sunteți ruși, întrebă din nou un moșic.

— Mulți sunteți? întrebă un altul.

— Suntem mulți, mulți, răspunse Rostow. Dar ce faceți aici? Vre-o sărbătoare?

— Apoi s'au adunat bătrînii pentru treburile comunei.

Pe drumul care ducea către casa boerească apărură în clipa aceea două femei și un bărbat cu pălăria albă, și cu toți se îndreptau spre ofițeri.

— Aceia cu rochia frandafirie este a mea! zise Iliana văzând-o pe Dunăsa, care vinea fuga.

— A noastră va fi, făcu Lavrușka, clipind din ochi.

— Ce dorești, frumoasa mea? întrebă Iliana zăbind.

— Prințesa m'a însărcinat să vă întreb din ce regiment faceți parte și cum vă cheamă?

— Acesta e contele Rostow, șeful meu de escadron, iară eu mă pun la serviciile d-tale.

Alpatici se apropiă de Rostow, scoțându-și pălăria de departe.

— Imi iau libertatea de a deranja pe Nobleta Voastră, zise el cu respect, dar cu un oarecare dispreț pentru tineretea ofițerului și punându-și mâna la piept. Stăpâna mea, fata generalului în șef prințul Nicolae Andreevici Bolkonsky, răposat la cincisprezece ale lunii, se află într-o mare înecătură din pricina ignoranței acestor oameni, și vă roagă... El se întrerupse și adăugă: V'as ruga să ne îndepărtăm puțin, nu e chip să vorbim aci. El arătă pe cei doi țărani cari se învârtau în preajma lui ca niște muște în jurul unui cal.

Rostow privi la cei doi moșici beți și zămbi.

— Aceasta o amuză pe Nobleta Voastră? întrebă Alpatici cu aerul grav.

Din carnetul unui filolog.

XI.

Insemnătatea studiului limbii române.

De Sextil Pușcariu.

Înainte cu câteva decenii, romanistii dădeau prea puțină importanță studiului limbii române. Mulțimea de cuvinte de origine străină a format totdeauna o greutate în învățarea limbii noastre, care pe mulți dintre învățații străini i-au speriat și i-au făcut să renunțe tot mai serios și de limba noastră mai ales de când Meyer-Lübke i-a dat locul cuvenit în gramatica sa istorică și acum în urmă, în marele său dicționar romanic.

Astăzi stăm ceva mai bine în privința aceasta. Acei romanisti cari nu s'au specializat, restrângându-se asupra unui singur grup sau chiar a unei singure limbi, ei își bazează studiile lor pe metoda comparativă al tuturor limbilor romanice, au început să se ocupe tot mai serios și de limba noastră mai ales de când Meyer-Lübke i-a dat locul cuvenit în gramatica sa istorică și acum în urmă, în marele său dicționar romanic.

Și într'adevăr, cunoașterea limbii noastre este pentru orice studiu romanic comparativ, nu numai necesară, ci ea ne poate servi adesea la stabilirea unor criterii în chestiuni cronologice și ne deschide perspective cu totul nouă de cercetare.

A arăta acest lucru, prin câteva exemple este scopul articolului de față.

Cât timp imperiul roman era unitar, limba ce se vorbea în centru și în diferitele lui provincii era aceeași. Existau, firește, deosebiri dialectale, mai mari sau mai mici, precum nici nu se poate imagina altfel, dar grație mijloacelor mărețe de comunicație și a necontenitelor schimbări de garnizoane dintr-o provincie într'alta, aceste deosebiri erau aproape disparente. Aceasta ne-o dovedesc chiar limbile romanice, cari au la temelie o limbă aproape unitară.

Lovitura cea mai grea ce se poate da unității unei limbi este încetarea comunicației între membrii ei, ruperea unei părți și izolarea ei de rest.

Acest lucru s'a întâmplat, precum se știe, în urma potopului de năvăliri barbare, când marele imperiu roman s'a despărțit în mod oficial în două jumătăți, cea de vest și cea de est. Este adevărat, că prin această despărțire, n'a încetat orice comunicație între cele două grupe, dar legăturile nu mai erau etnice, ci politice, ele nu se resimțeau în masele largi ale populațiunii, cari acum aveau, în vest și în est, centre de gravita-

țiune diferite, ci se restringeau asupra claselor conducătoare.

Istoria celor două grupe e cu totul deosebită și diferența aceasta se cunoaște și în limbă.

În vest întâlnim încă mult timp o singură limbă de comunicație, comună tuturor provinciilor. Comunicația ne mai fiind așa intensivă ca mai înainte se ivesc, e adevărat, în unele regiuni, tot mai multe particularități dialectale, dar trăsăturile mari în evoluțiunea acestei limbi romane de vest se răspundesc asupra întregului teritoriu plecând de la centru, cele mai multe abia de se opresc pe la periferii. Atâta că centrul acesta nu mai e exclusiv Roma, ci se formează centre nouă mai la nord, unde din amestecul sângelui roman cu sânge german, aveau să se nască cele popoare cărora le-a fost dat să poarte steagul civilizației în evul de mijloc.

Una dintre aceste mari schimbări istorice, care a avut o înrîurire puternică asupra limbii, este dezvoltarea creștinismului. Ajungând religiune recunoscută, preoții ei nu mai sunt oamenii simpli și săraci de odinioară, ci ei sunt învățații timpului, în curând aproape singurii știutori de carte. Ei propovăduiau scriptura, care se consideră de sfântă și prin urmare nu se putea schimba nici o iotă din textul ei. Cuvintele acestei scripturi, scrisă într-o limbă latină mai mult sau mai puțin clasică, pătrunseră în limba comună, care pe aceste timpuri se deosebea așa de mult de cea latină, încât aceasta din urmă nu mai putea fi înțeleasă decât de cei ce o învățau în școli. În limba Romanilor de vest intră deci din limba scripturii, acea sumedenie de neologisme latine, care în mare parte ele singure le dau, pentru cel care nu-i filolog, un aspect cu mult mai apropiat de limba latină, decât limbii românești.

Un alt izvor mănos care avea să îmbogățească tezaurul lexical al Romanilor apuseni, era contactul cu popoarele germanice, din a căror limbă a fost împrumutată o mulțime de termeni noi. Pe lângă neologisme latine, pătrundeau deci și germanisme.

În același timp, tezaurul lexical al limbii se premenea de sine. Cuvinte vechi ieșeau din uz și fură înlocuite prin altele. Precum încă înainte de despărțirea imperiului, cuvintele equus și domus fură înlocuite prin caballus și casa, care la început însemna „mărtoagă” și „borduin”, precum ignis făcuse loc lui focus, tot astfel acum frumosul scio fu înlocuit prin sapio, etc.

Dintre toate aceste inovațiuni — voiu arăta poate cu altă ocazie, că aceste schimbări specifice limbii romane de vest nu se restrâng numai asupra tezaurului lexical, ci și asupra tuturor celorlalte părți ale gramaticii: fonologia, morfolo-

gia, derivațiunea și sintaxa — limba română nu cunoaște aproape nici una.

Creștinismul a fost introdus la noi, precum a demonstrat d. Pirvan în recenta sa lucrare, în cea mai mare parte, de misionari, veniți mai ales din Italia, dar lucrul acesta s'a întâmplat într'un timp atât de vechiu, încât termenii creștini din limba română au absolut înfățișarea „cuvintelor vechi”, suferind toate acele transformări cari caracterizează limba noastră și o deosebesc de cea latină. Neologisme latine, intrate mai târziu în limbă din scrierile bisericești, nu avem, și ne lipsesc chiar cuvinte atât de uzuale ca ecclesia, spiritus, benedicere, saeculum, evangelium, etc., comune tuturor limbilor romanice de vest și intrate și în limba Albanizilor.

Tot astfel ne lipsesc cu desăvârșire cuvinte de origine germanică și încercările făcute de Löwe, Philippide ș. a., de a descoperi astfel de vorbe în românește n'au izbutit să dovedească încă nici un singur caz. În zadar cauți la noi pe germanul werra (înruștat cu „Verwirung”) care a dat în limbile romanice de vest termenul pentru „războiu” (italienește, provençal, spaniol, portugez guerra, franțuzește guerre), în zadar pe bastjan „a împleti”, din care derivă cuvintele romanice de vest ital. bastire, fran. bâtir, span., port. bastir, toate cu înțelesul „a zidi”, înzadar pe marka „semm, hotar” de unde derivă ital. marca, merchesse, provençal. marca, fran. marche, marquis, span., port. marca, pe blank care a dat pe ital. bianco, fran. blanc, port. branco, și cele mai multe dintre celelalte numiri de culori, nici chiar pe burg (ital. borgo, borghese, prov. bore, fran. bourg, bourgeois, span., port. burgo) care e atestat chiar din veacul III în scrieri latine sub forma burgus sau pe brutis, tot atât de vechiu și care a pătruns și în limba poporului roman care a locuit odinioară pe coastele dalmate. În locul lor limba română a împrumutat cuvinte potrivite din alte limbi, precum e „războiul” „zidirea” sau „clădirea” luate de la Slavi, sau a păstrat cuvinte vechi latine, precum e albus sau executul, pe care Spaniolii l-au înlocuit prin tascan, fran. prin broyeur și éraaser, cuvinte de origine germanică.¹⁾

Lipsa aceasta a cuvintelor de origine germanică în limba română e atât de remarcabilă, încât din ea se poate stabili chiar un criteriu prețios pentru judecarea unor cuvinte de origine dubioasă din limbile romanice de vest.

Voiu aduce câteva exemple.

¹⁾ Cuvântul nostru a scutura se întrebuințează la început, ca în latinește, numai cu privire la căneapă.

Patima bădicului Stan.

De Ioan Agârbiceanu.

„Paștile ca Paștile, — Crăciunu-i sărbătoare”, era vorba bădicului Stan. Dumnealui de când era băiețuș, bun de strungar, tot pe la oi a văcut. De când se desprinduseră și până cădeau zăpezile, din behăit de miei, de oi, din lătrat de câni, din gospodăria stăni înecole, bădicul Stan nu mai prea știa ce se întâmplă în lumea asta. Dumnealui se hrănea „cu băta”, cum se zice. Rar venea prin sat, deși avea aci casă de piatră, zidită cu temelie, nevastă frumoasă și copii mărunței. Când era cu stâna pe Măgură, când în Aluniș, când iarăși pe ogoare. Aerul curat al câmpiilor, laptele gros de oaie, cașul dulce, urda, îl făcurea înalt, puternic, fat în spate și cu pumnul greu. Era cel mai tare om din sat. Dar tăria lui o slujă la nici o bravură, bădicul Stan nu era certăreț. În ochii lui albaștri se coborise pacea, liniștea vădudului senin și ceva din melancolia depărtărilor fumurii. Era blând cu animalele lângă care crescuse. Iarna-va i se vedea prin gura cămășii pieptul arămiu. Obrazii lui erau plini și roșii, era în ei ceva din sănătatea brazilor tineri, a băieților sănătoși și bine hrăniți. Dar, așa la întâmplare, un sac sătul de grăunțe și-l puneă pe umăr jucându-se, un car încercat cu fân și-l ridica de pe roatele de dinapoi, și herbecile în lăna cărnii își împlânta bădicul Stan mâna lui mare cu degetele groase, se uita cu ciudă în pământ. Nu mai cerca să scape. În colo, dumnealui zăcerea mai mult pe pajiste, în urma oilor. De jos, răzimat într'un cot, striga

după câni, după oile cari se reslăteau de turmă. Glasul lui se auzia departe, limpede, cum limpede era aerul, cerul, chiar privirile bădicului. Oilor mai năvășe bădicul nu le zicea altfel decât „boale”. „Nea, boală, nea”, și le privea cu'n fel de disgust. Îi părea că samănă cu nevestele celea rele, iuți, neastâmpărate. Bădicul Stan își zicea de multeori: „sprâncenata asta cu gura ascuțită e ca Vuța. Oacăra samăna cu Paraschiva din părau. Băla aceea parcă-i Măriuța Tunaru-lui.”

Însă după ce cădeau zăpezile, bădicul Stan rămânea la gospodăria lui până se făcea gură de primăvară. Trupul lui uriaș se vedea prin curte, pela grămadă de lemne, se vedea îndoindu-se și intrând în grajd la vite. Cele din urmă săptămâni din postul Crăciunului totdeauna îl aflau pe bădicul acasă. El ținea doi boi și două vaci, iar porcul de Crăciun nu-i lipsea nici odată. De cu vară îl puneă la îngrășat, și rar când da pe acasă, mai întâiu se apropia de coteț să vadă cât s'a îngrășat. Și de câte-ori se întorcea la stână, totdeauna îi zicea muierii:

— Grijește de porc, nevastă. Dăi să mănec!

În săptămânile din urmă, în postul Crăciunului, grija asta o lua asupra sa. Îl puteai vedea mereu cum se apropie cu trocuța plină de boabe aurii de porumb și o vârsa grăsunului. Apoi îl aștepta până se ridica în mare silă din așternutul de paie, grohotind cu prietenie, și începea să ronțane. Cântecul acesta, de boabe sfărmate în măsele tari, îi plăcea foarte mult bădicului. Se apropia, privia printre scânduri, și un suris de mulțumire îi trecea pe față.

— Ți-s numărâte zilele, mănecă să nu-ți pară rău, zicea el tare, ca și când ar fi vorbit cu un om.

Apoi, în ziua de mucenicul Ignat, bădicul Stan aducea de dimineață în curte paie proaspete, aurii, cari împrăștiu un miros de vară, de mașină de treerat. Le puneă grămadă pe zăpada înghețată, și, din când în când, se apropia de culcușul grăsunului. Acela sforăia nepăsător. „Sărace! zicea bădicul milos, cum nu știi ce te așteaptă!”

Apoi se auzia scârțâind înghețată porțița dela curte. Meșterul Andrei se apropia, cântându-i zăpada sub opinei. Încă nu era zină albă.

— Văți sculat? zicea încet Andrei.

— Numai dumnealui doarme, răspundea bădicul arătând spre culcușul grăsunului.

— Las' că-i bine. Abia-i facem mai iute apa.

Pe la alți creștini veneau 2—3 vecini și ajutau până junghia Andrei grăsunul. Însă, aici, el se bizuia singur pe bădicul Stan. Și, n'ar fi avut pentru ce să se increadă așa de tare în bădicul. El se apropia totdeauna c'un adânc fior de milă de închinare. Suflul lui parcă încerca să se înspăimânte. Însă numai până ce grăsunul, îngrozit, începea să grohotească infuriat și nu vroia să iese din ascunziș. Atunci bădicul se învoldura de mânie, îl prindea cu brațele, ingenunchia, îl isbea la pământ, și, gâfâind, îi zicea meșterului Andrei: „Dă-i!”

Când trupul de sub genunchi începea să se înmoaie, bădicul se ridica în silă, lua o mână de paie și se ștergea de sânge.

Dumnealui se bucura de bobotaia care-i sălta sus flăcările mari, arămii ca pe vremea când era copil. Ca și atunci urmărea și acum sperla neagră, ce se înălța ca niște hoaspe în văzduh!

În toate limbile romanice există o familie foarte numeroasă de cuvinte care se reduc la o tulpină picc- a cărei origine încă nu e explicată și care nu se găsește în scrierile cuvintelor latine. K. Johansson²⁾ aflând în limbile germanice de asemenea o astfel de tulpină, cu derivate foarte asemănătoare, a crezut că această picc- din limbile romanice e împrumutat din limbile germanice. Părerea aceasta trebuie respinsă din simplul motiv că în limba română, unde de altfel nu se găsesc împrumuturi germanice, aceeași tulpină picc- a dat naștere unei familii mari de cuvinte, la care se numără: a pica, a picura, pic, picu, pisc, a pișca, a pișiga, etc. Dacă în monumentele literare ale scriitorilor latini nu ni s'au păstrat cuvinte analoge, aceasta nu dovedește neexistența unei tulpine picc- în limba poporului roman, ci ne arată numai că avem a face cu niște cuvinte — probabil de origine onomatopeică — întrebuițate în limbajul familiar și în graiul păturilor de jos, pe care scriitorii clasici îl desprețuiau, precum se știe.

Un alt exemplu. La scriitorul Vegetius, care a trăit pe la începutul veacului V. d. Hr., dar care a întrebuițat izvoare mai vechi, întâlnim un cuvânt tufa, cu înțelesul de „un fel de tui pe coifuri”, neatestat până atunci în altă scriere latină. Faptul că vorbele care însemnează un obiect de armatură sunt la popoarele romanice de vest în cea mai mare parte de origine germanică, l-a făcut pe R. Löwe³⁾ să creadă că avem a face cu un împrumut din anglo-saxonul tuf. Impotriva acestei păreri vorbește hotărît românescul tufă, arătând că cuvântul atestat abia în secolul al V-lea trebuie să fie cu mult mai vechi, precum dovedește și răspândirea lui la Sarzi (tufu „mărăcină”) la Albanezi (tufă „mănușiu, tufiș”) și la Neogreci (tufa „mănușiu de iarbă”) și că el, deși trebuie să fie un împrumut în latinește (căci un f între vocale nu se găsește în elemente curat latine) nu e luat dela germani, ci dela vreun alt popor, în timpuri mai vechi.

Acelaș lucru trebuie spus despre franțuzescul toucher „a atinge”, pe care autorii Dicționarului general îl derivă dintr-o formă germană ipotetică tukkan. Dar cuvântul francez face parte din aceiași familie de care se ține și ital. toccare „a atinge”, cu derivatul tocco „lovitură într'un clopot”, provențialul toccar, spaniolul și portughezul toccar, cu derivatul toque „sunet de clopot” și românescul a toca,

²⁾ Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft, XXXVI, 381—382.

³⁾ Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft, XXXIX, 273.

toacă. Existența cuvântului în limba română exclude o derivare din limbile germanice și prin urmare nu vom da dreptate autorilor Dicționarului general, ci lui (H. Schuchardt⁴⁾), care a arătat că avem a face cu un verb latin popular de origine onomatopeică: toccare.

Vom arăta într'un articol viitor că o comparație a limbilor romanice de vest cu limba română e menită a scoate la iveală și alte momente de cea mai mare însemnătate pentru judecarea justă a raporturilor limbilor romanice cu limba latină.

Sonete.

I

*Și clipele treceau încet și grele,
Un veoc pustiu părea că ne desparte,
Și poșii mei erau pe drum, departe,
Iar gândurile 'n fața dragei mele.*

*Aveam să-i spun atâtea: Nopti deșarte
Și seri de iarnă lungi, pustii de stele,
Ca un copil duioasei rândunele,
Când vine iar în zilele lui Marte.*

*Aveam să-i spun povestea fermecată
A visurilor mele de noroc,
Dar când în fața mi răsări, curată,*

*M'a fulgerat al ochilor ei foc
Și am rămas cu f-untea'n jos plecată,
Ca o statuie 'ncremenită'n loc.*

II

*Credința, mi s'a dus credința, Tată,
Și visul drag se 'ntunecă și moare,
Mi-e sufletul grădina fără soare,
In care îndoiala cuibu-și cată.*

*Sunt vitreg fiu al firii creatoare,
Ce mi risipi comoara mea bogată,
Din tot ce mostenisem altă dată
Ea nu mi-a păstrat nici măcar o floare.*

*Și nici un glas acuma nu mă chiamă,
Cum chiamă doru'n nopțile de vară
Copiii trișii, copiii fără mamă.*

*In jurul meu acum se face sară
Și negrii nori se'ntind și se distramă, —
Lumina mea de unde-o să răsară?... —*

I. U. Soricu.

⁴⁾ Zeitschrift für romanische Philologie, XXII, 397.

Revederea. *)

— Piesă în 4 acte. —

De Iuliu Enescu.

ACTUL III.

Acelaș decor. Afară se aude ploaia cum cade, din vreme în vreme câte-un vânt ușor. E noapte, odaia e de-o singură lumină luminată.

SCENA I.

Barbu. Radu. Țăranca.

(Barbu e în stânga pe un scaun, cu coatele pe ghe-nunchi și cu capul în palme. Radu în partea opusă. Țăranca în fund.)

Radu. După cum știi a doua zi am și plecat. Mă așteptau o mulțime de afaceri încercate, așa că la primul moment eugetam că n'o să pot satisface angajamentului luat, ceeace mă chinuia grozav. Spre norocul meu însă am găsit la moară pe femeia asta bătrână, pe care o cunoșteam de copil, că era foarte devotată familiei noastre. E văduvă și trăiește pe lângă noi la moară. I-am pus la inimă, i-am lămurit afacerea și după ce am câștigat convingerea, că va face ispravă...

Barbu. Dar discuția?

Radu. Nu va ieși nimic, fii liniștit, îmi cunoșc oamenii...

Țăranca. Nu domnule, vai de mine...

Radu. ... Am lăsat-o să urmărească. Zilele prime n'a observat nimic. Îmi venea să cred, că toată afacerea se va reduce la vre-o relațiune mai veche, deoarece nu mă uitasem la data scrisorii. La vre-o trei zile însă am văzut-o venind însoțită de un ofițer. Am întrebat cine e ofițerul? Il chiamă Hans Schmidt și servește în regimentul 26 de artilerie din Agram...

Țăranca. Așa domnule, d'acolo zicea că e...

Radu. Spune ce-ai mai văzut!...

Țăranca. Zi dta, că doar' e tot atâta...

Barbu. Spune numai tot ce știi, vorbește fără înconjur, că d'ăia te-am chemat.

Țăranca. Apoi domnule să vă spun ce-am văzut cu ochii mei, ce n'am văzut nu pot să spun. Eu am o soră măritată în oraș, șade nu departe de oraș și are și o jiră de cărciumă. Ii spun soru-mi: Soro, eu mai stau și la voi o săptămână, două, dacă nu mi-ți da afară, că mi-s'a urit cât am zăcut la moară. Zice ea și o lună. Așa într-o zi am venit la ei și m'am pus să știricesc. Ea n'a bănuțit nimic. Ieșam cu nepoții la joacă și o vedeam pe doamna cum mergea în fiecare zi cu ofițerul la preumblare. Vre-o zece zile să fi mers așa. In-

*) Fragment din piesa care va ieși în curând de sub tipar.

— De-acum au plecat Țiganii la târg zicea vesel bădicul Stan.

Simțea un adevărat deliciu când șoricul porcului începea să se albească, spălat, ras, de meșterul Andrei, care schimba mereu cuțitele.

Acum nu se mai țin posturile ca mai demult. La mucenisl Ignat se îndeduceau mulți creștini chiar și nevasta bădicului Stan.

Însă dumnealui nu, că era postelnic mare. De altfel pentru el, care trăia cu lapte și caș, postul era ușor, era chiar dorit. Peste vară aștepta cu nerăbdare Miercurea și Vinerea, să soarbă o fier-tură de post, oțetită. Acasă, în postul Crăciunului, avea varză acră. Totuși ziua aceea de Ignat era cea mai plină de ispite pentru bădicul Stan. Dumnealui era pătimaș după carnea de porc.

— Măncă și tu bărbate, că unde vom merge noi, vei merge și tu, îl îndemna nevasta așezându-se la masă.

— Pentru o mâncare nu s'o face gaură în cer, zicea meșterul Andrei.

El și nevasta bădicului mâncau cu poftă din friptura proaspătă. Mirosul acela blăstămat îl gădilea chinuitor pe bădicul Stan. Dar își învingea slăbiciunea.

Alți oameni făceau mai de vreme proaspătă. Dar bădicul Stan lăsa grăsunul totdeauna până în ziua de Ignat, să-l despartă numai patru zile de Crăciun.

Și, zilele acestea, că erau numai patru, treceau cu mare silă. Părea că nu se mai sfârșesc, și bădicul, până în ajunul Crăciunului seara, era veșnic mâniș.

În seara de ajun fața lui se însenina, în colțul buzelor i-se arăta un zîmbet care stăruia mereu acolo. Dumnealui aducea vin din pivniță într-o

cană verde, ședea după masă și bea tăcând. Colindătorii intrau, cântecele melodioase umpleau casa, mulțumeau străinii și nevasta lui Stan îi cinstea c'un colac, o costiță de porc, și oamenii ieșau și veneau alții. Cănele lătra mereu în curte, câinii lătrau în toate curțile. Bădicul asculta mulțumit, își puneă băieții să-i colinde, le împărțea câte-un ban, câte doi, și-i netezea pe cap. El se mișca din când în când pe scaun, privea ceasul din părete. Vremea trecea încet.

Colindătorii veneau mai rari, copiii adormeau în păcele, se culca chiar nevasta bădicului. El, însă, tot mai neliniștit aștepta după masă.

Durmiau toți, se auzia răsuflul lor, se auzia ticăitul pendulei pe părete.

Bădicul aștepta, privind, în răstimpuri scurte, ceasul. Apoi când se bătea douăsprezece, bădicul Stan lua lumina, ieșea în tindă, o puneă pe masă. Dumnealui se strecura în curte, încuia porțița, apoi intrind, lua lumina de pe masă și se furișă în cămară.

Umbla tiptil, ușor. Nici n'ai fi crezut că o-mul acesta uriaș poate avea un pas atât de ușor. În cămară se apropia de covata acoperită c'o pânză albă. Bădicul ridica pânza și numai decât se împrăstia o aroamă îmbătătoare de colaci proaspeți, aduși cu ou. Bădicul lua un colac, îl puneă subsoară, apoi încet, ca o uriașă pisică, urca scara care ducea în podul cășii. Aici bădicul se opria sub cărtaboșii atârnați pe o rudă de lemn. Puneă lumina jos, ochii lui clipeau, și surisul din colțul gurei acum îi cuprindea fața întregă. Tăia din bumătățile de de-asupra, îmbuca din colac, trecea dintr'un loc într'altul, tăind mereu și meștecând cu deliciu.

În orice noapte de ajunul Crăciunului feres-

truțele podului dela casa lui Stan rămăneau multă vreme luminate, îndată ce trecea miezul nopții.

Târziu dumnealui se cobora, tot așa de încet, intra tiptil în casă și se culca, oftând de plăcere.

Au trecut ani până ce nevasta i-a aflat năravul. Întâi avu certe cu el, cu copiii, cu sluga: „Cine i-a mâncat jumătate din cărtaboși?” Bădicul se jura că el nu știe, n'a văzut nimic, și puneă mereu vina pe o mătă de-a vecinului. Nevasta avuse la început multe zile de Crăciun triste. Bădicul Stan de multeori nu mergea la biserică în ziua de Crăciun.

— Par'că vrei să te faci chiar păgân, îi zicea cu necaz dumneaei.—Vara cu oile nu mai știi ce-i sărbătoare, ce-i Duminecă. Acum zăcărești. Scoală-te, e păcat să stai în pat la un praznic așa de mare. Imbracă-te și vină la biserică.

— Dacă nu pot! Dacă mi-e rău, zicea cu silă bădicul.

— Asta-i curată minune! Aseară până târziu sănătos tun, ș'acuma de-odată că-i bolnav, spune cu ciudă muierea.

— Ce să-i fac! răspundea cu greu bădicul.

După câțiva ani, într-o noapte de Crăciun, bădicul Stan, ce făcu ce nu, doborî un petec de slănină. Bubuitura se auzi în casă, lelea Mărie se ridică în pat. „Stane, Stane! făcu ea, mi-se pare că umblă cineva în pod.” Însă cum nu-i răspunse nime, ea se sculă, aprinse un capăt de luminare, trecu în cămară, și începu să urce scara podului.

În pod era întunec. Bădicul Stan auzise cum se deschid ușile și strinsese lumina. Lelea Mărie se urcă în pod, ridică petecul de slănină, se uită în jur, dar nu văzu nimic. De-odată după horn, se mișcă ceva mare și negru.

tr'o seară am ieșit să cumpăr niște gaz, uite țin minte, ploaia mărunț și era întunec. Când ră mă întorc acasă, văd o doamnă că trece drumul pe lângă mine. Era nevasta dumneavoastră cu un vâl negru pe față și umbrela deschisă. Eu am cunoscut-o îndată și nu știu ce mi-a venit mie atunci, m'am luat încet după ea să văd unde apucă. Dela poștă se desface o ulicioară strimț, ea coțeste prin ea, eu mă fac că plec înainte. La colț m'am iprit și o văd că ajunge la o poartă, se uită odată împrejur, închide umbrela și intră. Asta am văzut-o cu ochii mei și pot lua venin pe asta. Insemn bine poarta și după vr'un pătrar de ceas trec p'acolo, era casa geambașului Villy, o cunoscteam de când am fost la înmormântarea neveste-si. Sus era întunec, numai jos era lumină, dar perdelele lăstate. Întreb eu pe o vecină cine șade jos și îmi spune, că șade pantofarul Schmidt și că l-a văzut plecând dimineața la tirgul Sighișorii.

Barbu. Care va să zică locotenentul singur acasă.

Tăranca. Așa, așa domnule. Mă fac că plec, dar după o vreme iar mă întorc și intru la geambaș. Cerc ușa de jos, era încuiată! Lumină însă tot se vedea. Așa, duc gazul acasă și ies la fe-reastră, ș'astept, că tot pe acolo trebuia să se întiarcă. Și o fi trecut ea la o jumătate de ceas și numai o văd că iese cu grabă dela colț și se îndreaptă spre casă. De plouat nu mai ploua, dar ea avea tot umbrela deschisă. Asta a fost în presara de ziua Crucii. De-atunci n'am mai văzut-o doar' de vre-o două ori cu el.

Radu. Locotenentul la 4 zile după asta în 26 curent s'a înapoiat la oficiu.

Barbu. Ingrata!

Radu. Azi după amiază am primit telegrama ta, iute am înhamat caii și-am pornit s'ajungem înaintea trenului pentru ca să-ți comunicăm ce știam.

Barbu. Ați spus tot?

Tăranca. Tot domnule!...

Barbu. Și tot ce ai spus e adevărat?

Tăranca. Așa să am eu parte de sănătate.

Barbu. Poate lua ea răspunderea ori când?

Radu. Chiar în fața legii!

Barbu. Mulțămesc, Radule dragă. — De acum... (se aude o trăsura care oprește).

Radu. O trăsura!

Barbu. Nevastă-mea! E ea (se uită la ceas). E oa! Ești!

Radu. Pe unde?

Barbu. Pe aici! Așteaptă până suie scările să nu te zărească.

Radu. Păstrează-ți sângele rece Barbule!

Barbu. Da, da! ușor să zici sânge rece, dar

când nenorocirea te lovește (S'aude vorbă). Vine! Dă-i 20 coroane în contul meu!

Prin partea asta repede....

SCENA II.

Barbu, Lia, Ana.

(Lia intră prin mijloc cu servitoarea, care aduce un cufăr și niște cutii, pe cari le așează lângă ușa. Imbrăcată cu o manta de voiaj și peste pălărie are tras un voal alb. Vântul s'a mai domolit, numai ploaia se mai aude).

Lia. Domnul a plecat?

Ana. Eu l'am lăsat aici, nu știu unde s'a dus.

Lia. Du cufărele în odaia mea. (Trece la oglindă și-și scoate pălăria. Servitoarea duce cufărul și cutiile în odaia din dreapta). Nimeni! (Pauză scurtă. Barbu apare în pragul ușei și stă nemișcat. Lia după ce-l zărește). A! ce gentil? Așa m'ai așteptat la gară? Uf! da ce urât te uiți!... Ce ai? De ce nu vorbești?... Ce s'a întâmplat? Pare că ești schimbat... Ce ai?

Barbu (apăsător). Lio... te întorci,, ca femeie... cinstită?

Lia (atinsă). Ce vorbe sunt astea?

Barbu (ca mai înainte). Întreb... și eu...

Lia (șilită). Lasă-mă frate n'am chef de teatru azi! (Vrea să plece în odaia din dreapta).

Barbu (aspru). Unde pleci? Stai aci și răspunde...

Lia. Dar ce ai pentru Dzeu. Fugi că mă sperii... așa nu te-am văzut niciodată.

Barbu. Pentru că am fost orb... Acum însă văd...

Lia. Ce vezi? Nu înțeleg nimic...

Barbu. Te-am întrebat dacă vii ca femeie cinstită?

Lia. Cum vii să întrebi lucruri d'astea... Negreșit...

Barbu. De ce minți?...

Lia. Nu mint de loc.

Barbu. De ce ai plecat acasă?...

Lia (incercată). Să-mi văd părinții...

Barbu. Și...

Lia. Și atât!...

Barbu (merge până în fața ei). Și amantul!

Lia. Ce amant?

Barbu. Hans Schmidt.

Lia (incercată). Minciuni!... Cine ți-a spus. Fiindcă îl cunosc de acolo nu urmează că mi-e amant.

Barbu. Dar scrisoarea asta ce însemnează... (ii dă scrisoarea).

Lia. Nu e a mea... e dela o prietenă de-a mea... zău...

Barbu. Așa? Dar la el de ce te-ai dus?

Lia. Eu? Nici odată! Jur pe...

Barbu. Nu jura! Ticăloaso... Am dovezi!

Lia. Ce dovezi?

Barbu. Ce dovezi? (merge repede la etajeră și aruncă scrisorile).

Lia. N'aveai drepul (începe să izbucnească în plâns. Pauză mare).

Barbu. Acum fiindcă suntem... singuri... spune-mi... ce rău ți-am făcut să mă necinstești așa?...

Lia (tremurată). Nici... unul.

Barbu. De ce m'ai înșelat? (S'aude vântul șuierând).

Lia. Barbule, crede-mă... nu te-am înșelat... a fost o nesocotință din partea mea... și-o jur însă... nu m'a atins.

Barbu. (O prinde de piept și o scutură). Nu mai minți. Destul... baremi în momentul ăsta groaznic de dureros, baremi acum spune adevărul. (O asvârle jos).

Lia (speriată). Iartă-mă Barbule, iartă-mă... spun tot... iartă-mă... Am mințit... Am fost la el.

Barbu (se repede spre ea). A! mizerabilo (stăpânit). Mai... departe...

Lia. Nu știu cum am fost... mi-am pierdut mințile... vorba de iubirea lui nemărginită, de suferința lui. Încetul cu încetul am simțit, că învie vechea dragoste între noi căci... noi... ne-am iubit înainte de a veni tu.

Barbu. De ce nu mi-ai spus lucrul acesta. Te lăsam lui, te asigur... eu nu țineam în robie pe nimenea și astfel înlăturai nenorocirea a două oameni.

Lia. Credeam... că voi putea rezista până la sfârșit. Tu ai fost totdeauna așa de bun cu mine, noblețta ta m'a câștigat cu totul, părinții mei erau așa de mulțumiți, încât dela o vreme uitasem dragostea cu el. Speram să devin o soție, care să-ți aducă numai mulțămire în casă. Voiam să te fac fericit, să te văd totdeauna senin și vesel. Firea ta închisă însă, care nu suferea prea multă societate, care nu cerea distracție ne-a făcut să ne închidem ca într-o mănăstire. Vizite n'am primit nici n'am mers la nimeni, balurile și teatrul l'am uitat cu totul, de călătorit, n'am călătorit nicăieri. Mă simțeam ca o prizonieră. Eu însă nu eram învățată așa. Voiam să văd numai prietenie, iubire și veselie. Cu câtă invidie nu urmăream celelalte femei cari duceau o viață așa de veselă. Acum un an s'a întâmplat să mă întâlnesc cu el. De atunci încontinuu mi-a scris. Voiam să-l văd, să-l aud vorbind, voiam să fiu curată. Am scris mami, că tu ești foarte ocupat și ai nevoie de liniște. Ar fi mai bine să amâne venirea lor — în schimb să mă ceară pe mine. Atunci a trimis scrisoarea.

Barbu. Acesta a fost dară motivul?

Lia. Da! (Pauză).

Barbu. De ce taci? Spune tot... haide...

Sonete.

III.

Se scutură salcâmi de povară.
Cu șuer aspru la fereastră-ți bate
Streinul vânt Ah, ce singurătate
Și ce pustie lumea e afară.

Din șirul amintirilor curate
Ic-ana lui ți se desprinde clară,
Cu ochii dulci și mari, ce luminară
Copilăriei tale alintate.

E mult de-atunci. Și astăzi, cine știe
De-atâta dor și-oduce el aminte?
Și cum ai vrea la pieptul tău să vie,

In mângâierea dulcilor cuvinte
Să-ți pară clipele o veșnicie,
Copilă visătoare și cuminte!...

IV

Să nu alungi durerea dela tine,
Veștă-ântul scump al inimei curate:
Adâncă neuprinsa bunătate
Ea ți poartă în cereștile lumine.

Tovarășe de visuri sfârșimate
Ea plânge pe ale dorului ruine,
Ți-nal'ă gându'n sferile senine
Și uită învechitele păcate.

Fantoma fericirii ce te minte,
De ce-ai mai urmări-o zi și seară
Cu-a sufletului caldă rugămintă?

Nu-ți arunca bogata ta comoară:
Măiastră a cântărilor prea sfinte,
Ea nu te 'nșală, nici nu te coboară...

I. U. Soricu.

Cântec vechiu.

Co durere am pornit
Și 'n lunc'am poposit.
Lunca'n loc să mă asculte
Mi-arăta tot frunze smulțe,
Și mi spunea că pe pământ
N'are liniște de vânt.
Coboria pe luncă sara,
Greu mă apăsa povara.

Cătră ceru'ndepărtat
Ochii mi i-am rădicat;
Să cobor de sus din stele
Un răspuns durerii mele.
Iar luceafărul de sus,
Craiul stelelor, mi a spus:
„Nu s de legea pământescă,
Cine-i jos, să pătimească”.

G. Rotică.

— Bată-te Dumnezeu, păgânule, tipă înghețată de spaimă nevasta, scăpând capătul de luminare care se stinse. În negreata aceea ea recunoscuse umărul bădicului Stan, dar spaima nu și-o mai putuse opri. — „Gândeam că-i dracu” adăuse ea sprinzând un chibrit și căutând căpețelul de său.

Bădicul ieși, bufnind cu mânie, din ascunziș. Adică asta ar fi mâta vecinului! începuse batjocoritor femeia, ștergând praful de pe bucată ce o ridicase. Dar se opri îndată ce văzu fața mănioasă a bătrânului.

— Tu muier, tu Mărie, făcu bădicul apropiindu-se, ia să te scobori din pod! Ia să-ți vezi de treabă. Obrajii lui se făcură palizi, mai mult de ciudă decât de mânie.

Femeia amuți, se coborî, și de-atunci nu se mai amesteca în obiceiurile bărbatului.

Însă pentru ochii lumii, dumneaai se certa regulat de sfintele sărbători cu copiii, cu sluga, că cine i-a mâncat jumătate din cărtaboși? Bădicul o spiona cu coada ochiului, nu căuta spre el, nu da celorlalți să înțeleagă cine-i vinovatul? Dar femeia îl acoperea, se făcea că nici nu-l vede. Și, pentru bunătatea asta bădicul Stan îi era foarte recunoscător. Pentru că el de patima asta nu s'a putut lăsa nici odată. Era, poate, singura lui patimă. Și în fiecare noapte de Crăciun, îndată ce se bătea miezul nopții, ferestrele din podul cășii lui Stan începeau să lumineze și rămăneau luminate până târziu. Și, poate, pentru plăcerea ce-o simțea în noaptea de Crăciun, sus în podul cășii, își făcuse bădicul Stan zicala pe care o cunoștea întreg satul.

„Paștile ca Paștile, — Crăciunu-i sărbătoare”.

Lia. În fiecare zi venea la preumblare, vorbea cu atâta patimă și era așa de frumos. Mi-a cerut o întâlnire. Câteva zile am rezistat. La urmă m'am gândit, că sunt atâtea femei, cari greșesc, fără să le știu nimenea și totuși trăiesc stimate. Mă încredințase, că nu va ști nimenea, că nu va ieși nimic la lumină și atunci m'am hotărât (cu vocea înăbușită). M'am dus... la el...

Barbu. Și nu ți-a fost rușine când ai trecut pragul? Nu ți-a fost milă de părinții tăi, cari vor nebuni când vor auzi? N'ai simțit o datorință către bărbatul tău, căruia i-ai jurat credință și care te iubea atât de mult? Cât de adânc ai căzut. Ce josnic și ordinar. A! mi-e scîrbă de tine. Mințea mișelește, te purtai cu o fățarnicie de admirat, rideai și jucai ca cea mai fericită femeie, te gudurai ca cea mai rafinată cocotă, numai și numai ca să mă orbești... Și ți-a reușit de minune... Ai îngăduit tu în cugetul tău gândul ăsta de trădare și nelegiuire. Când mă așteptai la fereastră îngândurată, frământările minții și inimei tale nu porneau către mine, ci către aman-tul tău, care-și preumbla nelegiuirea prin cafe-nele și saloanele oamenilor de seama mea, sau a burghezilor, cari cred că trebuie să le deschidă ușa, să le întindă mesele, ca să fie ridicați în vază și stimă. Când plecam la prelegeri nu mă urmă-reai cu privirea, pentru că ți eram drag, ci ca să mă vezi dispărut să-ți poți scrie în taină scriso-riile tale de trădare și nelegiuire. — În vreme ce eu asudam muncind să scăpăm de greutate și să ne asigurăm un trai mai tihnit, tu căutai curte-zani, baluri și veselie. Le-ai găsit... poți pleca a-colo...

Lia. Barbule te știu nobil și bun... iartă-mă. Am comis o crimă... recunosc și mă cutremur de mîndria în care am ajuns. Ți-o jur însă pe ori-ce... n'o să te mai plîngi de mine toată viața ta. Am să fiu cum ceri tu, cum gîndești tu, numai iartă-mă acum...

Barbu. Cum mai poți cere așa ceva? Să devii femeia cea mai ideală, poți tu să ștergi această crimă? După ce ai exploatat bunătatea mea, pon-truca să-mi otrăvești sufletul pentru toată viața și dună ce singura mea bucurie mi-ai smuls-o, crezi tu că am mai putea rămînea împreună? In-tre noi... totul s'a sfîrșit. Ve-i părăsi și casa... și încă astîseară (sună).

Lia. Barbule ce faci?

Barbu (servitiarei care a intrat). Adu o tră-sură pentru doamna. (Servitoarea iese).

Lia. Nu mă alunga pentru Dumnezeu Bar-bule... fie-ți milă de mine. Nu mă asvîrli nenoro-cirei. Nu mă lăsa pradă rușinei și gurilor cleve-titoare, căoi n'o să le pot suporta. Cum aș mai pu-tea eu da față cu părinții mei? Cu ce îndră-sneală aș mai pași pragul casei lor? Ce existență mai pot eu avea de aici încolo? Cere-mi orice vo-ești, fă ce vrei cu mine, osîndește-mă cum vei voi... numai nu mă alunga (plînge). Dumnezeu Doam-ne ai milă de mine! Atît mai cer. Numai de astă-lată iartă-mă Barbule!

Barbu. Nenorocirea și-a înfipt ghiarăle în su-fletul meu, minciuna ta m'a otrăvit și dacă vo-iesc să scap, trebuie să n'o mai văd înaintea mea. Iată de ce nu pot să fiu mobil și iată de ce trebuie să mă părăsesc. E dureros, dar... singura scăpare... Eu n'am greșit nimănui cu nimic, de ce să fiu o-sîndit la toate loviturile... (pauză). Are să-mi vie greu, știu, foarte greu, dar voi munci... voi munci mult... poate... că munca îmi va aduce mulțămirea vieții, pe care căsnicia nu mi-a adus-o.

Barbu. Vei dormi noaptea asta la vr'un hotel oare-care și mâine vei pleca la părinți... De calelalte nu purta grijă, le voi aranja eu.

Lia. Unde să plec eu în noapte asta? Ce să știu eu face singură?

Barbu. Ce vorești! Ești liberă.

Lia. Barbule ougetă-te unde mă arunci. Ce va fi de mine?

Barbu (aspru). Orice vorbă de prios. S'a sfîr-șit.

Lia (după o pauză, cu hotărîre). Bine, ai spus sentința, mă voi supune. Te rog însă deocamdată nu scrie nimic părinților mei. Sunt bătrîni... tre-

bue preparați... cine știe ce se mai poate întâm-pla. (Își pune pălăria, vrea să se apropie de el, dar o respinge cu un gest domol, pleacă foarte turburată, din ușă). Și nu ne mai vom vedea nici odată!...

Barbu. Nici odată! (Lia ese îngândurată). (Când ese s'aude ploaia cum cade pe strășină).
Cortina).

Scrisorilor.

*Când amintiri mă impresor
În pacea sfîntă-a înserării
Și când pe minte îmi cobor
Zăbranicul blînd al visării,*

*Spre voi înduioșat mă 'ndrept,
Vă scot din plicurile roase,
Cu patimă vă string la piept
Nimicuri din vremuri frumoase.*

*În voi o lume de gândiri
Și-atâtea vise spulberate.
Și-atâtea tainice simțiri
De-apururea stau îngropate*

*Comori mi-ați fost de mîngîdieri
În vremuri, vai, de mult uitate,
Iar azi isvoare de dureri
În trista mea singurătate.*

Livia Coman.

Un om ciudat.

De D. N. Ciotori.

Îl chema Tiță. Avusese și el parte să fie alintat, atunci când încă nu înțelegea rostul vieții. Și poate că îi veneau în minte clipele acelea de fericire, căci i-se lumina fața, când îi ziceau oamenii »Tiță«

Acum e un biet om nevoiaș, mărunț la trup, cu ochii negrii mari și liniștiți.

A fost negustor de vite, a vîndut paseri prin târgurile apropiate, a fost brutar, măcelar. A încercat în toate chipurile să ducă o viață de om cum se cade. Nu de mult, deschisese o prăvălie cu măruntișuri.

Se părea că-i merge bine. Aproape tot satul cumpăra de la el.

Dar, acum, decurînd. l'am întîlnit prin sat, așa fără nici un rost. S'a uitat la mine lung. Și mai că nu era nici-o deosebire între privirile lui și ale vitelor. Părea că în dosul ochilor acelora se ascunde un suflet speriat, deprins să primească numai lovituri.

»Bade Tiță, zice eu, făi, tot așa, fără nici un căpatăi?«

— »Tot. Că. vezi D-ta, am încercat eu în toate chipurile să mi urnesc sărăcia din casă, da n'a fost chip«.

»Pe cât știu. Ți mergea trebile binișor«.

— »Geaba. Mergeau cam pentru alții, nu pentru mine«.

Și fata lui se încrunță puțin.

Se uită țintă la mine, apoi iar începu:

»Că vezi d-ta, sunt atâtea cari nu-și muncesc mintea și trupul și de trăit, cată să trăiască. Ba au mai multe tabieturi ca noi«.

»Nu n'înteleg, bade Tiță. Te-a înșelat cineva?«

»Păi, cam așa un lucru...«

Și el a încercat să se pricopsească, de nu și-a aflat rost, că vezi d-ta, munca-i grea, bato pîrdalnicul!

— »Cine, bade?«

»D'apoi asta, care-i primar. Pe unde n'a umblat! Da' n'a găsit nicăiri lume mai bolundă ca aici... Șireții leneși între oamenii bolunzi se aciuiază.

Cu mine încalte i-a mers bine. Întîi a început să-mi ceară bani împrumut; pe urmă marfă pe datorie. Dacă nu i-am mai putut da, mi-a făcut procese.

Odată, când eram gata să plec cu niște curci la tîrg, a zis că s'bolnav și m'a oprit. A venit cu unul care ci-că-i doftor de păsări și de dobitoace mi-a spus că-mi ia oarele și le »ixoleze«. C

să nu se întindă boleano și la paserele altora. Le-au »ixolat« unde au știut ei.

Pe urmă m'am mai deșteptat și eu și nu mai puteau să mă înșele așa de ușor. Da' tot de geaba. Au venit hoții și m'au jefuit. Dacă m'am dus să mă jeluiesc, m'au bătut tot pe mine, că ci-că n'am avut bani.

... Că... hoții n au venit fără știrea lui... Și jandarmul tot cu el ține«.

— »De ce nu te ai jefuit la alți mai mari?«

»Păi, gîndești d ta că mă crede cineva pe mine. Înaintea lor?«

Și bietul om se uită iarăși lung la mine.

Privirile lui aveau acum ceva straniu într'ânsele.

»Da' lasă, nu-i nimic... Să fim sănătoși!«

Și omul se depărtă.

Peste câte-va zile, tot satul știa de isprava lui Tiță. Se duse cu o plasă pentru prins pești și trăgea cu ea pe o coastă din fața casei primaru-lui.

»Ce faci acolo, mă, ticălosule?« îl întrebase acesta.

— »Prind pește«.

»Ce, ai înebunit? Peștele pe coaste se prinde?«

— »Apoi, cearcă omu'. Vezi, și tu ai încercat în toate chipurile, până ți-ai găsit locul. Și ce încercai tu, înainte vreme e mai nepotrivit, decât ce fac acum. De unde știi?«

Poate prinzi pește și prin tufe de mărăcine de pe coaste. De aia, vezi, încearcă omu?«

Sătenii spun că bietul Tiță e nebun. Cine știe?

Cîntecul Marinarului.

(Baladă veche franceză).

*S-a 'ntors dela războiu ndierul,
Domol,*

*Desculț și gol, pe vînt și ger:
— De unde vii tu, biet ndier?*

Domol!

*— Dela războiu viu, jupîniță,
Domol...*

*Aduceți vin, aduceți vin,
Să bea un biet ndier strîin, —
Domol!*

*Și-mi începu să bea ndierul,
Domol...*

*Cînta și bea și iar cînta,
Iar jupînița lăcrima,
Domol...*

*— Ce ai, frumoasă jupîniță?
Domol...*

*Sau poate-ți pare rău de vin,
Că-l bea un biet ndier strîin? —
Domol...*

*— Oh, nu de vin îmi pare rău,
Domol...*

*Ci de bărbatu-mi tinerel:
Căci sameni vai, prea mult cu el.
Domol...*

*— Ci spune-mi, dragă jupîniță,
Domol:*

*Trei feți aveai, îi știu de mici,
Și-acuma șase vîd aici, —
Domol...*

*— Mi-au scris, că-i mort, că-l îngropăd
Domol,*

*Printre strîini, în niște lunci;
Iar eu mă măritai atunci, —
Domol.*

*Goli tăcut și dîrz paharul,
— Domol. —*

*Și, lăcrimînd, se'ntoarse iar
La oaste bietul marinar,
Domol...*

Paris.

Vasile Stoica.

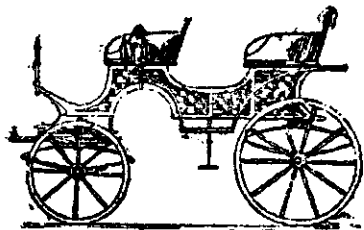
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânza aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețuri gratis și franco. — Tot ai i se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »bandanere« cu pețuri moderate

Întâmplările din anii 1848-9 în Brad și jur.

De Adam Bolcu.

Zi de zi și an de an, perdem mereu din oamenii noștri bătrâni cari au fost martori ai zilelor viitoare din anii 1848-49. Și ce bine ar fi ca măcar acum, în clipa din urmă, să ne interesăm de faptele, întâmplările și isprăvile lor — pentru că poate ca mâine nu va fi cine să ni-le mai povestească!... Și eu așa cred că oricicare dintre noi cu mult drag și multă atențiune va asculta pe câte un bătrîn povestindu-ne întâmplări din »revoluție«!

De aceea dară socot, că noi căturalii am face un lucru foarte cu minte să întrebăm pe bătrînii noștri pe cari ni i-a ținut Dumnezeu încă în viață, căci cine știe nu ne-a părea rău dacă n'am face-o — când ei n'or mai fi?... Să-i întrebăm, deci, și să ne însemnăm ce ne spun ei, fie bine, fie rău... Să nu ne supărăm și să nu-se supere nici ceilalți, căci ee-i drept nu-i păcat.

Cercetând trecutul și mai ales zilele anilor 1848-49, vom găsi unele sminteli dar și fapte mărețe, pe cari știindu-le ne vor fi de mare folos pentru viitor, și mai ales pentru istorie. Noi încă putem scoate învățătură multă din ele, căci e mai ușor să înveți din pășania altora decât din a ta însuși — pentru-că când înveți din a ta, adeseori plătești scump, ba foarte scump învățătura.

Și n'ar fi lucru mare acesta, mai ales acum iarna, când și așa nu avem atâta lucru, când serile sunt așa de lungi, încât ți e mai mare dragul să stai cu câte un moș de povești.

Eu am întrebat mai mulți bătrîni, dintre cari unii pe vremea aceea au fost și în lagăr, iar unii băieți de câte 10-16 ani, o vîrstă când ține omul mai bine minte.

Iată ce am auzit dela ei:

I.

Înainte de patruzece-șopt tot auzisem noi că o să ne vie »uibările«, dar noi și cre eam și nu credeam, până iată că într-o zi — după Rusalii — primim veste dela Blaj că s'a sters iobăgia și că suntem slobodi. Vestea aceasta ne-a venit într'un chin foarte minunat. Auzeam strigând pe un om — îmbrăcat în haine albe — strigând din vârful Pleșii, altul din vârful Lîei: »Tot omul (Românul) să audă și să înțeleagă că s'a sters iobăgia. De azi înainte nu va mai fi nimeni silit să meargă la slujbă. Acuma tot omul îi slobod!«

Vestea aceasta se zice că a venit din deal în deal, din gură în gură, până la noi, iar dela noi tot astfel a trecut mai departe.

Răsufărăm liberi dară, însă domnii tot ne mai cheamau, căci aveau lucru. Unii mai și mergeau ca să nu-i ieie în ochi răi, dar unii nu.

Nu trecu mult și vine Iancu în Brad, cu Buteanu și alți prieteni. Esim satul întreg în calea lui. Era cald, și ca vara, și trăsesse sub un nuc acolo unde acuma-i grădina doarei Lazar. Avea un cal negru ca pana corbului. Iancul era un fecior voinic, cu mustața galbenă abia răsărită. Avea niște ochi vii și pătrunzători. De pe ochi se cunoștea că e om mare. Pentru aceia îi și purtau dușmanii frica. Era om superior tuturor.

Incepe a ne spune că cine suntem noi Români, că noi suntem din viață mare, plămădiți aici de două popoare cari au cucerit odată lumea, și că numai nepăsarea, neînțelegerea și neunirea ne-au făcut de am îndurat atâtea, dar acum din îndurarea lui Dumnezeu suntem slobodi — că-i iobăgia s'a sters. Suntem domni pe seama noastră. Și zice să ne păzim de slezi și să ținem ca frații unii cu alții, căci numai atunci vom fi fericiți. Ne spuse să ne facem lănci și că căpătăm puști, că zice vor veni zile grele, când va trebui să ne apărăm viața și moșia cu arma, dar până atunci să fim pe pace, să nu facem nimăruți nici un rău, să trăim ca frații, nepătați, căci cu paza Zărandului a încredințat pe fratele Butean care îl va și apăra de năvălitori. Când va veni poruncă fiecare să fie gata și cu credința în Dumnezeu și cu supunere către legi și către Majestatea Sa, să ne apărăm casa, familia și scumpa noastră țară. Nimic să nu vă înspăimânte, ci cu credință și cu tărie să mergeți unde vă chiamă glasul neamului. »Cu noi este Dumnezeu și cu noi e dreptatea!«

Atunci oamenii toți strigară să trăiască și se uitau la el ca la un sfânt. V vorba lui îți părea că te înfăbântă și te face mai om ca pânăci.

Rînduiri apoi cine să fie căpetenie.

Aksera pe Popa Nuț și Petru Indrei, căpitani, iar căprari pe Solomon Botoș și Sandu Tuduran, care fusesse multă vreme birău.

Cu Ungurii trăiam în pace că ei și așa erau puțini și nu se puteau pune cu noi, iar noi n'aveam nimic cu ei și așa era bine.

Iancul, după-ce ne vorbi atât de frumos și de fermecător, se duse la Câmpeni, iar noi am rămas cu grăja noastră.

S'auzia că se bat Ungurii cu cătanele împărătești, ba că le-ar fi și biruit, dar la noi era liniște, ști cum e înainte de furtună.

II.

Ne trezim numai că vine poruncă să ne strîngem în lagăr ca avem să mergem la Târnăvă, în calea Ungurilor. Ne strîngem. Fiecare își ia merinde în stăna, lan-ea și pleacă. Era o zi înainte de sfântul Dumitru (Smedru). Se strînseseră toți aci din sus de oraș și plecarăm sub comanda lui Solomon Botoș și Nică Botoș. Mai era cu noi și o companie de grănițeri armați cu puști cu cremene.

Ajungem la Mesteacăn, ne întâlnim cu mestecă-nemi cari erau sub comanda lui Toader Trifa, Ioan Șipoș și Toader German, toți căprari.

Din Tebea și Răca nu era nime, căci ei n'au vrut nici acum, nici în 1784 să ieie parte la revoluție.

Mergem cu toții până la Baia-de-Criș, unde erau și alte sate adunate în lagăr. Aci facură n un foc mare și aducând un vițel de bibol îl belirăm și împărțindu-l îl friperăm în vârful lăncilor.

Aduserăm apoi vin din pivniți și începurăm a bea cu toți, chiar și comandașii. Dimineața am plecat pe drum în jos să ne întâlnim cu dușmanul. Când trecurăm de Prislop încolo, — iată vine un om negru (negru și la suflet) dela Brotuna, pe un cal foarte iute, și zice: »Venii fraților, că Ungurii uu-s numai puțini.«

Intr'adevăr se și vedea o negreață acolo departe și ai noștri se îndreptară într-o oie. Dar Ungurii erau ascunși în Târnăvă, după niște garduri. Erau sub comanda lui Buzgő (român maghiarizat) fecior de popă.

Aveau și două tunuri, ba aveau și ca la o sută de husari.

Și cum mergeau oamenii noștri grămadă pe drum, fără nici o pază — Ungurii slobod tunul drept în mulțime pe care o fac odată chisăliță, apoi se răped husarii și încep a tăia. Ai noștri dacă văd așa, o iau la tugă care pe unde-l duceau ochii și picioarele. Unii o luară către pădure, unde se perdură dinaintea dușmanilor și astfel scăpară; dar cei mai mulți se ascuseră prin case, prin podurile surilor și prin cocini de porci. Dar nefericiții de ei n'au scăpat căci venind Ungurii au aprins tot, încât au ars acolo; iar cari nu puteau să rabde arsura și ieșau afara, erau prinși cu focuri de pușcă în cap și astfel îi potopeau. Din aceștia foarte puțini au scăpat cu viața, te miri că scăpa câte unul care se făcea mort. Acolo peri și moșul meu Petru Bolcu.

Pot să zic că dintre toate luptele din 48 între Români și Unguri cea mai nefericită dintre toate a fost cea dela Târnăvă. Și la asta numai comandașii au purtat vina: că lese ei pe oameni să beie și apoi să meargă la bătaie fără nici o pază și grije?...

Ungurii apoi, beți de bucurie, plecară către Brad, aprinzând și omorînd numai pe cine puteau. Astfel ajunseră la Brad, unde se mai bătură odată cu ai noștri, acolo unde azi e târgul de vite. Dar aci n'au putut isprăvi nimic, nici ei nici ai noștri. Ai noștri apoi s'au retras și Ungurii intrară în oraș.

Acum caiea le era deschisă. Aduseră praf de pușcă și-i făcură magazin în casele lui Bihari, acolo unde azi șede directorul societății 12 apostoli.

Ai noștri se retraseră la pădure din calea lor. Unii au mers către Junc, chiar până la Strimba în preștere; iar unii la Visca pela cunoscute; dar cei mai mulți, înjugând boii la car și punând ce puteau pe el — cu vituțele ce aveau o luau la codru, căci acum numai ei le mai era frate.

Buratele ce le puteam duce le îngropau în pământ. Mai greu le era la mamele cu copii mici, fiindcă copiii — ca copiii — p'ângeau și dacă cumva era atre Ungurii în apropiere erau rău. Însă mult nu domniră Ungurii la noi, căci iată ce vit-ji ni-i arată următoarea întâmplare care ni-i curăți din Brad.

Mi-a povestit-o Toader Fier bătrânul.

III.

»Era plin de Unguri aici la noi. Veniseră ca la ei acasă. Unii cu familia, chiar și cu fel și fel de haine de pat, ca perini și alte cele. Noi eram duși prin pă-

Scrisorile de-atunci...

Scrisorile de-atunci, amintitoare
A tot ce fu odată între noi,
Scrisorile și cea mai mică floare
Mi le-ai trimis acum înapoi.

Le recitesc, — și una câte una
Îmi vin în minte zilele de ieri
Cu visele de-atunci și cu luna,
Cu stolul de speranțe și dureri.

Scrisorile de-atunci reînvie,
În mintea mea, trecutul depărtat...
Cum? Eu le-am scris? Ți le-am trimis chiar ție
Și tot ce spun a fost adevărat?

Pe cea dintâi, ți-am scris-o 'n dulcea, greaua
Tristețea că n'ncepeai să mă supui,
Când dorul meu, sfios ca viorea, a,
Eu nu-l încredinșasem nimănu...

Eram în cer când ți-am trimis scrisoarea
În care-ți mulțumeam că nu plecai...
Aud și acum cântând priveghitoarea
Pe o noapte verde, palidă, de Mai...

Și par'că văd cascadele senine
Ce se vărsau din lună pe pământ,
Când îți scriam că numai pentru tine
Voi încerca de-acuma să mai cânt.

1) Din volumul de poezii »Poemele Singurătății«
ce va apărea în curînd.

Colea ți-am scris ce mult mă întristară
Tomnățele adieri ce vin
Și cât de mult mi-e dor de primăvară,
De-o floare și de-o rază de senin.

Răvașul trist, răvașul de adio
Era o iarnă grea, când ți-leam scris, —
Tristețea lui de-apururi voi simți-o
Că'n el plîngeam sfârșitul nostru vis.

Scrisorile de-atunci, ce mă n'fășoară
Cu vag parfum de floare și de fân,
Scrisorile pe cari odinioară
Le-ai sărutat atât, le-ai strîns la sân,

Scrisorile trimise altădată
Le-am strîns din nou, — și'n foc le-am asvârlit...
Mă clatin. Plîng? Mi-e mintea tulburată.
Un clopot bate... Cine mi a murit?

Victor Eftimiu.

Corbi.

De Marilina Bocu.

O zi din acelea liniștite, de iarnă, când elementele naturii intrate în sfînta împărăție a păcii dau glas tăcerii.

Ninge. Pământ și zare se înghit într-o involburare deasă de fulgi albi, mari, curați, cristalini, ca stelele, ca florile, pufoși, mătăsoși și moi. În nemărginirea întinsului cotropit de atîta puzderie sburâtcare, trîmba de omăt se destînde lin

și potrivit, așternînd coperitoare curată, uriciunilor amorțite, norodului mărunț, de abia potolit.

O puternică înviorare pătrunzătoare de curățenie sănătoasă, străbate văzduhul, un năstiu ce proaspăt cu adieri ce însuflețesc și dau viață, o viață nouă.

Nici o suflare, nici o mișcare, nimic viu, doar șoșotul moale al fulguitului ce se joacă fără de stămpăr. Și cu toate acestea sub albul maculat ce învestmîntează nemărginirea, în nemișcarea aceea plină, mâna artistă a dumnezeosului măestru face să trăiască un suflet desăvârșit, neasămănat, sublim, — sufletul naturii, care nu moare niciodată.

Liniștea firei înmărmurite sub gheața înfățișării ei mute, — stăpînirea superbă, plină de pilde, a neînfrîinatei puteri, ce oprește supra abundența farmecelor văzute, ca să închiză în adînc desăvârșirea. Cu cât mai nepătruns tace, cu atât mai mare trăiește.

Au măruit crânguri și izvoare, nemiscate stau crengile înfoiate de nea și nici-o ramură nu mai tremură sub piciorușele de păsărele ce s'au făcut nevăzute.

Pustiul alb și trist. Dar în calmul înserării un cronecînt jalnic plînge departe în zare și-n volbura ninsoarei, două pete negre se abat învîrtindu-se amestecate în valvîrtejul amețitor.

Doi corbi pribegi. Plutesc tăcut, apoi se întorc și însulițat, cu gaturile întinse, cu aripile larg desfăcute coboară, străbătînd cercoetător văzduhul.

În marginea crîngului, pe vârful unui plop, se oprese. Plopul tremură înfiorat. Și stau tăcuți și ascultă ninsoarea. Stăpînii singurătății.

duri dinaintea lor. Abia din când în când ne mai rezeamă cătră casă ca să vedem de mai avem ceva ori nu.

Eu cum mă cumpenii, cum nu, pusei mâna pe o piua (mojeriu) de pisat aurul și apoi mersei încă cu vreo câțiva ortaci și spărgând magazinul luară praf de pușcă, nefiind magazinul păzit bine.

Ducem piua colo la drumul cel vechiu și o punem în „Dâmbul Bordin“. Și fiind piua mai de un metru de lungă, o umplem până la jumătate cu prav de pușcă, iar dela jumătate o fătuim (îndesăm) cu pământ și sdrențe, lăsând numai un ochiu în loc de jindăr (fihl). Pusei apoi o tască aprin-ă ca să putem noi fugi departe de acolo. Era așa dupăce întunecă bine...

Când se slobozi, tună mai proclat ca tunul, încât se cutremură văzduhul și dealurile numai clocoteau.

Ungurii speriați săriră din somn și, gândind că vine lăncul cu Moșii, o luară atunci noaptea în grabă mare pe drum în jos. Nun ai sunau trimbițele și băteau dobele și s'auzeau strigăte: „Jön lăncu, Hora! Hora!“

Dimineața nu era pui de Ungur în Brad, ci numai haine prăpădite, pierdute de ei. Mai cu seamă drumul era plin de pene din perini. Aruncaseră penele pe câmp din perini părăndu-li-se prea grele.

Noi râdeam să ne prăpădim de spaima lor...

La vreo câteva zile trimiseră spioni să vadă ce se și cum e? Văd că nu-i nimic și atunci vin Brădenii cu pușini honvezi, iar ceialalți se cam mai duseră sașiroși, pe Criș în jos.

Aciștia, mirându-se că ce a putut fi și întrebând și de unul și de altul, în sfârșit aflară pricina... Acum hai să mă prindă; dar eu nu eram așa prost să mă dau în mâinile lor. Ci dacă nu m'au putut prinde pe mine — au prins pe tata.

Il prinseră și-l băgară în arest, în o pivniță la Brădești. Aci erau mai mulți oameni prinși și închiși ca să fie spânzurați.

Tata avea la el doi huseși (bani de 20 crețari) de argint în curea și, văzându-se aproape de moarte, zise cătră cătana care îl străjuia, să-i aducă pe ei puțin vin să beie. Honvezul nu știa românește, deci chemă pe un om de acolo care-i tălmăci ce zise el.

„Bun, bun“, zise el, și îngădui numai decăt, ba chiar el umblă în rând și aduse un ciubar plin de vin bun ce mirosa a tină. (Adecă te culcai în tină dacă beai mult).

Aduseră o olcuță în loc de păhar și umplând cătana una — beu. Dupăce beu începu a ride și dede la tate, care beu și el. După accia cătana iară beu o ulcică și dede la alt arestant; apoi iară beu o ulcică și dede la altul și tot așa una el, una un arestant, până dela o vreme căzu pușca într-o latură și cătana grămadă într'altă parte...

Atunci arestanții se înțelesă să o ieie la fugă, dar pe căi deosebite ca și de o prinde pe careva să nu-i poată prinde pe toți. Apoi o șterseră care încotro. Într'adevar se și luară vreo câțiva husari după ei, dar nu putură prinde pe nime. După tata încă s'au luat doi husari, dar el, auzindu-i de departe, s'a acurs în valea Luncii, după o vâlgăie de saică și nevăzându-l au trecut p'aci încolo. (Va urma).

Ei, obidiții. Și ochii lor cu priviri furioase, caută o clipă a mândrie, rotindu-se ocolit deasupra orîngului, peste ape, pe tot întinsul șesului aceluia nemărginit, unde nu se clintea nimic, afară de capetele lor suverane.

Unde erau cântăreții? Flecarii ingrati, ridicați în slăvi?

Sfidând, cu ochii lor de tăciuni aprinși, ei caută departe în negura albă a fulgilor străvezii, cari se cern, se cern fără încetare...

Ciocurile de fildeș lovesc nerăbdătoare în crăcile uscate, rămurelele se pleacă și zăpada se scutură în puf mărunț.

Încotro?...?

Pribeții își pleacă umili capetele împovărate de omăt și scuturând ostent din aripi pornesc pe calea cea fără de odihnă a rătăcirii. Cu gâturile și aripile întinse străbătând cercetător zarea. Unde?...?

Sărmani împărați ai pustiuului, îndurerăți îndrăgostiți ai singurătății.

Depart, departe, în zarea întunecată, ei pier în luptă cu potopul ninsoarei, agitându-și aripile, ca faldurile îndoliate a unor valuri purtate de vânt.

În liniștea plină de taine a naturii, măreția

Domnul Melente.

De T. Murășan.

... În seara aceea s'a fost slobozit o fulguire deasă, mărunță, și un vânt tăios s'a fost pornit să-și facă mendrele grămadind zăpada prin hotoape nebănuite.

Domnul Melente, dupăce isprăvi cu cetitul. își potrive ochelarii pe gazeta frumos împăturată, se frecă de două ori la ochi cu degetele-i uscate. ș'apoi sună după baba Agafta...

Pași bolnavi, somnoroși porniră să deștepte liniștea târzie, prin coridorul învechit... și baba Agafta își arătă capul buhos stând în pragul ușii cu mâinile atârinate dealungul trupului...

— Ce poștește Domnu'...?

— Să-mi mai aduci un braț de vreascuri. Agafto, ș'apoi să dai drumul lui Burcuș și Bălan... ai înțeles?!

— Înțeles! și bătrâna porni cumpănindu-se, trăindu-și cismele grele.

Bătrâna Agafta aduse un braț de despicăturii vîrî pe nimerite câteva peste jarul rumân... restu, așezându-l frumos în lădița de spețează... ș'apoi se strecură pe neobservate ducându-și pașii somnoroși tot mai departe, tot mai înceti, pânăce în cele din urmă nu se mai auziră... și liniștea de mai înainte căzu grea, ca de plumb... Numai vântul mai scutura din când în când geamurile ferestrelor înalte, arcuite.

... Stăpânul rămase pe o clipă pironit locului, privind în urma Agaftei, iar în cea de a doua porni să-și soarbă ceaiul aburitor... Nu i-se păru desul de... de... Desfundă sticla de rom, turnă o linguriță și două bucățele de zahăr și mestecând domol, gânditor beu lacom... își șterse mustața umezită și pleoștită cu cornul șervețelului și răsămându-și bărbia cu degetele-i lungi uscate rămase cu privirile întinse în tavan.

... »Cum se petrecură toate...!« — ascultând pîlpăirile limbilor de flacări, ce din căminul vesel își jucau forma pe pereții colorați, străbătu parcă în toate ungherele ființii lui, de arsura liniștii uriașe, rănită rar de vreo-un lătrat răzleț, lung și privind întunecul ce-i străjuia, cu ochii lui isterici, la geamurile mari, luminoase, — se simți de-odată vîndut crâmpelilor de amintiri duioase... »Cum se duseră toate...«

... Dinica... sāraca... și Luluia fata tatii... cum s'au dus...! Se vedea îndărăt cu câțiva ani numai... plimbându-se mîndru, cu mâinile viile în busunarele pantalonilor, printre coșurile cele multe... Împrăștiind porunci slujbașilor cătră frunză și iarbă... Se vedea alergând în caleașca-i ușoară, lucie, cu Dinica nevasta lui și Luluia, fata tatii, pe ulicioara gronțuroasă, pe sub plopul svelți, cu

tăcerii e înfiorată de plînsul lor monoton, ce se pierde prelung într'un tipăt de jale.

Sărmani pribești! Acolo, departe, sub înalte turle de biserică și coperișuri de palate, pe străzi pustii, în gor și întunec, solia tristeții voastre, va înflora tăcut și jalnic aceleași suflete fără de noroc...

Sunt lăutarii. Iată-i, rătăcind din uliță în uliță, rebogiți și negri, uscați, flămânzi și veșnic triști.

Încotro?...?

Stăpânii serilor de iarnă, iei, colo, împărătesc pe o clipă cu plînsul plin de melodii ale sufletelor lor, cu vraja armoniei.

Pe urmă?...?

Afară... În bezna rece, vraja s'a stins, viitorul le îngheață ochii și sufletele, le degor mâinile strîngînd arcușul și tremurînd, ochii de tăciune aprina, străbat plini și îngroziți de grijă... unde?

Sub turle aurite se sbat aripi negre și în volbură ninsoarei ce prinde a se rări, corbii pornesc plutind în slăvi, plîngînd a jale.

Pe străzi întortocheate, agribulind, flămânzi și întristați, lăutarii tresar înspăimîntați, uitându-se împrejur.

Krr... Krrr... uite corbii.

coroana scaldată în lumina soarelui... Abia sosia dintr-o parte... și alte părți îi îmbiau prilejul de a se avînta în caleașca-i ușoară, lustruită... alături de Dinica și Luluia...

Astăzi, abia de-și aduce aminte de când n'a mai eșit printre oameni... Nu... Singur, părăsit, osândit aici, sub coperișul asta îmbătrănit, ieuit în mijocul ogrăzii mari, mari și cu coșare multe, — i-i toarce firul vieții, cât o mai fi... rar numai schimbând vreo vorbă cu baba Agafta: — singura care-i mai amintește de farmecul zilelor de odinioară...

... Un duruit urfios de mașinăii ruginite îl făcu să tresară — și orologiul de pe perețele din față bătu măsurat ora douăsprezece.

Prea mult am întârziat, da, hotărît preamult!

... Se ridică drept în bătaia lumii de lampă, așezându-și pe un scrin de alături lulea de chilimbar, cu țevă-i lungă noduroasă, tivită cu verigi de alamă... și porni să se desbrace în liniște. Avea o statură înaltă, s'abănoagă, grumazul lung, uscat, cu mărul lui Adam covrigat de-abinelea... barbă sură, încă cită, mustață pleoștită... toate tradau pe fostul voinic, om strășnic...

Se apropie de ușă, învîrti cheia de două ori în broasca umezită, trase fiitilul lămpii și încet apoi, pe dibuite, deșteptînd sunetul subțire a unor bani căzuți dintr'un busunar, — se lăsă înclăstat de brațele liniștii atotstăpînitoare...

Numai vîntul mai scutura rar geamurile ferestrelor înalte, arcuite, isbind unde de zăpadă în obloanele de scîndură învechită...

Cronică artistică.

Eroismul lui Beethoven.

D. Louis Barthou, fost ministru al Franței, este un fanatic admirator al lui Beethoven. Studiile pe cari le-a scris omul de stat asupra celui mai mare compozitor al omenirii, sunt din cele mai autorizate. D. Barthou este și un conferențiar strălucit; de câteva ori pe an parizienii au pribul să-l audă vorbind despre autorul atîtor nemuritoare simfonii. Conferințele d-lui Louis Barthou sunt de obicei pînute într'un cerc restrîns de scriitori și artiști. Și dela una din conferințele acestea mă întorc cu „zi“, în preajmă de Crăciun, cu mintea plină de admirație și cu inima grea de duiosie. D. Barthou ne-a vorbit de suferințele marelui Beethoven, de stoicismul cu care a îndurat atîtea lovituri ale soartei, de neînfătuș, de adorabilul cult al Virtutei pe care l'a practicat el fără nici o eclipsă, de când a venit pe lume, și pînăce a răposat.

Un scriitor francez, d. Romain Rolland a publicat acum câțiva ani o biografie a lui Beethoven. Mărturisesc că nu sunt ușor la plîns; dar citirea acestei cărți mi-a stors lacrimi. La rîsul de admirație față de eroismul moral al genialului compozitor. Și cu cît and sau citesc mai mult despre Beethoven, cu cît mă gândesc mai mult la el, cu atît se întărește în mine credința că după divinități Christ, cel mai desăvîșit erou al Virutei a fost el.

Priveam mai dinăzî pentru a nu știu cîta oară, o mască a lui Beethoven, expusă la vitrina unui negustor de măști de ipocrită din Carterul Latin. Adunam în tăcere înfruntarea acea boltită, umrui osoși și obrazul lui, pleoapele strînse de-aș-pra ochilor, bozele apăsale, barba viduată. Cătră asemănare cu masca lui Napoleon! Cu toată imensa deosebire a acestor doi contemporani, ei au avut puncte comune. Geniul lor, îndrăpat în două direcțiuni așa de opuse, a fost tot atît de vast. Beethoven, el, simțea aceasta, când a exclamat: »Dacă aș cunoște strategia cum cunosc muzica, vă jur că l'as învinge pe Napoleon!« Dar în vreme ce Căsarul călca din glorie în glorie, cu cismele-i însănăgerate de pe câmpurile de luptă, compozitorul crea trist și îndurerat imnurile lui neperitabile, izbit de natură, lovit de oameni, fără altă plăcă decăt aceia pe care i-o da Artă, cănta fără încetare cu o majestate quasi-divină, freamătul corinților, mormurul câmpurilor, hăuțitul unet lui, toată rîmnoarea vastă a lumii neslăvite, pe care o împletea cu accentele cele mai sublime ale sufletului omenesc.

Și omul acesta care a îndurat cel mai dureros păcat omenesc: ingratitudea, și pe care soarta l-a lovit în ce avea el mai scump: auzul, n'a amestecat în compozițiile lui nici o notă de răsvărire rautăcioasă, n'a avut în toată viața lui un gust de nerăbdare. Oa-

„Cine vrea să cumpere încălțăminte“

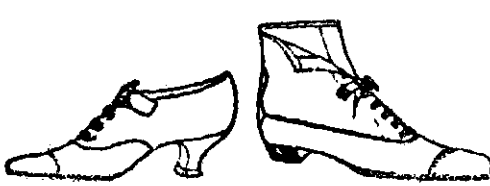
fabriate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere la

IOAN VUIA

Sătmar — Szatmár,

- - Deák-tér - -

In casa lui Keresztes András

care ține în magazinul său de ghețe bogat asortat numai ghețe și cîbotote pregătite în țară din piele înă veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricare imitare nu are și marfele sale în privința execuției dragălașe sunt neîntrecute.

La dorință să pregătesc tot felul de ghețe și cîbotote după măsură.

menii a căror imbecilitate și reavoință i-au ațut atâtea neajunsuri, el i-a considerat întodeauna ca pe niște frați iubți, în sensul cel mai creștinesc al cuvântului. Pe toți dorea să-i vadă fericiți și radioși. Inima lui vibra la orice suferință. Măna lui era ori când gata de ajutor. Când cele dintâi sonate ale lui au găsit un editor, cel dintâi gând al lui, Beethoven l'a exprimat în aceste câteva rânduri adresate unui amic: «Ce fericiți sunt, Hermann, că am găsit un editor. De acum, ori de câte ori tu sau vreun alt prieten ai avea nevoie de bani, ajunge să-mi scrieți un cuvânt. Și atunci, numai decât, mă așez la clavier, compun o sonată și o trimit editorului meu, care mi-o va plăti. Văzi dar, cât de bine va fi! Și întodeauna, cel dintâi elan al sufletului a fost pentru ceilalți. Cine cunoaște statornicia cu care a subit Beethoven ven în viața lui? Marele său suflet era plin de amor. Cu câtă delicatețe și profunzime a adorat-o el pe aleasa. Dar ea, finice superficială, a găsit un altul mai cu dare de mână decât bețul mare om căruia se făgăduise dintru început. L'a lăsat dar pe Beethoven și s'a măritat cu celalalt. Va puteți închipui durerea subimului pășit... Dar ea a fost fără amărăciune; și mai târziu, când afacerile soțului aceleia pe care o iubise, au mers rău, Beethoven și-a tăiat adânc în carne ca să-i ajute. Toate sa-rificiile le-a făcut pentru a putea da bani, aceleia care se purtase așa de urt cu dânsul, dar pe care inima lui nu o știa ori. Și în compozițiile lui, nici un accent amar la adresa semenilor săi: numai majestate, iubire și milă. Ca să aveți idee de cum iubea el, ascultați accentele mărețe și așa de acide pătimăse din romanța lui în sol; ea este declarația de dragoste al lui Beethoven. S'ar zice un Ju Iier înamorat!..

«Fi bun și milostiv, iubește-i pe semenii tăi, și ori cât ț-ar face rău, să nu i lovești. Când știe-te că omenirea este așa de slabă și de suferindă! Dacă nu ne amubi unii pe alții, cum am rezista noi durerilor inerente destinelor omenești?». Cam astfel se adresa el nepotului său, un nemernic care i-a creat multe zile negre, un ingrat care-l chinuia și îl batjocora, care a exploatat până la mișele indulgență biândă a genialului său unchiu. După ce a surzit, Beethoven a început să fugă de oameni și să caute singurătatea. Lumina l'a taxat atunci de ursuz, de sălbate, de mizantrop înăcrit. Marele om știa aceasta și suferea grozav. Și iată cum își începe el, așa zisul său testament: «Iubitul meu preten și voi, scumpi oameni, câți m'ați cunoscut pe când trăiam, să nu gândiți rău de mine. Am suferit așa de mult văzând cum mă considerați drept un caracter ursuz și mizantrop. Dar eu vă ocoleam fiindcă eram surd. Și nu voiam să vă impun povara societății mele de infirm... Eu v'am iubit întotdeauna... oh! cât v'am iubit. Vă cer iertare de toate greșelile mele, oameni scumpi câți m'ați cunoscut...» Ce pagini, ce rinduri mai nobile, mai duioase ați citit până acum?

Gelozia, invidia cari s'au strecurat până în sufletele cele mai mari, Beethoven nu le-a cunoscut niciodată. Paul Bourget scrie undeva: «Când suntem geloși pe cineva, să fim siguri că acela pe care-l pizmăm ne este superior sau cel puțin egal. Artistul simte aceasta din instinct — și niciodată nu-l gelozim pe cineva inferior nouă». Beethoven a arătat tuturor confrăților săi, dela cei iluștri până la cei minusculi, iubirea cea mai curată. Pe când marele om se lupta cu mizeria, Cherubini se încălca de glorie și de bani la Paris. Beethoven i-a adresat următoarele rinduri naive și mișătoare: «Urmăresc cu o mare fericire glorioasa d-tale carieră. Mă bucur de succesele d-tale. Noi artiști suntem cu toți trați, în orice țară am trăi. Îți trimit cele mai respectuoase și calde salutări ale mele. Și nu-ți cer altceva decât să-mi scrii două rinduri, ca unui confrate». Scrisoarea aceasta, Cherubini a desprețuit-o dela înălțimea gloriei la care l'a ridicat imbecilitatea omenească, aceiași care l'a lăsat pe colosul muzicii în obscuritate și mizerie. Cherubini nu i-a răspuns lui Beethoven nici un cuvânt!

Și viața întreagă a acestui rege al muzicii a fost lăută din sbuciume și geniu, din mizerie, suferință și eroism. Toată lumea a fost îngrată față de el, chiar și cei mai mari. Indiferența lui Goethe și condamna-bilul lui egoism relativ la Beethoven sunt prea cunoscute ca să le pomenesc aici. Dar nu știu nimic mai luminos, mai eroic și mai însușitor de virtuți ca existența nemuritorului compozitor. Atâtea suferință îndurată cu atâtea stoicism, atâtea geniu împreună cu atâtea modestie și virtute, nu mai întâlnești...

— Revista «Les Arts» publică în numărul ei trecut un studiu foarte interesant asupra talentului de pictor pe care-l avea Goethe. Într'adevăr, pictura l'a pasionat întodeauna pe autorul lui Faust, și în tinerețe sa, marele poet german se întreba serios ce carieră să urmeze: literatură sau pictură? Din fericire Goethe a ales-o pe cea dintâi. Numai revista își ilustrează studiul cu mai multe reproduceri după schițe și tablourile zugrăvite de Goethe în de-ur-ul căătorilor lui prin Elveția și Italia. Ee denotă un talent real, dar puțin originalitate. În cele mai multe peisagii ale lui Goethe deslușește influența lui da Vinci, adă decorul abrupt, misterios și bizar care formează fondul picturii Goetondă. Dar foarte interesant la Goethe este simțul de realitate stăpânit, ca să-i zicem așa, cu care prindea el aspectul naturii și pe

care a știut să-l alieze, în operele lui lit rare, ca și în lucrările lui de pictură, cu un idealism curat, cu un suflu suav de poezie...

Ziarul parisian «Le Matin» a făcut un apel stăruitor la tot ce are Franța mai înalt în lumea politică, literară, artistică și științifică, în scopul de a crea în străvechea și nobilă clădire a palatului Boron, un muzeu al lui Rodin. Și de fapt nimic n'ar fi mai frumos ca adunarea, la un singur loc, a operei uriașe a marelui sculptor înaltă în toată Franța. Nici nu vorbim de grupurile și statuetele maestrului pe cari le-a cum-părat strănătea: ele sunt nenumerate. La apelul lui «Matin» au răspuns oameni ca Clemenceau, Briand, Anatole France, Mirbeau, Bonnat, Besnard, dna Curie etc. etc.; cu toți dorind din inimă crearea unui muzeu Rodin, întru gloria Franței și spre consacarea celui mai mare sculptor pe care l'a avut poate Europa, după Michel Angelo, colosul florentin.

Paris.

A. C.

Porumbii în serviciul poștei.

Despre primul caz când porumbii au fost aplicați la serviciul de a aduce știri ne face pomenire biblia; cazul când Noe trimite un porumb ca să vadă sfârșitul s'a potop de apă. Porumbelul se întoarce și aduce o ramură verde în plisc. Pe timpul Bibliei, așa dară, au cunoscut oamenii capacitatea porumbului de a duce informațiuni și au profitat de ea.

La serviciul de a purta știri prima dată au folosit porumbeii regulat Chinezii și Egiptenii. Grecii, deja în secolul al V-lea înainte de Christos, cu porumbei au raportat rezultatele luptelor olimpice orașelor participante; Romanii însă au aplicat porumbii în serviciul armatei. Împăratul Dioclețian a înființat o poștă regulată de porumbi, a căror rețea s'a extins peste întreaga Italia. În jumătatea a doua a veacului al XII-lea mai mulți suverani din orient au organizat poștă de porumbi. Cu deosebire Nureddin, un calif al Bagdadului, a organizat un asemenea serviciu de știri excelent.

Cu prilejul războaielor cruciate, reîntorsii cavaleri au adus cu dânsii porumbii de poștă și i-au împământit în prășările de porumbi din Germania și Franța. În războaiele lui Napoleon, poșta de porumbi a fost foarte mult folosită în serviciul de știri, și familia Rothschild prin acest mijloc și-a agonisit mare avere. În veacul trecut mai multe bănci din Paris și Bruxelles, cu ajutorul poștei de porumbi au stat în continuă legătură reciprocă și așa s'au informat despre stirile bursei.

Cel mai mare rol l'a avut poșta de porumbi în războiul franco-german din 1870—71, când Germanii au împresurat Parisul. În timpul acesta 534 porumbi s'au trimis împrejur și cam o sută s'au întors în orașul atacat; a fost un porumb, care de zece ori a făcut un astfel de drum.

Indemnate de aceste experiențe, guvernele mai multor state europene sprijinesc în toate modurile prăsirea porumbeilor de poștă. Germania și-a organizat serviciu regulat de poștă cu porumbi pentru cazuri de război; în fiecare fortăreață încontinuu țin 200—250 porumbi. Pe an de mai multe ori țin exerciții militarești cu ei.

Scrisorile pe cari le duc porumbii, după fotografiare, într'atâtea sunt micșorate, încât o scrisoare abia e mai mare decât un centimetru pătrat. Scrisorile de obicei se întepenesc într-o pană dela coadă.

Tot așa au organizat serviciu de porumbi de poștă pentru armată — Belgia, Danemarca, Italia și Franța. În Franța sunt 80 societăți, cari prăsesc porumbi de poștă și aceste sunt obligate ca în caz de război să pună porumbii lor la dispoziția statului.

În Roubaix (Franța) s'au făcut încercări ca la transportarea scrisorilor, în loc de porumbi să se întrebuințeze rândunici. Încercarea asta a și reușit foarte bine, căci s'a adeverit că rândunica într'un ceas și jumătate parcurge un drum de 242 klm., sau pe minut 2 klm.; pe când porumbeii, în cel mai bun cas, parcurg pe minut numai un klm., sau unul și jumătate.

În Austria și Ungaria prima stațiune postală de porumbi pentru armată s'a întemeiat la 1875 în Komárom. De atunci s'au mai întemeiat în Cracovia, Viena, Olmütz, Semmering, Franzenfest, Alba-Iulia, Serajevo și în Mostar. Înainte cu câțiva ani, s'au făcut experiențe cu porumbi de poștă în Kis-Bér, înaintea regelui. Experimentele acestea au reușit pe deplin.

În Rusia armata încă folosește porumbii de poștă, cari nu odată le-au adus bune servicii pe câmpul de bătăie al Mandșuriei.

Porumbii buni pentru serviciul poștei sunt cei din așa numitul soiul nobil porumbi-bălauri. Porumbul acesta are statură dreaptă, e frumos, gâtul lung, are

pieptul lat și putere musculară. La cei mai mulți aripile le sunt vânt-închise sau sure. Cu acești porumbi trebuie să se facă adese deprinderi de sbor ca să li-se desvoalte simțul de orientare. Cu toate acestea, porumbii sunt instruiți să zboare numai într-o direcție ca acolo necondiționat să fie în activitate.

Porumbii în genere pot face un drum de 100 klm. pe oră, dar peste tot nu fac mai mult ca 50—55 klm. Sboară la înălțime regulată de 250—300 metri, dar în timp nefavorabil se lasă mai jos la 100—150 metri. Capacitatea lor de a se orienta poate fi sigură numai până la distanță de opt sute klm. Totuși au fost deja cazuri, că porumbii și dela 1600 klm. s'au întors la cuibul lor. În 1886 s'au adus din Boston la Londra nouă porumbi și acolo li-s'a dat libertatea. Trei dintre ei și-au regăsit drumul la Boston.

Partea cea mai mare dintre porumbii de poștă sunt prinși de păsările răpitoare. De împușcat nu pot fi împușcați ușor, pentrucă sboară foarte sus și repede. Uneori ajung vârsta de 6, 7 eventual și 10 ani. La vârsta de 5 ani însă nu-i mai putem folosi.

Porumbii sunt duși la locul destinației lor regulat în coșuri, cu trenul accelerat. Acolo primadată îi adapă dar nu-i nutresc. Pe urmă li-se dă drumul. Dacă sunt întrebuințați pentru scopuri militare, înainte de izbucnirea războiului sunt scoși din fortărețe și trimiși să ducă știri în cetatea împresurată. Telegramele și scrisorile, cum am amintit, se fotografiază și se reduc la proporții mici, pe foi de colodiu. Apoi se întepenesc pe o pană a cozii. Fiindcă penele adesea cad, comunicatul acela de obicei se trimite cu cinci porumbi odată.

Toate aceste ne dovedesc, că până în zilele noastre, în epoca electricității, erau trebuincioase asemenea unelte la serviciul de a transporta știri, unelte pe cari poate numai invențiunea telefonului fără sîrmă le va scoate total din uz.

Trad. de I. S. Gaspar.

O seară de Crăciun.

Pipăind cu'n vreasce de salcă
Trage moșul jar pe vatră...
Fire sfinte de tămâie
Ard pe lespede de piatră...

Doarme focul... și cărbunii
Mor sub spuza de cenușă;
Toarce lung motanu 'n dosul
Laviții de după ușă...

E tăcere mută 'n casă...
Prinde mama vorbă rară:
„Bată-i binele să-i bată
Nu mai vin și-i noapte-afară...”

... Dar, cum dă să 'nghită moșul
Înc'odată din garafă, —
Iată-ne, trei inși în tindă
Cu căciulele pe ceață...

Sânul brațelor deschise
Sare mama... sar cu toții,
Cu luleaua 'n colțul gurii
Moșu-și mângâie nepoții...

Alergând de după vatră,
Trei copile despletite
Sufl'aprins să se 'ncălzească
Degetulele-amorțite...

Pe când banii și colacii
Zurue domol pe ladă;
Soriorara cea mai mică
Bate-o traistă de săpadă...

... Numai tata doar' de-oparte:
„Și să știi tu cât ne doare...”
— Cu condeiul pus la masă
Leagă slova 'ntr'o scrisoare...

...Toți tăcem ș'acuma tata
Glăsuiește rar din carte:
„Și să știi tu cât ne doare
Când te știm așa departe...”

Oi, cum stăm așa, de-odată
Înima din loc ne sare...
Sună dulce la fereastră:
„Bună seara, gazdă mare...”

T. Murăgan.

NEUMANN M.**CROITOR PENTRU DOMNI.****Furnisorul curții ces regale și camerale.****Costume: Frack, Smoking, Rendigol și Sagnet gata sau croite după măsură, fără obiecțiune, admirabil lucrate.****Magazin de haine
pentru bărbați, copii și fetițe****ARAD**Dacă voiești să-ți cumperi **ghete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne,**
cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui**Mannhardt Jenő** mai înainte **Leitner Lázár, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13**
Cine ne părătește pe noi și noi îl părătim!**DAJKOVITS E.****Atelier de fotografii artistice,
— de primul rang. —****ORADEA-MARE, Palatul Sas.**Fotografii și portrete, reproducții după fo-
tografii vechi și noul în mărime naturală
expuneri de obiective speciale pentru interiorul
acatice și lucrări în aquarel și olei artistic executate
Atelierul se află exclusiv numai în **Palatul Sas****FABRICA DE SPALAT CU ABURI****„KRISTALY”****Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.****Văpsire de haine. Curățare chimică.****Spălare cu aburi.****La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.****Albert Dobó,****giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-tér 15.**

(Telefon 842). Fost prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de clasornice și giuvaricale**— al lui ➤ Husznik János ➤ îl continui eu. —****Mare deposit de clasornice și giuvaere și articole de argint ver-
tabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc****după comandă medicală.****Felurimi.**

Cu celace trebuie să pornești în viață. Un tată înțelept simțindu-și sfârșitul aproape, chemă la el pe unul din cei doi fii ai lui, Cristof, și i zise: copilul meu mă chinuie o idee tristă, vād că ești băiat cu soir și plin de inimă și mă gândesc mereu că ce o să te faci tu, ce o să ajungi în lumea asta? Uite, copilul meu, du-te în dulapul meu și i-a de acolo cutia aceia de abanos, e plină cu pietre prețioase. Sunt ale tale toate, ia-le și nu da nimic fratelui tău.

Copilul surprins, izbucni: Vai tată, dar dacă mie îmi dai tot, ce o să se facă atunci Gheorghe?

— Cât îl privește pe el, grăi tatăl liniștit, — nu mă frământă nici o grijă fiul meu, căci stupizenia (prosta) îi va garanta toate izbândele și-i va aduce de sigur și bogăția.

Ca nuca'n părete. Un bogătaş care avea un băat foarte prost îl certă rău într-o zi, pentru că acesta nu găsea nimic de vorbit cu nimeni.

— Ce vrei să le spui? îi ripostă băiatul?

— Întreabă-i și tu de familie, sau cam așa ceva, îi spuse tatăl elctisit, găsește în sfârșit ceva care să-ți aducă materie de conversație.

Și băiatul nu întârzie de loc să pue'n practică lecția tatălui.

Primul vizitator în ziua aceia era din întâmplare un eviscop. Și el cu o grabă ațabila îl întrebă numai decât ce i mai face nevasta și copiii.

Inchisuit. Un muzicant cu mult talent de altfel, dar foarte încrezut, avu într-o zi cinstea să salute pe Ludovic al XV-lea.

Și pentru că regele dintr-o uitătură remarcase că artistul avea niște ciorapi de calitate foarte ordinară (era moda ciorapilor lungi de matase) îl întrebă dacă el era artistul despre care se vorbea atât de elocvos.

— Sire, răspunde cântărețul, nu știu aceasta, dar pot să spun atăia că am o voce cu care pot să fac orice voesc.

Dacă e adevărat asta, îi spuse Regele, apoi te sfătuiesc să faci cu ea o pereche de ciorapi, că vād că ai avea mare trebuință.

Spirite. Niște băeți de școală întâlnind o babă în urma unor mägari îi deteă bună ziua rîzând:

Bună dimineața, mama mägariilor

Bună dimineața copiii mei, răspunse liniștită baba.

Judecată dreaptă. Un tinichigiu, căzând din nenorocire de pe coperișul unei case pe care lucra, peste un om care tocmai trecea pe stradă, îl omori, strivindu-l.

Băiatul mortului intentă proces tinichigiului, acuzându-l de omucidere.

Tinichigiul se apăra astfel: Dacă am păcătuit, Domnule, vreau să ispășesc păatul. U că-te Dumneata pe coperișul de unde am căzut eu și eu am să stau în stradă. Să-ți dai apoi drumul în jos și să mă omori dacă vei putea.

Sânge rece. Socrate a avut o femeie foarte rea, îl înjura de dimineața până seara. Într-o zi, pe când nevasta lui sbiera n-ai cu puere, apcstrofă-du-ș el ieși liniștit din casă și se așeză în poartă fluerând.

Răutăcioasa femeie iritată la culme, că nu mai avea cui să se adreseze, luă un ligan cu lături și-l varsă de sus, în capul bietului bărbat.

Socrate începu să ridă ștergându-se: după tunet, totdeauna vine ploaie.

Într'altă zi, un prieten veni să-i spue filosofului că mai mulți amici de ai lui îl vorbeau de rău. Ce are a face, răspunse Socrate; lasă-i să vorbească, pot să mă și bată când nu sunt de față.

Întrebare șireată. Dominic, actor celebru la curtea lui Ludovic al XV-lea, fiind odată la masă cu regele, nu-și mai lua ochii dela o tavă frumoasă cu potărnihi. Regele observând, dătu ordin ofițerului de serviciu să dea tava lui Dominic.

— Cum, Sire și potărnihile?

Regele care ghici îndată gândul actorului, răspunse: Da, și potărni hite.

— Și asfel cu întrebarea lui pricepută dar șireată, Dominic împreună cu poărnihile primi și tava care era de aur masiv.

Ghîcitori.

Ce nu vede Dumnezeu niciodată, Regele foarte rar și țărutul adeseori?

Răspuns: Aproapele său.

Ce se face tot mai mare, pe măsură ce-i tot iei?

Groapa.

Când îl pui în picioare, merge pe cap.

Cuiul dela gheată.

Nimeni nu le are, nimeni nu le vrea, dar dacă le-ai avea nu le-ar da pentru toate lucrurile de lume.

Două capete.

Acela care îl face nu-l vrea, acela care îl cumpără nu are trebuință, și cel ce are trebuință nu îl face.

Cosciugul.

Eu fug mereu, asta e existența mea, triumfz în toate ajutat de st. torni ie și sunt singurul leac la re-tele o-le mai amare, dar ai grije, cetitorule, căutân-du-mă, mă pierzi.

Timpul.

Au apărut și se află de vânzare la „**Librăria Tribuna**”:

Din

„RĂSBOIU ȘI PACE”

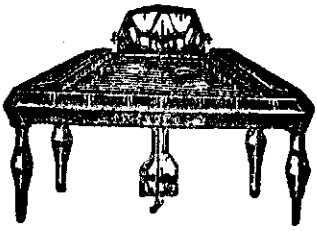
celebrul roman al contelui Leo Tolstoi a apărut volumul II.

Prețul 1 coroană 20 fil.

Prețul volumului I este 1 cor. 50 fil. Ambel volume se găsesc de vânzare la „**Librăria Tribuna**”.

Volumul III va apărea în curînd.

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplătă. Inventatorul pealului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

Colțul str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Fészl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

Un candidat de avocat

cu practică completă, află aplicare dela 1 Februarie a. c. într-o cancelarie advocațională din Arad. — A se adresa la administrația ziarului »Tribuna«.

ANUNȚ.

La moara cu valț și site mânăată cu motor gaz sugativ HP. 35 a băncii »AGRICOLA« din Hunedoara află aplicare un

mechanic

cu praxă,

în condiții favorabile. — Tot acolo se primesc 1-2 învățacei de molar. Rugările să se adreseze la:

Direcțiunea băncii »AGRICOLA« Hunedoara — Vajdahunyad.

Cine vrea să cumpere vițe americane

„RIPARIA PORTATIS“

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Cel mai frumos, mai elegant calendar pe 1912 e neapărat Calendarul

„Lumea ilustrată“

Contine 160 pag. cu bogate, variate și admirabil reușite ilustrațiuni și tipărit pe hârtie de lux. — D. pozit. general: Librăria Ig. Herz, București. România. — Prețul Cor. 150. — Se află de vânzare și la »Librăria Tribunei«. — Porto 20 fileri.

Ministerul de Finanțelor.
Direcțiunea Comptabilității Generale
a Statului și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 141780

20 Nov. 1911.

Publicațiune.

A 31-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din a. 1908, împrumutul de Lei 100.000.000 se va efectua în ziua de 19 Ianuarie (1 Febr.) 1911, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în »Monitorul Oficial« Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 692.000 în proporția următoare:

35 titluri de câte	5.000 Lei	175.000
82 » » » »	2.500 »	205.500
209 » » » »	1.000 »	209.000
206 » » » »	500 »	103.000

532 titluri în valoare nominală de Lei 692.000

Publicul este rugat a asista la tragere

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.
D. Vbrevici.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procantele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treierat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate.

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

De neîntrecut:

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perină.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în culori închise.

Un candidat de avocat

cu praxă

află aplicare în cancelaria mea.

Dr. Gheorghe Drimba,
adv. Kóhalom.

Pregătește: butoaie, vane

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEPOZIT:

FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE

WESZELY BÉLA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAIE,
→ LIPOVA. ←

Cel mai mare magazin de blănărie!

ILIE ȘTEFLEA

Sibiu—Nagyszombat, Grosser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de stat.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. —

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adeverid ca cel mai sigur remediu fără nici o injecție, contra pleuragiilor subite și cronice. O cutie cu instrucția aplicării (conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul remediu sigur contra slăbirei și impotenței funcționale sunt renumitele capsulele în-tăritoare ale Drului Timkó, sticla costă 10 cor. și se trimite contra ramburs dela

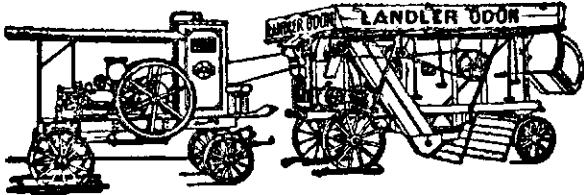
Farmacia „Magyar Király“

Budapesta, V., Marokkói-utca 2,
Piața Erzsébet.

Correspondența să se facă în limba română.

Patentată originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu o ei natural
 în urma multiplelor calități este
 cel mai bun dintre toate mo-
 toarele de acest fel
 având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Îi recomandăm pentru:

mori-, ateliere industriale
 și la totfelul de mașini agricole.

Spese la clas după fiecare HP. 1 1/2 fl.

Nu este supus supravegherii finanțelor!

Se vinde și în rate!

Garanție deplină!

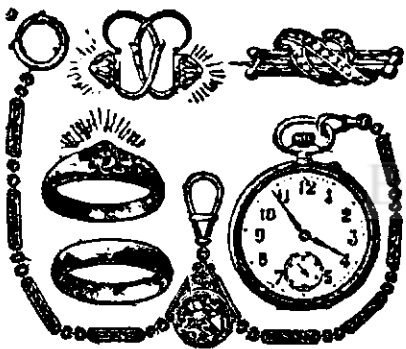
Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
 Budapest, Lovag u. 2.

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar

Marosvásá hely, Szé henyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de
 aur, argint și nickel, în ceasuri de părete.
 Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux
 în argint și articole optice. În atelierul meu
 se repară ca nouă, lucrurile vechi, anume
 giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanția
Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Telefon 982.

Balog Sándor,

carnățarie și depozit de șuncă
 de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
 fără os, care e cea mai
 preferabilă comercianților,
 — putându-se tăia
 excelent.

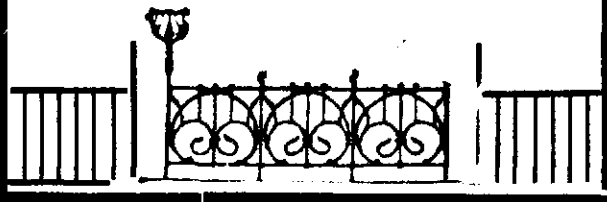
Recomandă diferite soiuri de cână-
 țării cu prețuri ieftine — Catalog
 trimite gratuit.

ILIE BURA,

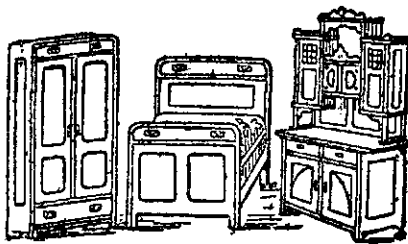
lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ,
 Strada Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește orice lucrări de bransa aceasta
 precum: strângerea cu fer a zidurilor, pe-
 gătirea de porți și garduri de fier, bal-
 coane, trept, îngrădiri de moștenire, cămine
 și cuptoare etc. executate artistic și prompt.
 Primește totodată spre efectuare totfelul de
 reparaturi atâta timp cât în bransa aceasta
 pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual

BAUMANN ARNOLD SUCCESORUL
LÁHNI KÁROLY,
 fabricant de mobilă.
 Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul
 său din cel mai bun material, pentru
 dormitoare, sufragerii, locuințe garson și
 — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

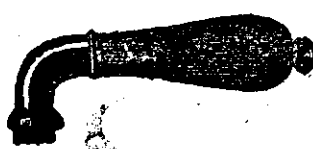

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și
 mineraluri.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum pa-
 turi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere,
 pompe primește apoi pregătirea ori cărei

părți de mașini
 industriale, tur-
 nărie după mo-
 del, cel mai simplu
 până la lucrările
 cele mai com-
 plicate.
 Cumpărături
 vechi — rabat.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu oei brut, dela 4-100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator cen-
 tral și mecanism de așezat cu mâna. —
 În urma arderei regulate a oleiului, motoa-
 rele nu produc nici un miros nepăcut. —

Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 11.2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.

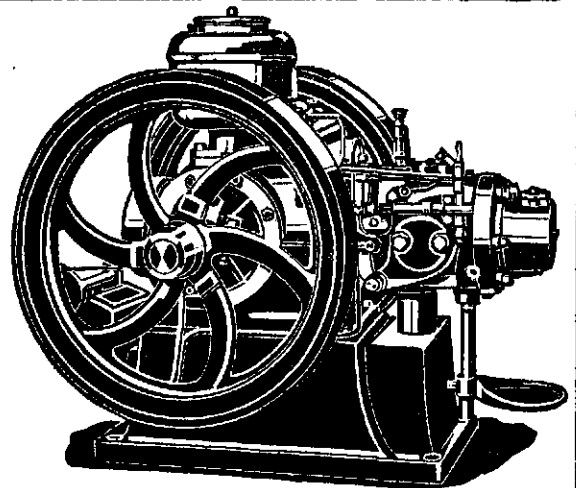
Budapest, VI., Lázár-utca 18.

(Îndărătul Operei)

Condițiuni favorabile.

Prețuri ieftine.

Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzină și gaz.

Numărul telefonului 23.

Ujj János,

stabiliment industrial de ciment,
 în Kisjenő-Erdőh-gy și Nagyserind.
 (Aradmegye)

Execută țevi de beton, plăci de pavaj
 plăci de marmură artificială, terrazzo și
 mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi,
 țigle, in-le de fântâni cu fer, plăci sub
 sobe, vâlale de ori-ce lu gime, etc etc

Acest stabiliment lucrează și proiecte
 de cheltuieli și planuri pentru poduri
 de beton cu construcție de fer și pen-
 tru betonizarea trottoarelor.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Besztercze.

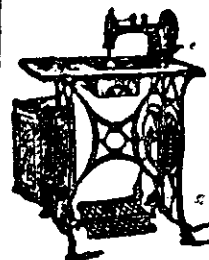
10% economie la comande

— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice
 de bucătărie vestite în
 Transilvania. — Catalog și desemnări
 să trimit la cerere.

Prima calitate.

Mașini de cusut „Singer”
 calitate bună, pentru femei
 cu 30 fl. (karikahajós) tot
 pentru femei 42 fl., cen-
 tra bobin 47 fl., cu 5 cutii
 din oricare solu 55 fl.,
 cu luntre scufu-dătoare
 (súlyesítő karikahajós) —
 cent albobin fără sunet,
 artistic lucrate, un adevă-
 rat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni,
 pe lângă garanție de 5 ani — I ferează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog
 la cerere trimis gratis și franco.

DARURI

potrivite pentru Crăciun!

Vaze japoneze

pictate cu execuție fină:

înălțime 20 cm.	— — —	1.60	Cor.
înălțime 25 cm.	— — —	2.20	Cor.
înălțime 30 cm.	— — —	3.40	Cor.
înălțime 35 cm.	— — —	6.50	Cor.

„Satzume“ veritabile, pictate în aur.

înălțime 10 cm.	— — —	2.—	Cor.
înălțime 21 cm.	— — —	5.—	Cor.
înălțime 28 cm.	— — —	9.—	Cor.
înălțime 35 cm.	— — —	16.—	Cor.

Vaze de perete, de bronz, palmier și tocuri de umbrele, în mare asortiment.

Ioan Kotányi

Arad, József-Főherceg-ut Nr. 3.

(Palatul Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár). — Telefon 809.

Comande din provincie se execută prompt, schimbarea obiectelor neconvenabile se fac cu plăcere.

Îți place să porți totdeauna haine curate?

Atunci cumpărați »Cassette miraculoasă«, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vârseli etc. »Cassette« aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumpăra numai dela fabrica chimică:

GUSTAV SOLINGER,
Brassó, Strada Cimitirului Nrul 5.

Dacă a-ți încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

spirt de gheață

care face să înceteze imediat ori-ce durere de cap, de dinți provenite din răceală, ca de exemplu: junghiuri în coaste și în spate se folosește cu rezultat bun. Iar în contra guturaiului singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fileri, o sticlă mare 1 cor. 20 fileri, 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se expediază.

Se găsește și se poate comanda dela

Szémann Agoston,
farmacist.

Hatvan, Fő-tér 126. sz.

Se expediază zilnic în toate părțile.

Nu-i ceva fabulos

nu-i cu renume, ba
nu-i nici excepțional

dar au gust bun

și sunt bine și în mare
curățenie ținute, articolele de colonie
— și b. canic —
pe cari le recomandă

pentru sărbătorile

! Crăciunului !

cu prețuri ieftine

Mezei János és Tsa

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Piața Szent László-tér.

Colțul străzii Teleky, în edificiul
băncii Nagyvárad Takarékpénztár.

Comande prin poștă se efectuează
conștiincios în cel mai scurt timp.
Telefon Nr. 247.

UZINĂ ASORTATĂ CU INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

Motoare de oțel brut **SWIDERSKI**

Motoare de München ptu benzil și gaz
și gaz condensa.

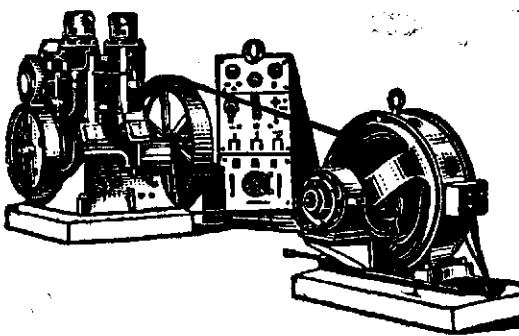
Mașini electrice M. S. W.

Pompe centrifugale și turbine.

Auspiciile inginerilor și preliminarile de apse le
pun bucuroși la dispoziție.

„ELEKTRA“

soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11/L. Telefon 84—64.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

P. T.

Abscriși! avem onoarea a face cunoscut On. din loc și jur că prăvălia noastră de fructe și fructe sudice, care există de mai mulți ani în casa noastră proprie Strada Hirschner 4, am mărit-o introducând și

mărfuri de coloniale și delicate

Alte: Pește proaspăt; cafea proaspăt prăjită și petrol; totfelul de brânză.

Pelângă acestea purtăm și mai departe negoțul pește și fructe sudice.

Halva în engros dela 5 kg. în sus cu prețul de 1 coroană 30 fileri per kg., — în toată ziua proaspătă.

S'a început deja sezonul de pește sărat!

Prin mijloace suficiente și legături cu firme de primul rang suntem în plăcuta poziție a oferi public măruri bune și cu prețul cel mai redus.

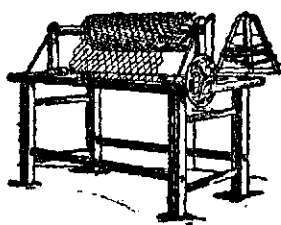
Rugăm deci pe on. public a face o încercare la să cîvinge de calitatea cea mai bună și de prețul redus al mărfurilor.

În speranță că On. public ne va da binevoitul său sprijin semnăm

Cu stimă:

Frații Gingold.
Brașov.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI, Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

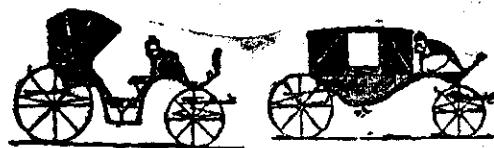
Réthy și Schreithofer

fabrică de cîrnățării și mezeluri.

Instalațiuni electrice.

Déva, (Piața principală).

Recomandă carne proaspătă de vită, porc, vițel, oaie și miel, carne de porc afumată, cîrnățării, slănină și unsoare în gros și în detail. La dorință livrează unsoare topită în vase proprii. — Cumpărătorilor vechi dă scădere la preț. Serviciu prompt! — Cereți catalog!

KIRALY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.
Aiud—Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

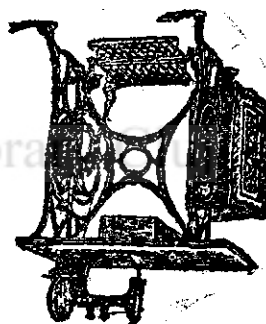
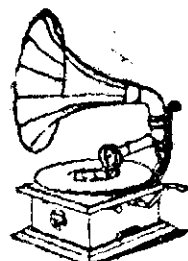
Recomandă uzina sa înlocuită cu puteri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de ferărie, șelarie și lustruire cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comenzi și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramofoane etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboască, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos. Ziarul nostru roagă pe onoratul public, că la cererea prețurilor curente sau la orice cerere sau cumpărare să se provoace ca anunțul firmei la cetit în ziarul Tribuna din Arad.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J.

Cluj—Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vînd cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

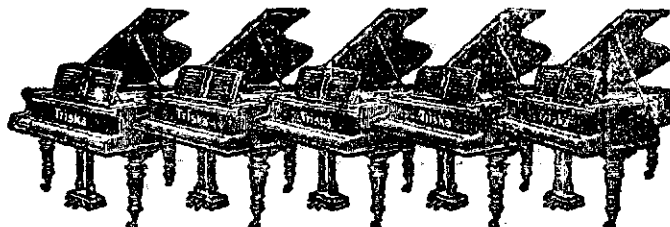
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

JOHAN GENSTHALER

giuvaergiu și clasornicar,
în Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint
și ceasornice pe
lângă garanție și
prețuri moderate. —
Să fac orice reparatură
de juvaere și ceasor-
nice de aur, repede
precis și ieftin. —
Serviciu conștiințios. —

Invenție Nouă.

Invenție Nouă

Moară de oțel

pentru întrebuințare în economie și acasă, ma-
cină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se în-
vârte cu mâna, puterea de muncă a unui băiat
de șasă ani, un kilogram pe minut pelângă
garanție și se capătă numai într-o mărime.

Prețuri 14 coroane.

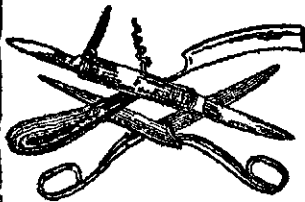
Face aparate pentru desfacerea sămânțel
de lucernă și trifoiu, de mână cu puterea ori cu
mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în ma-
șina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile
să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfacere sămânța
trifoiului și atelier de reparat mașini în
Nagyvárad, Villanytelep mellett.

Prima tocitorie cu aburi p- ntru
articole de lux și briciuri
VICTOR TURTURE
VERSEGZ, Steriagasse 16.

Bogat depozit de articole de oțel engle-
zesc și fantezesc. Mașini americane de
tuns părul și barba, sistem nou, pietri de

ascuțit englezesci,
precum și diverse
art. cole de ras și
frizat.

Serviciu prompt!
Prețuri ieftine!

Premiat la a. 1902 din partea expozi-
ției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
păpușcar,
— Nagybecskerek. —

Litereaza în țară și străinătate păpuși de
piele, păslă, mătase și catifea, pentru băr-
bați, dame și copii cu prețurile cele mai
ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis
gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARĂ.**

1910.

11 Decembrie

170 206 157
607 217
137 927 579
31 417 308
11 999 862
14 644 896
3 044 621
6 002 087
719 962
929 252
109 983 621
24 321 037
32 442 491
544 246 004

12 000 000
28 682 744
4 300 54
352 088 740
2 341 543
1 380 081
109 983 625
32 468 727
544 246 004

ACTIV

120 598 157 Rezerva metalică aur . 158 412 460
49 608 000 „trate aur . 61 958 000
Argint și diverse monete .
Portofoliu român și străin .
) Impr. pe ef. publice . 7 209 000
„ în cont curent . 7 710 202
Efectele capitalului social .
Efectele fondului de rezervă .
„ amort. imob. și mașin. de imprim. .
Imobile .
Mobilier și mașini de imprimerie .
Cheltuieli de administrație .
Depozite libere .
Conturi de valori .
Conturi curente .

PASIV

Capital .
Fond de rezervă .
Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim. .
Bilete de bancă în circulație .
Profit și Perd-re .
Dobânzi și beneficii diverse .
Depozit de retras .
Conturi diverse, sold .

Scomptul 5%

*) Dobânda 5 1/2%

1911.

3 Decembrie 10 Decembrie

220 555 632 220 370 461
407 019 420 762
188 554 349 186 169 381
14 201 07 14 919 802
11 994 842 11 994 842
17 696 577 17 696 577
4 227 62 4 227 621
6 077 503 6 078 397
789 936 789 979
986 261 993 84
114 000 840 114 903 741
21 977 05 24 813 50
47 344 949 45 969 461
640 713 6-4 640 347 7-7

12 000 000 12 000 000
30 763 06 30 763 062
4 614 728 4 614 727
448 970 20 449 921 741
2 446 952 2 446 952
2 314 39 2 426 910
114 900 840 114 903 741
33 703 48 32 270 586
640 7 3 6-4 640 347 7-7

Igaz Sándor,

mare depozit de clasornice, diferite articole și giu-
vaericele de diamant, brilliantine, aur și argint.

Arad, Andrássy-tér (Palatul Minorităților).

Își recomandă bogatul său depozit,
asortat cu diferite articole pentru

Cadouri de Crăciun.

Despărțământ separat pentru
articole de prima calitate de
argint de China

Ciasuri de părete cu sunet
de harfă și de clopot, în dife-
rite colori și formate elegante.

Prețuri de tot solid fixate.

Fondat la 1902.

Telefon Nr. 321.

Telefon p. oraș și comitat 502.

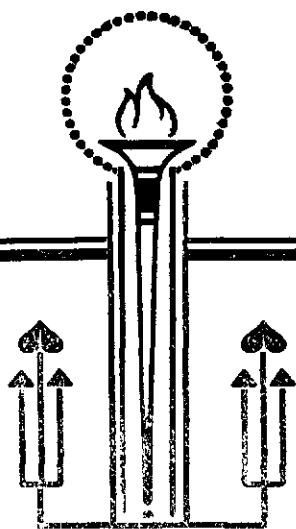
TRIBUNA

▣ INSTITUT TIPOGRAFIC ▣

▣ NICHIN ȘI CONS. ARAD ▣

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atragem atențiunea onoratului public românesc asupra Tipografiei noastre care e bogat asortată cu cele mai noi și moderne litere și mașini instalate cu motoare electrice, se recomandă pentru tipărirea de foi periodice, cărți didactice, cărți literare, tipărituri pentru bănci: registre, acții, libele de depuneri, libele de plată cum și toate celelalte blanchete necesare. Bilete de logodnă, de cununie și de vizită, anunțe funebre, cuverte, afișe, invitații, reclame; cu un cuvânt tot ce se ține de arta tipografică. — Comandele se execută prompt și conștientios. Tot aici se pot abona ziarele: »Tribuna« și »Tribuna Poporului«.

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

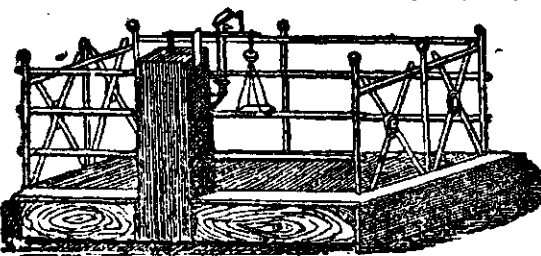
Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola u. 7.

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely,
Lánc-utca.

Szeged,
Bokor-utca 10.

Recomandăm comercianților, proprietarilor de mori, agricultorilor și măcelarilor

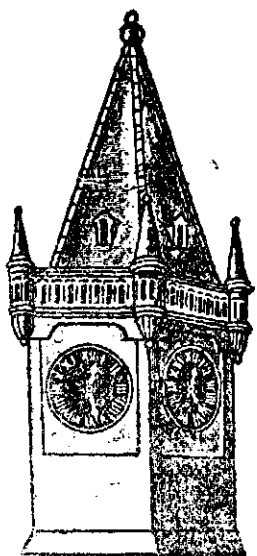
cumpenele

noastre, pregătite din cel mai bun material Cumpene, cântare de cimate din fier cu balanțe de oțel, infractibile, autentificate. — Pentru România liferăm și neautentificate Comercianților le dăm rabat — Catalog la cerere trimitem cu reîntoarcerea poștei.

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN

Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de oroloage pentru turnuri în Nagyvárad, Damjanics-u. 30. (Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsări. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Parohiilor și primăriilor se vând și în rate lunare. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minuțiozitate.

Bordy József,

cojocar-blănar,

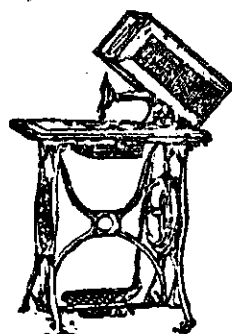
Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

Recomandă articolele de blănărie și cojocărie, dela cele mai simple până la cele mai complicate. Primește și reparatură. Imprumută bunde de călătorii și ia spre păstrare în timpul verii, paltoane de iarnă și blane, pe lângă asigurarea contra focului. — Comandele se îndeplinesc prompt, ieftin și cinstit.

Leitner Sándor

mechanic și electrotehnic Cluj—Kolozsvár, Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramfoane și mașini de scris. — Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

Quirini Sándor

mare proprietar de vii în Șiria - VILÁGOS. (Podgoria Arad).

Vinuri de masă

din anul 1911 alb mustos, hecto	50 Cor.
1911 de dessert	52 »
1910 de masă	54 »
1909 de masă	56 »
1908 de masă	60 »
1908 de dessert	64 »
1906 rizling	80 »

Vinuri albe în butelii de 7/10 litru.

anul 1885 bacator 1:80 C	anul 1906 furmint 1:20 C
1888 rizling 1:80 »	1906 rizling 1:20 »
1906 bacator 1:20 »	1906 leányka 1:30 »

Vinuri roșii.

din anul 1908, hectolitru	80 Cor.
1906,	100 »

Vinuri roșii în butelii de 7/10 litru.

din anul 1908 vin roșu 1— C, din 1906 1:80 C.

Vinuri de Muskotály în butelii de 7/10 litru.

din anul 1905 muskatottonel 1:80 Cor.

In preț se înțelege și butelia (stiela).

Băuturi spirtuoase.

Rachiu de drojdii nou, hecto	180 Cor.
» » » vechiu	200 »
» de prune nou	180 »
» » » vechiu	200 »
Cognac de 3 ani 7/10 butelie	3 »

Prețurile sunt a-se înțelege după hectolitru cu liferarea din pivniță și cu ramburs. La dorință liferez vin și rachiu și în butelii. Butoaie dau împrumut pe 6 săptămâni, care se trimite îndărapt franco la stația din Șiria.

Bumbera István,

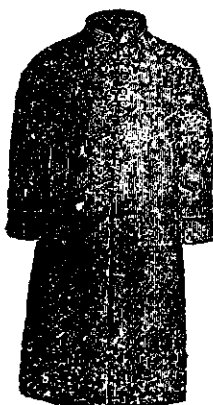
croitor civil și preoteșc, croitorul preoției greco-cat.

Oradea-mare — Nagyvárad.

Edificiul Bazarului (partea spre teatru). Telefon 869.

Sezonul de toamnă și iarnă!

Au sosit stoffe moderne, englezești, scoțiene și indigene, calitatea cea mai bună. Costumele croială modernă, și lucrate cu mult șic. Prețuri moderate. Lucru cu mare atențiune. Singurul depozit de articole preotești și bisericesti.

P. Bittenbinder

colorator de mătăsuri, curățător chimic de baine și spălător.

Timișoara — Temesvár.

Centră: Józsefváros, Fröbel-u. 37.
Filială: Gyárváros, Fő-utca 27. sz.

Curăță și colorează, chimic, orice haine de dame, domni și copii, perdele, pânzături și îmbrăcăminte de mobilă. — Apoi spală și calcă orice fel de albituri, gulere și manșete. Comandă din provincie se face prompt. Costume bărb. curăță chimic cu 3 cor. Părușește totfelul de tort în diferite culori.

Luca K. Alexievits

pregătitor de haine preoțești
NEOPLANTA — UJVIDÉK.

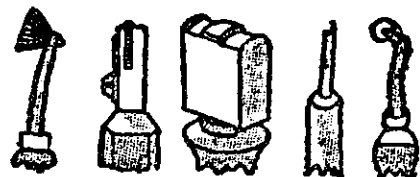

foarte frumos
catalog și preț-curant gratuit.

Recomandă atelierul său asortat cu totfelul de revizite și haine preoțești de îmbrăcat în vremea sărbătorii în biserică. Pregătește totfelul de icoane sfințe legate frumos cu aur și mătăsă, steaguri, prapore și altele. Icoana Mormântului lui Christos îl face La cerere trimite

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

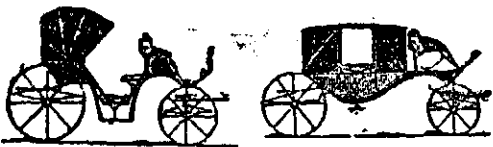

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comerșanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugo.

Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.
Atelier de trăsuri, șele și lustruire.
LUGOJ, strada Niță Popa
lângă biserica gr.-orientală română.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe, precum și lucrări de dogărie și făurarie. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

Cele mai fine și mai elegante haine
pentru bărbați și copii,
cel mai potrivit și cel mai ieftin
isvor de cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se află la

Moskovitz Zs.

Arad, edificiul teatrului
unde e asortiment bogat și
cel mai bun croi.

Trag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți, precum dnilor teologi și pedagogi asupra îmbrăcămintelor

„Șaguna”

făcut de mine, ce se poate cumpăra exclusiv numai la mine, precum și redingate și veste preoțești.

Ori-ce îmbrăcăminte cumpărată dela mine, se străformă după măsura corpului fără nici o plată.

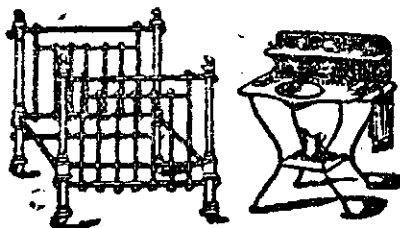
Telefon nr. pentru oraș și comitat: 534. Întrebuințarea telefonului pentru P. T. public e gratuită.

Comandă din provincie se efectuează momentan.

Telefon Nr. 847.

Garai Károly,

fabrică de mobile de fier,
ARAD,
József főherceg-ut 11. colțul str. Karolina.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple până la cele mai moderne, — expediție internațională în toate părțile lumii. Reprezentat în toate orașele mari din țară și străinătate.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homor.

SZATMÁR,

casa-l évay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru casă și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

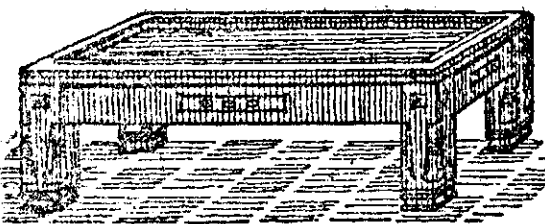
La trimiteră a 6 brice barbierilor
secoțesc taxa numai pentru 5.

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PALLÁN succesor Styászni József

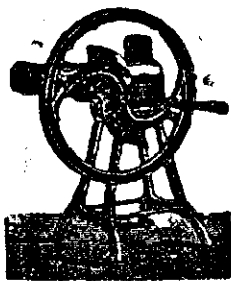
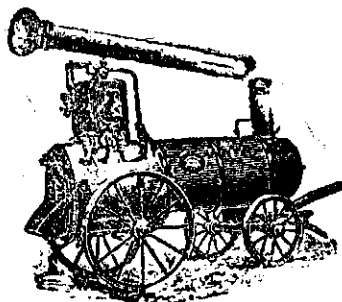
prima fabrică ardelenă de biliarde și timpărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La domniță face și tirg de schimb.

Kálnai S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier,
Murás-Osokhei — Marosvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut, locomobile, motoare absorbitoare de gazuri. — Mașini-motoare cu benzin, automobile pentru arat și îmblătit. — Primește totfelul de montări pentru mașini, stabilimente industriale, mașini cu aburi și încălzirea cu aburi, precum și executarea a totfelul de aliaje de fier și metale, montarea deplină a morilor precum și reparări în branșa aceasta.

Garanță deplină! — Serviciu prompt! — Prețuri ieftine.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general *în orice cauză* dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Roth Frigyes,

măcelar și cârnățar,

Alba-Iulia — Gyulafehérvár.

Sétáter Nr. 5. (lângă Hotel Europa)

Are de vânzare zilnic, carne proaspătă, de *vită, porc, vițel, oaie, miel, de porc afumată*, apoi totfelul de *cârnăfării, slănină și unsoare*, în mic și mare. — La cerere trimite în cane proprii *unsoare proaspăt topită*. Expediție promptă fie prin poștă fie ca marfă. Cereți prospect.

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbale.
Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurenturi, la cerere, se trimit gratis. Correspondența întrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbescă.

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

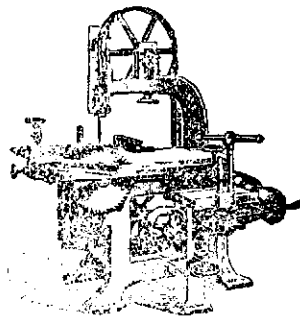
Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate: **TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.**

Specialitățile: Herestraie rapide și cu două răușuri, instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsarilor și inginerilor.

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit!

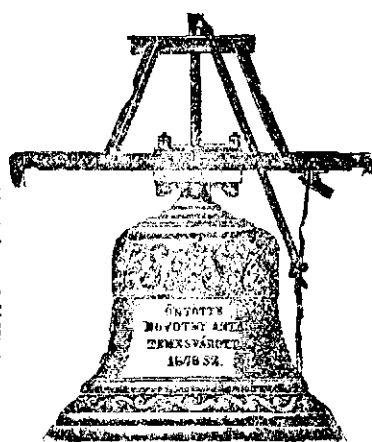

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

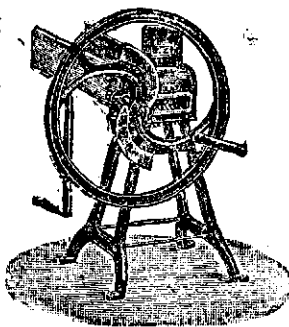
Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

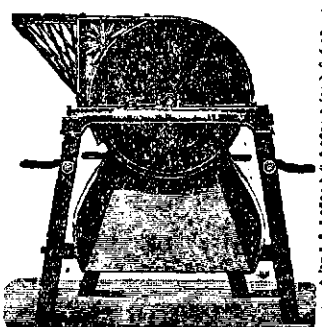
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricat, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le încape în ușură în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lătare fiind astfel scutite de greutate. Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea superioară — ca violă — cu găuri ca figura 5 și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadusarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curenți ilustre trimit gratuit.

Hegyi János,

măestru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.
Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.
(Casa proprie) Ajud — Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.

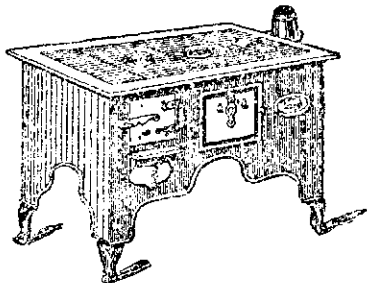

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini agricole și industriale. La aceste mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt excepționabile. Rog să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la bransa aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale — Prețuri rezonabile. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de plată și în rate.

Fabrica de prăjitoare de cafea și căminuri brevetate a lăcătarului
IFJ. FAZAKAS FERENCZ
Szeps szentgyörgy, Gróf Mikó-u. 18.

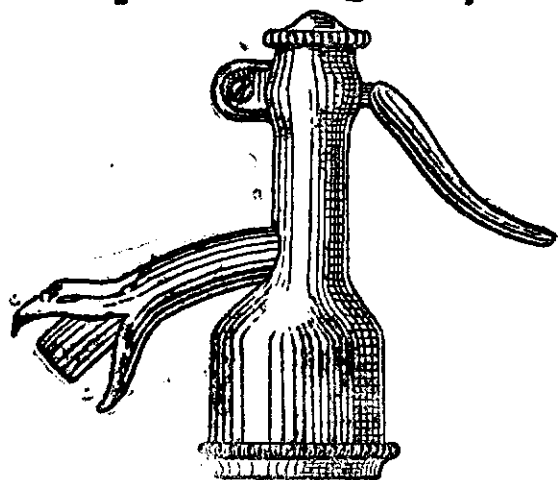
Recomandă on. public prăjitoarele de cafea brevetate și căminurile (șparhert) recunoscute de cele mai bune, dintre cari până acum s'au comandat peste 400 bucăți.

Primește și ecsecut pelângă prețuri moderate orice lucrări de strungărie în fier, repararea mașinilor și mecanismelor de fier, a casselor etc. pelângă garanție.

Trimite franco fiecăruia care se referă la ziarul acesta precurent despre prăjitoarele și căminurile sale brevetate.

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,
Strada Tompa No 14.
Dulapuri de gheață

la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conducte la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lamă și ananas, alabastru și praf de limonadă ș. a. Comandele se efectuează prompt și cu prețuri convenabile.

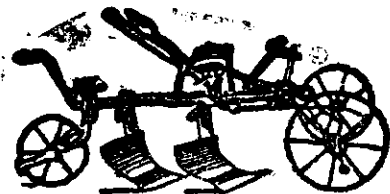
Cel mai ieftin loc de cumpărat e
Marchitania G. Florian & Comp.
Versecz. Telefon 78.

Mare asortiment:

de pluguri, osii, ferării, unelte pentru casă și bucătărie, vânzare în regie a ierbii de pușcă, arme, cartușe și toate

requisitele de vânatoare.

Serviciu prompt și prețuri ieftine. Comandă prin tren și poștă se efectuează grabnic și cu cea mai mare punctualitate.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

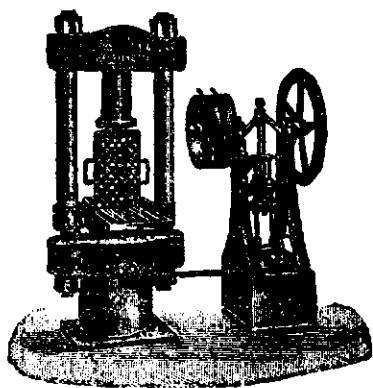
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mănate cu apă.

Plus de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Tease pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melifera floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

AFLI LA NOI

cel mai bogat asortiment de diferite articole cu prețuri ieftine. Vizitează negreșit prăvălia noastră unde vei afla frumoase lucruri pentru

DARURI DE CRĂCIUN

ARTICOLE DE GALANTERIE:

Mese pentru flori
Mese pentru fumat
Rame pentru fotografii
Ettagere de tot felul
Garnituri p. masa de scris
Garnituri pentru fumat
Machete de teracotă
Vase pentru flori
Bibelouri
Cassete în color
Articole japoneze
Bricege
Aparate de ras
Artificii
Lampe electrice de buzunar.
Cofere
Corfe

Săculețe pentru dame
Portmonaide
Necessaires
Articole de toaletă
Oglinzi de tot felul
Articole pentru turiști
Bastoane
Articole de lux.

BIJUTERII
de toată categoria,
lanțe, cercei, ace,
COLIERE
cu ametist în argint.
»ANTIK«
bijuterii moderne.

Trăsărele pentru copii.
— JUCĂRII —

Mare magazin. Prețuri ieftine.

ARTICOLE DE MODĂ:

BLUZE
ROCHII
JUPOANE
COSTUME
PARDESII
ȘORTE diferite calități
RUFEE DE DAME
JACHETE
PALTOANE
CHERETE
BONETE
JABOTS-URI
CORDOANE

EVENTAILLE
PLEDURI
RUFĂRIE DE TRICOT
CIORAPI.
PRODUSE PROPRII.

ARTICOLE DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI, — CĂMĂȘI, GULERE, CIORAPI, CRAVATE, BATISTE.

Nu-i obligament de-a cumpăra!

MARE ASORTIMENT DE GHETE.

Marca: »SALAMANDER« cea mai bună fabrică de ghete din întreaga lume, pentru domni și dame: Cor. 16-50. — Preț de unitate Cor. 20-50.

Marca: »MARA«, ghete pentru domni și dame, sistem nou Cor. 13-50.

Ghete pentru vânat și turiști.
Ghete pentru patinat și săniuș.
Ghete pentru dans.
Ghete călduroase de casă.
Camașine.
Galoși și șoșoni.

KAUFHAUS M. BRECKNER
Hermannstadt. SIBIU. Nagyszeben.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat !

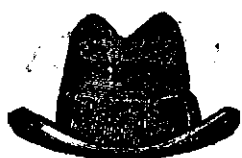
Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

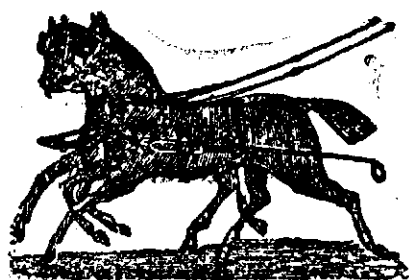
numai fabricații veritabile în cele mai moderne culori
și fașon elegant. — apoi în

Cilindere și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszeben.
Grosser Ring 17.

Specialitate : fabricație proprie de pălării
pentru țărani români și sași.

Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

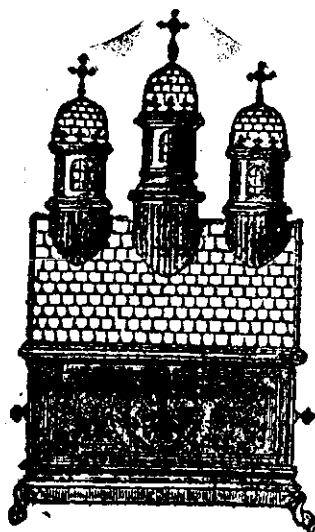
Orendt G. & Feiri W.

(odiuioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,
Heltauerg. Str. Ciszădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru cărotat, călărit, vânat,
sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele
solide și alte articole de gulerărie, cu prețuri foarte moderate.
Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut
și legat-Sky (vârșobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni
jamperi de piele fabricație proprie, pentru cavaleri și militari,
cari stau strâns liate pe picior. — Reparările se execută prompt.
Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai
ieftine până la cele mai fine, coperitoare (șoluri) de cal și
coferărie de călătorie. — Comaratele se execută cu promptitudine.

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Váci-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edi-
ficii, cripte. Toarnă diferite părți
pentru mașini precum și table cu
inscripția pentru avocați, medici
și ingineri. Table cifrate cu in-
scripția numelor de străde pentru
orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Fabrica de mașini

Laufer József,

Budapest, VI., Palotai-ut 15-11

Linii funiculare, șghiaburi de precipita-
tăți vagoanele pentru mine, osii de transmi-
sii brevetate »BALON«, cângi automate
de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj
cu lanțuri sau frînghii. Aranjamente Skips
și încărcat, elevatoare și transportoare

BUCHETE ȘI COROANE

DIN FLORI NATURALE

GARNIRITE MODERN, LIFE-
REAZA cu PREȚURI IEFTINE

GRĂDINĂRIA

SCHERHAG

ARAD, Andrássy-tér (casa Lőcs)

DIN FLORI NATURALE

GARNIRITE MODERN, LIFE-
REAZĂ cu PREȚURI IEFTINE

GRĂDINĂRIA

TESTVÉREK

Telefonul prăvăliei Nr. 476
Telefonul grădinăriei Nr. 292.

Nici o fabrică de gramafone și cufoane nu poate să lifereze mai ieftin ca

Reich Aladár,

atelier de instrumente muzicale.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 27 T.

Catalog gratuit.

Ioan Haag

tăietor de pile

Timișoara-Josefin, Fröbel-u. 48.

Recomandă ferarilor și comercianților
atelierul său de tăiat pile

bine aranjat, unde se pregătesc pile mici
și mari din oțel vărsat de prima calitate ș. a.

Primește spre scobire pile mici și mari
vechi și noi, pelângă prețuri ieftine.

Comandele se execută grabnic și prompt

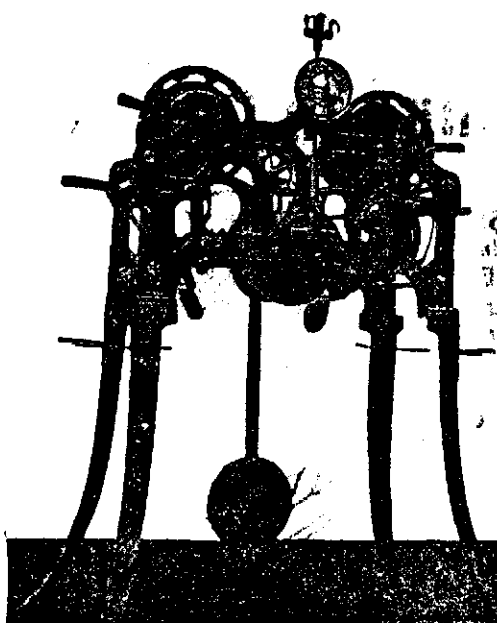
**Ligeti
Sándor,**

colorator de geamuri, atelier
industrial pentru mozaicuri
de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de
biserică colorate, mozaicuri
de sticlă și rame de aramă
dela cele mai simple până la
cele mai complicate, cu pre-
țuri moderate. — Geamurile
aproape tuturor bisericilor gr.
cat. sunt lucrate în atelierul
meu, între cari și ferestrele
bisericii noi zidite din Szász-
Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt
lucrate în atelierul meu propriu.

Fabrică de ceasornice elec-
trice și ceasornice de turn
gr. Thorotzkai és Társa

Rozgonyi és Lendvai

Budapest, VII, Sziv u. 32

Pregătește

clădiri pentru turn

din material de seamă cu funcțiune
precisată, la orice mărime.

Clădiri principale și laterale
electrice, clădiri vertizatoare
pentru școli și fabrici.

Clădiri pentru castele, căsării
și terase și joasă dangătușă de
clopot. — Primește reparaturi, pre-
cum și prefacerea clădirilor vechi în
clădiri de turn cu salt de minut.

Cea mai mare și mai modernă
fabrică de clădiri electrice și de turn
din Ungaria.

Clădirile permanente și capita-
lei și furnizorii căilor ferate ungare a
fabricilor de tutun și casei de amanet.

Premii la expoziția gener. din Pács cu
medalie de aur și la expoziția asociației in-
dustriale din artă cu diploma de onoare.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszeben, Strada Sării—Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevo-
iască a cerceta, (și fără achiziția) **MAREA EXPOZIȚIE** de totfelul
de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică.
Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de **SCULPTURA**
și **TAPIȚERIE** de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserică nouă și vechi. — Orice
comandă se efectuează prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanție
și cu prețurile cele mai moderate.

Sam. Wagner,

Prima turnătorie de fier Sibiană.

Mare fabrică de mașini agricole.

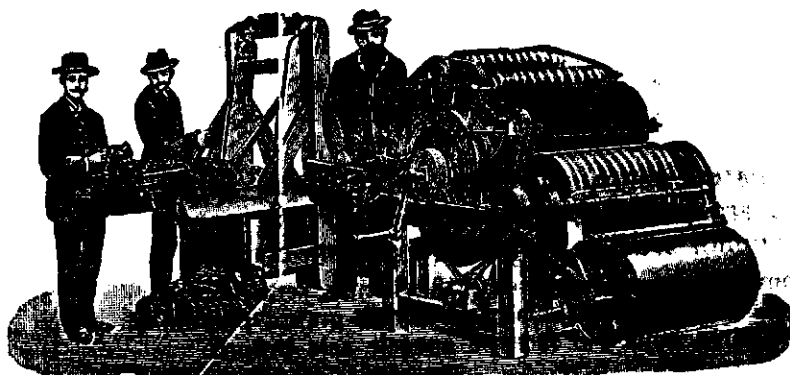
Atelier de mori și prăvălie de fier.

— **NAGYSZEBEN.** —

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, exe-
cutate cu cea mai mare precauțiune. — Mașini de lână
diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână.
Piuă pentru abale (postavuri)

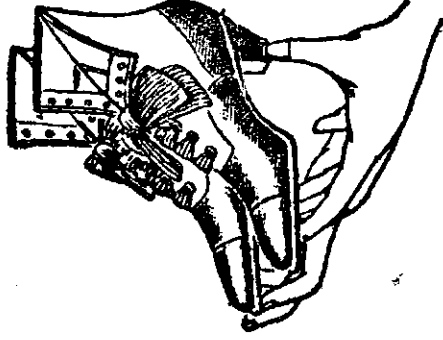
Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindre la mori pentru
asortat făina. — Conduțe de apă etc. — Efectuază: Cele
mai bune țevi turnate pentru conduțe de apă. Mare turnă-
torie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier
de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini
de treierat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de
MOLOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare
garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele
mai avantajoase — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Bencsik Zsigmond în Déva

Oferă: **GHETE AMERICANE ȘI FRANCEZE** cusute cu mână în atelierul propriu precum și **GHETE GATA**, format modern pentru bărbați, femei și copii *Oalași, ghete comode și pentru gimnastică*. Mare magazii de *gume* renumite de *Su-livan* pentru locuri la ghete și *creme* excelente. Ghete pentru picioare ne-regulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt.

FARKAS ABRAHAM,

mare prăvălie de vinuri și beuturi alcoolice

ARAD, Lázár-Vilmos-u. 1—2 (Casa proprie).

Depozit de cele mai bune lichouri și rumuri. Rachiu de prune, brad în mic și mare.

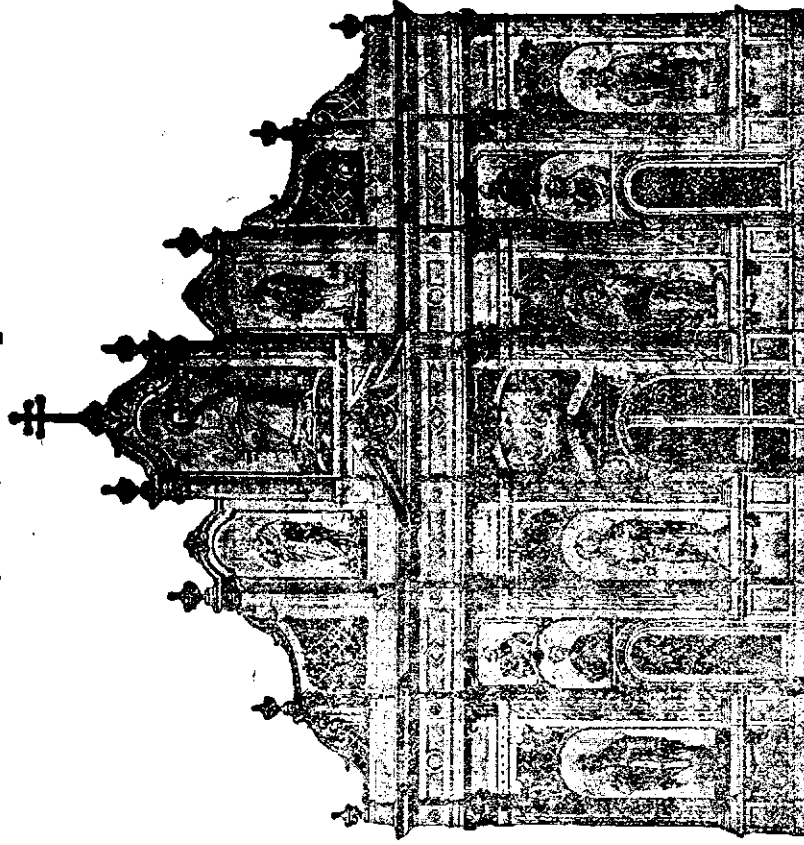
Telefon 189.

Telefon 189.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

instituit pentru ridicarea altarelor în

— **Budapesta**, Köbányai-ut 53. —

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc. În orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.

Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimise gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

H. Miklós J.

ciasmornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispargasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIAȘORNICE

de buzunar și de părete și ciasmornice desepțitoare, precum și articole optice. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficial.

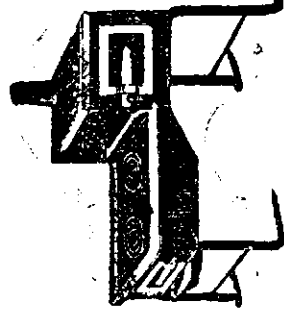
Toate reparaturile se execută prompt și cu garanție.

CARL GÜRTLER

lăcătuș artistic și pentru edificii

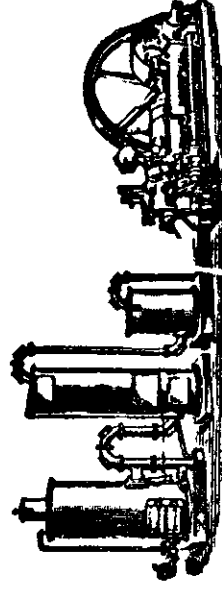
SIBIU Str. Elisabeta 26.

se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales **LA ZIDIRI NOI.**

Lucrări ornametale, precum poartă grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului la noul cel mai succes. Paroane și montarea lor. Instalațiuni de apăsătoare, closete, baie, introducere electrică executate cu măiestrie. Reparaturi se primesc. Mare magazie de căminari perpeue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

Garnituri de îmblățit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori:

mori de rîjit și măcinat, teacuri de ulei, instalații de apăsătoare, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini. **Műszaki és Gépipari Részvénytársaság,**

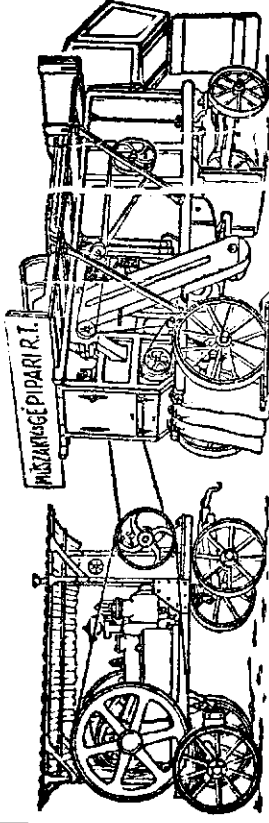
Budapest, V, Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGVEL GYULA,

atelier de motoare și mașini

Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

Premiat:
München 1903. Sibiu 1903. București.
1906. Brünn 1907. Bruxelles 1911.

Emil Fischer,

fotograf al de curte al A. S. R. Prințului Josif
Sibiu, Str. Cisanădiei No 5.
vis-à-vis de Hotelul »Impăratul Romanilor«.

Fotografări pe
ori-ce timp.

— Execuție —
splendidă.

Atelier de fotografări artistice.

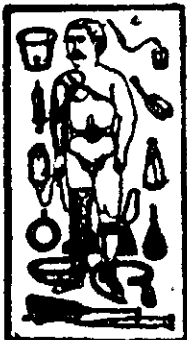
Tablouri în grupuri; de copii; arhitecto-
nice și reproduceri de totfelul la mărime.

Fotografii în portret, afară de atelier.

Apartament propriu de pictură.
Comande numai după fotografiile de probă.

Guidó Becsi

pregătitor de bandaje,
Sibiu—Nagyszeben, Reispargasse Nr. 7.

Se recomandă pentru executarea tuturor apa-
ratelor ortopedice: *Dreptător, aparate de rezl-
mat, mers și întins, mâni și picioare artificiale,*
mai departe *bandage pentru surpături, ori-ce*
formă și execuție, cingători de gumi, ciorapi
de gumi și toate articolele aparținătoare acelei
specialități. — Depozit de *articlii chirurgice,*
trigatoare, vată pentru ajutoare la nașteri șofă
pentru așternuturi de pat Rico, cingători hie-
rice pentru dame 1 duzină 1 cor. — *Speciali-*
tăți franceze de gumi. Trimitere discretă. In
caz de lipsă Vă rog pentru comanda D voastră.

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermanns'adt, G-osa-Ring No3—5
(Palatul Bodenkredit).

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele
mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutoas

(pt. soare și ploale)

precum și

ploiere

de calitate excelentă
pentru domni și dame.

Comandele se execută prompt cu și punctualitate.

Georg Barthelmie

mechanic

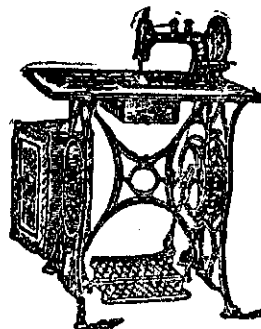
Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit,
dictat și de cusut, apoi pentru aparate
electrice și fizice, lampe electrice de
buzunar, gramafone, plăci, acc, hârtie
— de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Mașini dinamice, motoare
de benzin, locomobile de
benzin, motoare de gaz,
instalațiuni pentru mori,
automobile de persoane,
automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!
Catalog franco și gratuit.

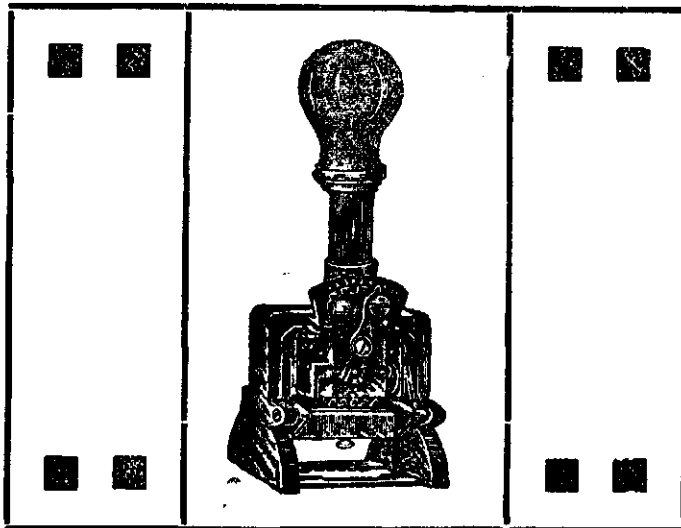
Fabrica de automobile, mașini și mori,
== societate pe acții. ==

Budapesti gép-, malom- és autómobilgyár r.t.

Budapest, VI., Váci-ut 14|.

Schubauer J.

atelier de sigile (ștambile) și pentru gravat în
Arad, Str. Salacz Nr. 3.

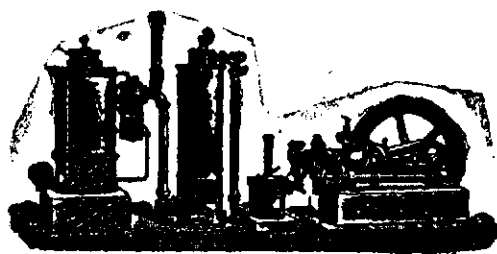
Gravuri de monograme, nume, embleme,
ștampile de oțel, aramă și gumă, sigile cu
emblemă, stante, cuie pentru steaguri, in-
signii pentru reuniuni și sport executate
artistic. Mașini de socotit, ștampile cu dat,
și prese pentru artă de relief etc. etc. —
Tipografi de mână „Perfecte.”

Societate act. de mașini agricole și mehanice

(Mezőgazdasági és műszaki R. T.)

Nagyvárad, Rimanóczy-u.1.

Mare depozit de mașini agricole și mehanice.

Liferează: mașini agricole și industriale, unelte, *aranjamente de mori*, mașini de abur, motoare cu olei, benzin și gaz. Automobile, articole californice, curcubețe, pentru vin, bere și apă. Olei pentru mașini și cilindre.

Totfelul de unsori pentru mașini, saci, ponevi, valtrapuri, streanguri și pălămare; curele pentru mașini, pompe, mașini pentru vin și viticultură precum și utensilii; stropitoare, îngrădături de sârmă, cumpene, desinfectorii și dulapuri de salvare.

Secție de electricitate și mașinării.

Nici o damă să nu întârzie ași face

costumele precum și altă îmbrăcăminte pe stilul englez și francez; pe cari le poate comanda la mine; garantez pentru chic, lucru după jurnalelele cele mai nouă. Serviciu prompt! Pentru damele cari nu sunt din loc, primesc și două probe la zi. — Se poate comanda și prin poștă la cari dau însușirile cele mai nrgente. Haine și costume de doliu să fac în 24 de ore. Rugând pentru binevoitorul sprijin semnez cu stimă

George Rummel

croitor englezesc și franțuzesc pentru dame.
Nagyszeben, Str. Honterus Nr. 5.

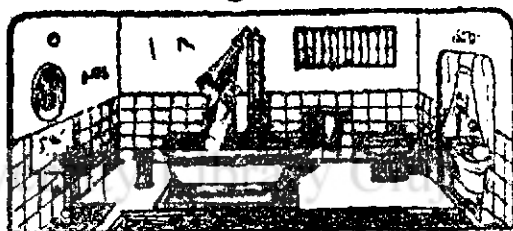
EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.**

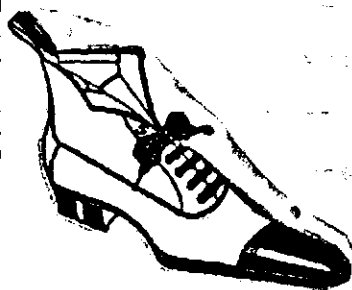

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștient. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Pregătite în atelierul său propriu.

Anton Juratsch, pantofar pentru domni, dame și copii,
Nagyszeben, Strada Reisper nr. 11.

Recomandă în atenția on. public din loc și provincie

prăvălia sa de încălțăminte

pregătite în atelierul său, după cerințele modei și ortopediei, cu prețuri foarte moderate.

Reparaturi execut ieftin!

Prețurile cele mai moderate!

Material prima calitate!

Serviciu prompt!

Damele cari voiesc să fie svelte, încerce corsetele mele
„Neuester Schnitt”

necesare la costumele »Princes« și »Directoire«.

CORSETE

după măsură, precum și reparaturi se fac în acurateță.

Gustav Zimmermann
Sibiu - Nagyszeben,
Grosser-Ring, 1. în etaj.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI, ARAD,
Forray-utca 2.

Postavuri de re-
verenzi-, brîuri
preoțești-, roșii,
vânate și negre.

Aduc la cunoștința onoratului public, că au sosit
noulățile de toamnă și de iarnă
în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyruri, cretoane,
batisturi, — ciorapi împlețiți în temniță — și
multe alte articole cari nu se pot toate înșira.

Cea mai bogată
magazie în articli
pentru sfintele
biserici și preoți.

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29.349.

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: Parteniu Cosma, directorul executiv al „Albinei”, și prezidentul „Solidarității.”

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

face totfelul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, — contra accidentelor și contra grîndinei. —

Toate aceste asigurări »Banca generală de asigurare« le face în condițiunile cele mai favorabile. — — —

Asigurările se pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbatii de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății. —

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare”
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul »Albina.«**„AGRICOLA”**SOCIETATE ECONOMICĂ PE ACȚII,
HUNEDOARA—VAJDAHUNYAD.

Cu începerea dela 1 Ianuarie nou primește

Depuneri spre fructificare,

pentru cari plătește

6% interese.

Darea o plătește institutul separat.

Starea depunerilor este de Cor. 750.000.—

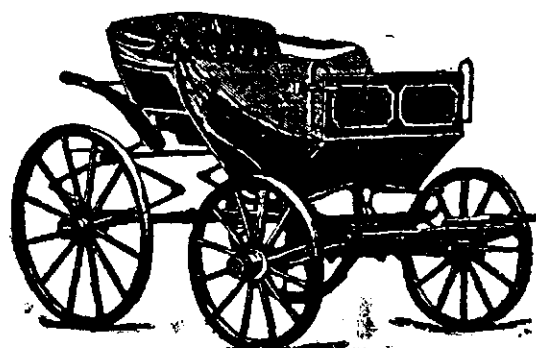
Circulația anuală totală cca » 9,000.000.—

Visnyicski Zsiva,

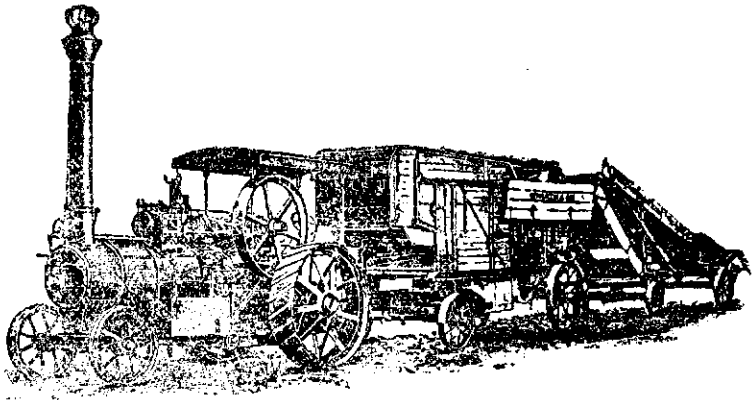
ferar și fabricant de trăsuri

Arad, Urbán Iván-utca 7.

Aduc la cunoștința Onoratului Public, că în locul amintit am deschis un complet
atelier de ferărie și fabricație de trăsuri.

Primesc ori-ce lucrări de branșe. Trăsuri nouă lucrez în 8 zile Potcoave cu șrof pentru iarnă 60 fil. — Reparări prompt și cu prețuri moderate. — Loc separat pentru potcovit. — Primesc comande și din provincie, iar de este necesar mă prezint în persoană.

Părți la trăsuri se află gata în depozit.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de frezat (îmblătite) cu putere de vapor, motorică, minaj cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat sticle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună, cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solțire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.
Correspondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zărobitori de struguri.

Presă de struguri.

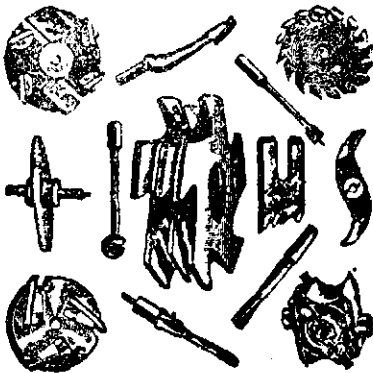
Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Prima fabrică ungurească de cuțite de mașini și unelte de oțel Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

Singurul specialist în Ungaria pentru fabricarea de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.

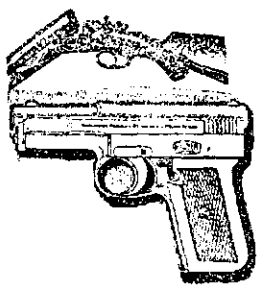
Unelte mele taie ca **OTRAVA**

și se potrivesc la ori-ce mașină pentru lucrarea lemnului, pentru-că sunt fabricate

din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele pentru rindele de mașini, scobitoare; capete de cuțit, ferestrele de mână (horony) și lungime; sfredele pentru sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfișiere, unelte pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri*, cu un cuvânt totfelul de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului. — Preface și osiile țitoarelor de cuțite în patru colțuri, oprite de serviciul superior de industrie, în osie cilindrică și fabrică, după comandă, nouă osii cilindrice pentru ținerea cuțitelor. *Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

Cumpărare ocazională de puști de vânat!

»Lancaster«, cu cheie 16 floreni

Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 floreni.

Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor folosite 12 floreni.

Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 floreni.

Drilling, Browning de 16 calib., Crupp eictor, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hammerles-Drilling, Springer și Kierer, **revolvere** și pistoale se află în preț ieftin la **Prvălia de puști de vânat**:

Radó, Budapest, IV. T., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz aparate fotografice.

Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

